

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

Analýza přístupů k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku

Analysis of attitudes towards asylum seekers in Czech Republic and Austria

Katedra psychosociálních studií

Obor psychosociální studia

Prezenční forma studia

Vedoucí práce:

Mgr. Lukáš Urban

Autor práce:

Kamila Jetmarová

Praha 2008

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Lukáši Urbanovi za odborné vedení, obětavost, ochotu a čas věnovaný mé osobě při tvorbě této práce.

Dále bych ráda poděkovala pracovníkům v přijímacím azylovém středisku Vyšní Lhoty, kteří se se mnou podělili o zkušenosti a informace nabyté během dlouholeté praxe s žadateli o azyl.

Poděkovat bych také chtěla panu Prof. Dr. Manfredu Stelzerovi za pomoc při práci s rakouskými zákony a za poskytnutí cenných kontaktů, díky kterým jsem mohla absolvovat svou stáž v rakouském přijímacím a pobytovém azylovém středisku Traiskirchen.

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Analýza přístupů k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku* vypracovala samostatně s použitím literárních pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury.“

V Praze, dne 25. června 2008

.....
Kamila Jetmarová

Anotace

Škola	KARLOVA UNIVERZITA V PRAZE
Fakulta	HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ
Katedra	PSYCHOSOCIÁLNÍCH STUDIÍ
Obor	PSYCHOSOCIÁLNÍ STUDIA
Autor	KAMILA JETMAROVÁ
Název diplomové práce	ANALÝZA PŘÍSTUPŮ K ŽADATELŮM O AZYL V ČESKÉ REPUBLICE A RAKOUSKU
Vedoucí práce	Mgr. Lukáš Urban
Rozsah textu	69 stran
Rozsah příloh	28 stran
Termín odevzdání	Červen 2008
Klíčová slova	Žadatel o azyl, azyl, azylové řízení, přijímací středisko (PrS), PrS Vyšní Lhoty, PrS Traiskirchen
Resumé	<p>Ve své diplomové práci se zaměřuji na porovnání přístupů k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku. Práce je rozdělena do třech hlavních částí. V první části se analyzuji a rozebírám podmínky a postupy, kterými musí žadatelé o azyl projít v České republice. V druhé části provádím stejnou analýzu v Rakousku. V obou částech čerpám materiály z relevantní literatury, ale hlavně ze praktických zkušeností, které jsem nabyla při absolvování stáží. Stáž jsem absolvovala v České republice i Rakousku. Ve třetí hlavní části se věnuji vyhodnocení jednotlivých poznatků a srovnání přístupů k žadatelům o azyl jednotlivých zemí. Ve své práci jsem se snažila nalézt rozdíly v přístupech a podmínkách pro žadatele o azyl, ze kterých bychom se mohli navzájem poučit. V závěru potom shrnuji, zda se počáteční hypotéza potvrdila a v čem jsem se naopak zmýlila.</p>

Annotation

University	CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty	HUSITE THEOLOGICAL
Department	PSYCHOSOCIAL STUDIES
Specialisation	PSYCHOSOCIAL STUDIES
Author	KAMILA JETMAROVÁ
Thesis name	ANALYSIS TOWARDS ASYLUM SEEKERS IN CZECH REPUBLIC AND AUSTRIA
Thesis upervisor	Mgr. Lukáš Urban
Text extent	68 pages
Enclosure extent	28 pages
Hand in date	June 2008
Key words	Asylum seeker, asylum, asylum procedure, reception centre (RC), RC Vyšní Lhoty, RC Traiskirchen
Résumé	<p>In my thesis I am focusing on comparing the attitudes towards asylum seekers in Czech Republic and Austria. The thesis is divided into three main parts. In the first part I am analyzing and discussing conditions and procedures through which an asylum seeker has to go in Czech Republic. In the second part I am using the same analysis about Austria. In both parts I am using materials from the relevant literature and from practical experiences. These experiences I have gained during my stages. I have been to a stage in Czech Republic and in Austria. In the third part I am evaluating reached information and I am comparing the attitudes toward asylum seekers of both countries. In my thesis I was trying to find the differences in the approaches and conditions towards asylum seekers from which we could learn one from each other. In the end I am summarizing if the hypothesis which I had in the beginning were confirmed and where my hypothesis were wrong.</p>

Obsah

Předmluva	8
Úvod	9
Seznam zkratek	11
1. Česká republika a azylové řízení	12
1.1 Vysvětlení pojmů týkajících se žadatelů o mezinárodní ochranu (dříve azyl).....	12
1.1.1 Žadatel o azyl (mezinárodní ochranu).....	12
1.1.2 Žádost o udělení mezinárodní ochrany.....	13
1.1.3 Stručný proces žádosti o azyl.....	13
1.1.4 Bezpečná země původu.....	14
1.1.5 Bezpečná třetí země.....	15
1.1.6 Doplnková ochrana.....	15
1.1.7 Osoba požívající doplňkové ochrany.....	16
1.1.8 Azylant.....	16
1.1.9 Azylové zařízení.....	16
1.1.10 Rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany.....	17
1.2 Vývoj azylového řízení v České republice.....	17
1.2.1 Roční vývoj od roku 1993 do současnosti.....	17
1.2.2 Měsíční vývoj v letech 2007 – 2008.....	20
1.3 Teoretický postup při azylovém řízení v České republice.....	22
1.4 Azylová zařízení.....	25
1.4.1 Přijímací střediska v České republice.....	27
1.5 Stáž v přijímacím azylovém středisku Vyšní Lhoty.....	28
1.5.1 Evidence.....	30
1.5.2 Nonstop servis.....	32
1.5.3 Ubytovací.....	33
1.5.4 Zdravotní.....	36
1.5.5 Sociální.....	37
1.5.6 Multikulturní centrum.....	40
1.5.7 Vyhodnocení stáže.....	40
2. Rakousko a azylové řízení	42
2.1 Teoretický postup při žádosti o azyl v Rakousku.....	42
2.1.1 Přijímací střediska v Rakousku.....	43
2.1.2 Nejčastější otázky kladené při podávání žádosti o azyl.....	43

2.1.2.1 Jak probíhá řízení žádosti o azyl?.....	43
2.1.2.2 Jak probíhá žádost o azyl?.....	44
2.1.2.3 Co konkrétně se děje v přijímacím středisku?.....	45
2.1.2.4 Co bude zkoumáno?.....	46
2.1.2.5 Jak probíhá výslech – interview?.....	46
2.1.2.6 Jak a kdy se dozvím výsledky?.....	47
2.1.2.7 Co se stane, když není Rakousko kompetentní zemí k posouzení žádosti?.....	47
2.1.2.8 Co znamená, když obdržím „Aufenthaltsberechtigungskarte“ ?.....	48
2.1.2.9 Co se stane, když je žádost zamítnuta, protože azyl není možný?.....	48
2.1.2.10 Co znamená doplňková ochrana nebo „§8“ azylového zákona?.....	49
2.1.2.11 Mohu jako žadatel o azyl pracovat?.....	49
2.2 Stáž v přijímacím azylovém středisku Traiskirchen.....	50
2.2.1 Prohlídka přijímacího střediska Traiskirchen.....	51
2.2.2 Důležité informace týkající se přijímacího a střediska Traiskirchen.....	53
2.2.3 „Frauenbetreuungsstelle Traiskirchen“ – Projekt pro ženy.....	54
2.2.3.1 Úvod.....	54
2.2.3.2 Klientky.....	55
2.2.3.3 Zaměstnankyně.....	55
2.2.3.4 Prostory.....	56
2.2.3.5 Zabezpečení.....	56
2.2.3.6 Péče.....	56
2.2.3.7 Prvotní rozhovor a orientační informace.....	57
2.2.3.8 Počáteční vybavení.....	58
2.2.3.9 Doprovod na úřady a k lékařům.....	58
2.2.3.10 Struktura denního programu.....	58
2.2.3.11 Právní poradna.....	59
2.2.3.12 Aktivity a akce v roce 2005.....	59
2.2.4 Vyhodnocení stáže.....	60
3. Komparace podmínek azylu v ČR a Rakousku.....	62
Závěr.....	64
Summary.....	66
Seznam použité literatury.....	67
Přílohy.....	69

Předmluva

Když jsem se v roce 2005 zapojila do projektu *Human Step*¹, ani mě nenapadlo, že mě problematika žadatelů o azyl tak osloví a v budoucnu se ji budu věnovat z tolika možných stran a úhlů. V projektu *Human Step* jsem se seznámila se základními problémy žadatelů o azyl v České republice a převážně s problémem zaměstnanosti.

V rámci pracovního nasazení i soukromých zájmů jsem se o téma začala více zajímat a bylo mi jasné, že abych problému lépe porozuměla, musím získat více informací a zkušeností. Rozhodla jsem se tedy požádat o stáž v přijímacím středisku Vyšní Lhoty. Po absolvování byrokratických povinností, které konkrétně popisují dále ve své práci, mi bylo absolvování stáže umožněno a materiál, který jsem tam nasbírala se potom stal stěžejním pro první část mé diplomové práce. V té době už jsem se z časových a studijních důvodů projektu *Human Step* neúčastňovala, ale o to víc jsem se snažila shánět informace z jiných pramenů. Začala jsem vidět chyby a nedostatky, které v české azylové tematice jsou. Rozhodla jsem se tedy zjistit, jak fungují jiné země Evropské Unie (dále EU). V ten okamžik mě napadlo, vybrat si jednu zemi EU, která je České republice rozlohou, počtem obyvatel, zeměpisnou šířkou a historií nejbližší. Zároveň jsem hledala zemi, která má s problémem žadatelů o azyl větší zkušenosti. Jako reprezentativní zemi jsem vybrala Rakousko. Rozhodla jsem se postupovat stejně, jako jsem postupovala v Čechách. Nejdříve jsem se seznámila s relevantní rakouskou legislativou a současně jsem usilovala o stáž v přijímacím azylovém středisku v Rakousku. Přes program *Aktion*², jsem získala stipendium díky kterému jsem mohla strávit přímo v Rakousku dva měsíce. Během této doby jsem za velkého přispění Prof. Dr. Manfreda Stelzera úspěšně získala jednodenní stáž v přijímacím středisku Traiskirchen.

Měla jsem tedy možnost porovnat podmínky, které mají žadatelé při podávání žádosti o azyl. Díky absolvovaným stážím jsem měla možnost analyzovat a porovnávat nejen informace nabyté z knih a zákonů, ale hlavně z vlastní zkušenosti. Měla jsem tak možnost na vlastní kůži pocítit atmosféru v jednotlivých střediscích a vytvořit si tak vlastní čistě na osobní zkušenosti založené závěry.

¹ Projekt zabývající se začleněním žadatelů o azyl do majoritní společnosti, dostupné na World WideWeb: <<http://www.humanstep.cz/>> [30.4. 2008].

² Program podporující spolupráci mezi Českou republikou a Rakouskem, dostupné na World WideWeb: <http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=14& > [30.6. 2008].

Úvod

Ze statistik Českého statistického úřadu³ (dále ČSÚ) vyplývá, že za posledních 5 let **počet žadatelů o mezinárodní ochranu** (dříve azyl) **klesá**⁴. V roce 2001, kdy v České republice požádal o mezinárodní ochranu rekordní počet osob (18 094), se česká vláda rozhodla přijmout **restriktivní opatření**⁵, která by ztížila podmínky při žádosti o azyl. V následujícím roce se potom snížil počet žadatelů více než o polovinu. V roce 2003 sice opět žadatelů přibýlo, ale od roku 2003 v České republice žádá o azyl stále méně osob. V roce 2007 požádalo o azyl v ČR 1 878 osob. I když jsou tato čísla menší, než v předchozích letech, **nejedná se o zanedbatelné počty**.

Pro svou diplomovou práci *Analýza přístupů k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku* jsem si vybrala téma žadatelů o azyl, protože věřím, že je to **oblast, kde se můžeme hodně naučit a kde je neustále co zlepšovat a měnit**. A tím nemám na mysli pouze Českou republiku, ale všechny země, které jsou s tímto fenoménem konfrontovány. Ve své práci budu nejdříve mapovat a posléze porovnávat podmínky a kritéria žádostí o azyl v České republice s podmínkami žadatelů o azyl v Rakousku. Pro komparaci jsem zvolila Rakousko díky velmi podobným zeměpisným podmínkám, velikosti a počtu obyvatel. Zároveň je to země s většími a déle trvajícími zkušenostmi s azylovou problematikou. Do práce tedy vstupuji s počáteční hypotézou, že podmínky, kterými žadatelé o azyl v Rakousku procházejí, jsou lepší. Pojmem lepší mám na mysli vyšší komfort ubytování v přijímacích a pobytových střediscích, větší možnosti využití volného času po dobu vyřizování žádosti o mezinárodní ochranu, odbornější pomoc při problémech spojených vyřizováním žádosti a podobně.

Při psaní své diplomové práce jsem použila převážně metody pozorování, zúčastněného pozorování, při pobytu v přijímacích střediscích. Při čtení zahraniční i české literatury jsem použila obsahovou analýzu a analýzu dokumentů. Nemalé množství informací jsem získala z volných rozhovorů s pracovníky přijímacího střediska Vyšní Lhoty a přijímacího střediska Traiskirchen. Při své práci jsem neustále pracovala se statistickými údaji. Tyto údaje se neustále mění, a tak jsem nejčerstvější informace čerpala z internetových stránek zejména státních institucí. Materiály týkající se daného tématu v Rakousku nebyly k dispozici v českém jazyce, proto jsem je pro potřeby své práce přeložila. Veškerá data, která

³ Informace Českého statistického úřadu týkající se počtu žadatelů o azyl v ČR, dostupné na World Wide Web: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl>[30.4.2008].

⁴ Tamtéž.

⁵ Zákon č. 2/2002 Sb., který novelizoval zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, který nabyl účinnosti 1.2. 2002.

v práci uvádím jsou aktualizovaná k 30.4. 2008⁶. Téma žadatelů a azyl je velmi frekventované a diskutované, díky tomu je většina materiálů týkající se tohoto problému k dispozici v tištěné i elektronické podobě. V seznamu literatury uvádím především elektronické zdroje, protože tyto odkazy jsou snadnější a rychleji vyhledatelné.

Na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy studuji obor psychosociální studia. Tento obor je koncipován tak, abychom se naučili **lidem pomáhat** všemožnými způsoby. Je jen na nás, jaký z nabízených způsobů si vybereme. Jednou z možných cest je **cesta sociálního pracovníka člověka**, který pomáhá druhým překonat mnohdy zdánlivě neřešitelné situace. Člověka, který je druhým oporou, sestrou, matkou, odbornou pomocí a kamarádem. Důvodem, proč jsem si také vybrala téma žadatelů o azyl, je, že se právě mezi žadateli vyskytuje mnoho lidí, kteří **potřebují odbornou i lidskou pomoc či podporu**. Proto věnuji velkou část své práce právě popisu práce sociálních pracovníků a vybraných projektů

Cílem a výsledkem mé diplomové práce bude srovnání především sociálních a legislativních přístupů k žadatelům a azyl v obou srovnávaných zemích. Díky stáži se mohu při formulaci závěrů opřít nejen na dostupné zdroje, ale i na svou vlastní zkušenost. Cílem bude tedy porovnat nejen objektivní výstupy, ale zohlednit i subjektivní dojmy. Práci jsem rozdělila do **tří základních částí**. První část se týká **České republiky**, druhá část se týká **Rakouska** a ve třetí části **porovnám a vyhodnotím** jednotlivé výstupy z první a druhé části.

Abych mohla uvedené země srovnávat, úvodním krokem v první části bude detailní **rozebrání a vysvětlení pojmů**, které se tematiky týkají. Následně vysvětlím, jak probíhá azylové a následné **přijímací řízení**. V této části budu čerpat především z platné české legislativy. Závěrem první části je **popis stáže**, kterou jsem absolvovala v únoru 2007 v přijímacím azylovém středisku ve Vyšních Lhotách. Během stáže jsem měla možnost projít všemi procedurami, jaké musí absolvovat každý žadatel o azyl. Měla jsem možnost se nejen na vlastní kůži seznámit s procesem žádosti o azyl, ale také hovořit s pracovníky na každém stanovišti. Formou rozhovorů jsem tak získala nedocenitelné informace přímo z praxe. Touto zkušeností uzavírám část týkající se České republiky a přecházím na část týkající se Rakouska.

Tuto část začínám stručnými informacemi, **kde je možné v Rakousku požádat o azyl**, na které navazuje kapitola, kde odpovídám na **nejčastěji žadateli pokládané otázky**. Otázky jsou poskládány za sebou tak, jak si je nejčastěji žadatel klade. Část týkající se Rakouska uzavírám **popisem své stáže** v rakouském přijímacím a pobytovém středisku Traiskirchen, kterou jsem absolvovala v listopadu 2007. Během stáže mi ředitel střediska

⁶ Pokud není uvedeno jinak.

ukázal všech 24 budov, ze kterých se azylové zařízení Traiskirchen skládá, a seznámil mě s historií střediska. Na závěr druhé části jsem umístila důkladný rozbor práce **Projektů pro ženy**. Tomuto projektu jsem věnovala čas a prostor hned ze dvou důvodů. Je to projekt, který v areálu přijímacího střediska Vyšní Lhoty chybí a za druhé je to téma, které je velmi úzce spjato s mým oborem. Část o Rakousku jsem uzavřela tak jako část o ČR vyhodnocením stáže.

Ve třetí části **vyhodnocuji a srovnávám** poznatky z první a druhé části a další statistické údaje týkající se počtu žadatelů o azyl.

Seznam použitých zkratk

1. ČSÚ – Český statistický úřad
2. ČR – Česká republika
3. MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky
4. TBC – Tuberkulóza
5. SNS – Společenství nezávislých států
6. OAMP – Odbor azylové a migrační politiky
7. CP – Cizinecká policie
8. SBS – Soukromá bezpečnostní služba
9. SUZ MV – Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra
10. AFIS – Automatický identifikační systém otisků prstů
11. MVSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
12. UNHCR – Úřad vysokého komisaře organizace spojených národů pro uprchlíky (United Nation High Commissioner for refugees
13. PrS – Přijímací středisko
14. NNO – Nevládní neziskové organizace
15. SOZE – Svaz občanů zabývajících se emigranty
16. OPU – Organizace na pomoc uprchlíkům
17. IOM – Mezinárodní organizace pro uprchlíky

1. Česká republika a azylové řízení

První část mé diplomové práce se týká přijímacího azylového řízení a žadatelů o azyl v ČR. Tato část je rozdělena do pěti základních kapitol, které jsou ještě dále členěny. V první kapitole se věnuji vysvětlení pojmů, které se azylové tematiky týkají. V druhé kapitole rozebírám vývoj azylového řízení v ČR. Tuto kapitolu jsem rozdělila do dvou subkapitol. První subkapitola je věnována nejdůležitějším bodům ve vývoji azylové problematiky v ČR od roku 1993. Druhá subkapitola je věnována detailnějšímu rozboru vývoje azylové problematiky v loňském⁷ a letošním⁸ roce s konkrétním porovnáním národností a počtů žadatelů o azyl ve vybraných měsících. Následuje třetí kapitola, kde popisuji teoretický postup při žádosti o azyl. Ve čtvrté kapitole vyjmenuji a definuji azylová zařízení v ČR. První část své diplomové práce zakončím pátou kapitolou, kde vycházím z empirických zkušeností nabytých během stáže v PrS Vyšní Lhoty. V této kapitole detailně popisuji fungování přijímacího střediska. Pátá kapitola je zakončena vyhodnocením stáže.

1.1 Vysvětlení pojmů týkajících se žadatelů o mezinárodní ochranu (dříve azyl)

V první kapitole se věnuji vysvětlení základních pojmů týkajících se žadatelů o azyl. Tím, že podrobně vysvětlím jednotlivé pojmy, které v následujícím textu bohatě užívám, se vyhnu případným nejasnostem a nepochopením.

Prvním pojmem je žadatel o azyl. Tento pojem jsem umístila na první místo, protože je to stěžejní téma mé práce a považuji za důležité jej vysvětlit hned na začátku. Koho tedy můžeme považovat za žadatele o azyl?

1.1.1 Žadatel o azyl (mezinárodní ochranu)

Podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění změn a doplňků (dále jen azylový zákon/ zákon o azylu) je žadatelem o azyl cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném

⁷ Rok 2007.

⁸ Rok 2008.

členském státě Evropské unie⁹, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování.

Na cizince, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně, tedy na cizince, který požádal o azyl, je nahlíženo jako na žadatele o azyl za následujících tří situací:		
Pokud dostane vstupní vízum, které žadatele oprávní k pobytu na našem území po dobu 90 dnů, aby mohl podat žádost o azyl.	V případě, že podá žádost o azyl a vstupní vízum mu není uděleno, užívá titulu žadatele o azyl pouze 5 dní od podání žádosti.	Pokud podá žádost o azyl v průběhu hospitalizace nebo ve vazbě, je žadatelem o azyl minimálně do doby, než se dostaví do přijímacího střediska.

Titul žadatele má cizinec po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany. V případě, že je žádost zamítnuta, může žadatel podat odvolání v podobě žaloby proti rozhodnutí ministerstva. Po dobu řízení o žalobě je cizinec stále žadatelem o azyl.

Každý žadatel o azyl musí podat žádost o azyl / mezinárodní ochranu. Čím se ale konkrétně rozumí tato žádost?

1.1.2 Žádost o udělení mezinárodní ochrany se rozumí žádost podaná cizincem, u kterého lze předpokládat, že usiluje o získání azylu nebo doplňkové ochrany (viz níže) v České republice.

Jako další bod stručně vysvětlím, čím musí žadatel o azyl projít a jak vypadá proces žádosti o azyl.

1.1.3 Stručný proces žádosti o azyl:

Od pohovoru v přijímacím středisku do 5 dnů musí odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR sdělit, zda azyl udělí, nebo ne. Většinou azyl udělen není, a proti

⁹ Členové Evropské unie k 1.1. 2007 jsou: Belgie, Bulharsko, Česko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené Království, Španělsko, Švédsko. Dostupné na World WideWeb:< http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Clenov%C3%A9_Evropsk%C3%A9_unie> [15.5. 2008].

takovému rozhodnutí má žadatel možnost se odvolat. V případě, že podal prohlášení o mezinárodní ochraně na přijímacím středisku na letišti v Ruzyni, může odvolání podat do 7 dnů od takového rozhodnutí. V případě, že podal prohlášení o mezinárodní ochraně v přijímacím středisku Vyšní Lhoty, musí podat odvolání do 15 dnů. Městský soud v Praze by měl do 90 dnů rozhodnout, zda bude odvolání vyhověno. V praxi se ale na rozhodnutí městského soudu čeká až 3 roky (do té doby užívá cizinec stále titulu žadatele o azyl). Pokud i městský soud odvolání zamítne, je možné podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu v Brně.

Jestliže nebyl žadateli azyl udělen, může o něj opět požádat až po uplynutí dvou let.

Pokud žadatel nechce, aby jeho žádost byla předběžně zamítnuta měly by jeho důvody pro žádost o azyl být vážné. Pokud žádá například o azyl pouze z ekonomickým důvodů, probíhá jeho žádost **zrychleným zamítavým řízením**, které trvá maximálně 30 dnů. Dalším důvodem pro zrychlené zamítavé řízení je, když žadatel přichází z bezpečné země, nebo třetí bezpečné země. V následujících dvou bodech proto tyto dva pojmy vysvětlím.

1.1.4 Bezpečnou zemí původu se rozumí stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště,

- v němž státní moc dodržuje lidská práva a je způsobilá zajistit dodržování lidských práv a právních předpisů,
- který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu¹⁰, kde jsou taxativně vymezeny důvody opravňující k udělení azylu. Uvedeného paragrafu je často zneužíváno k odmítnutí žádostí, které jsou oprávněné.
- který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách,
- který umožňuje činnost právnickým osobám, které dohlízejí nad stavem dodržování lidských práv.

¹⁰ § 12 Zákona o azylu: Azyl ministerstvo cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec
a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
Zdroj: zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

1.1.5 Bezpečnou třetí zemí se rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště¹¹, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Pokud žadatel nesplňuje podmínky pro udělení azylu, nebo jsou jeho důvody žádosti v rozporu se zákonem a přesto je uznán jeho návrat do země původu jako nebezpečný, může mu být udělena tzv. doplňková ochrana.

1.1.6 Doplňková ochrana

Je definována také jako subsidiární nebo podpůrná ochrana. Toto, pro české právo, nové právní postavení je určeno pro osoby, které nesplňují podmínky pro udělení azylu¹², ale nemohou se navrátit do své země a potřebují pomoc cizího státu.

Na internetových stránkách:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fceb50bfa263ef/PCizinsky_Novela_azylu_165_1.pdf> je k dispozici přehledná tabulka, kde jsou stručně a jasně vypsány rozdílné důvody pro udělení azylu a doplňkové ochrany.

Druh mezinárodní ochrany:	AZYL	MEZINÁRODNÍ OCHRANA
Důvody udělení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pronásledování za uplatňování práv a svobod ➤ odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě cizince ➤ humanitární důvod (§14 	<p>Důvodné obavy vedoucí k přesvědčení, že pokud by byl cizinec vrácen do své země, hrozilo by mu reálné nebezpečí vážné újmy + cizinec nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany svého státu Vážnou újmu je:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ trest smrti nebo poprava, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo

¹¹ Trvalým bydlištěm se pro účely tohoto zákona rozumí stát, ve kterém osoba bez státního občanství před vstupem na území pobývala a vytvořila si k tomuto státu vazby trvalejší povahy.

¹² Podmínky pro udělení azylu by měly být humanitárně nejvýznamnějšími skutečnostmi, které vytváří potřebu ochrany určité osoby v cizím státě.

	nespecifikuje další podrobnosti)	trestání
--	-------------------------------------	----------

Nyní bych ráda vysvětlila, jak je definována osoba, která obdržela doplňkovou ochranu.

1.1.7 Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu podle azylového zákona, ale byla mu udělena doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany.

Nyní jsem vysvětlila, jak je definována osoba požívající doplňkovou ochranu podle azylového zákona. Analogicky k výše uvedené tabulce bych nyní ráda definovala pojem azylant. I přesto, že pojem azylant už není předmětem mé práce, která se zabývá pouze řízením, které obdržení azylu předchází, rozhodla jsem se tento pojem vysvětlit hned ze **dvou důvodů**:

- v široké veřejnosti je pojem žadatele o azyl a azylanta velmi často zaměňován
- je to cíl, ke kterému směřuje každý žadatel o azyl.

Tak tedy, kdo je azylant?

1.1.8 Azylant

Azylantem se podle zákona o azylu rozumí cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Žadatelé o azyl, azylanti i osoby požívající doplňkovou ochranu mohou pobývat v azylových zařízeních. Tento termín ve své práci často užívám a proto ho nyní vysvětlím.

1.1.9 Azylovým zařízením se pro účely tohoto zákona rozumí přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko

Jako poslední pojem jsem se rozhodla vysvětlit, jak je definováno rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany. Protože právě na toto rozhodnutí všichni žadatelé čekají. A všechno co podstupují se ubírá právě směrem, aby toto rozhodnutí bylo kladné. Bohužel, jak z materiálů statistického úřadu, které uvedu později, vyplývá, se jej ve většině případů žadatelé nedočkají. Jaká tedy mohou být rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR?

1.1.10 Rozhodnutím ministerstva ve věci mezinárodní ochrany se pro účely tohoto zákona rozumí rozhodnutí o udělení azylu nebo doplňkové ochrany, rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany, rozhodnutí o zastavení řízení, rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné a rozhodnutí o odnětí azylu nebo doplňkové ochrany.

V této kapitole jsem vysvětlila pojmy týkající se žádostí a žadatelů o azyl. Vybrala jsem pojmy, které jsem uznala jako nejdůležitější a zároveň ty, při jejichž definici vzniká nejvíce nesrovnalostí¹³. Při psaní této kapitoly jsem čerpala především ze zákona o azylu¹⁴ a ze svých poznámek, které jsem získala při přednáškách v rámci projektu *Human Step*¹⁵

1.2 Vývoj azylového řízení v České republice

V následující kapitole se budu věnovat vývoji azylového řízení v ČR od roku 1993 až do současnosti. Vycházím zde především z informací a statistik, které uvádí Český statistický úřad¹⁶. V první části této kapitoly popisují vývoj stručněji po jednotlivých letech – tuto část jsem tedy nazvala roční vývoj. Do této kapitoly jsem zahrnula nejdůležitější zvraty a novely zákona, které se udály v letech 1993 – 2007. Následuje kapitola měsíční vývoj, kde jsem se pro ilustraci rozhodla porovnat počty a národnosti žadatelů o azyl v ČR v březnu a dubnu letošního roku (2008)¹⁷.

1.2.1 Roční vývoj od roku 1993 do současnosti

Vznikem samostatné České republiky 1. 1. 1993 je kromě jiného zahájen i nový vývoj žádostí o azyl. Jaký tedy byl historický vývoj?

¹³ Mám na mysli především pojmy: Azylant a žadatel o azyl, Bezpečná země a bezpečná třetí země.

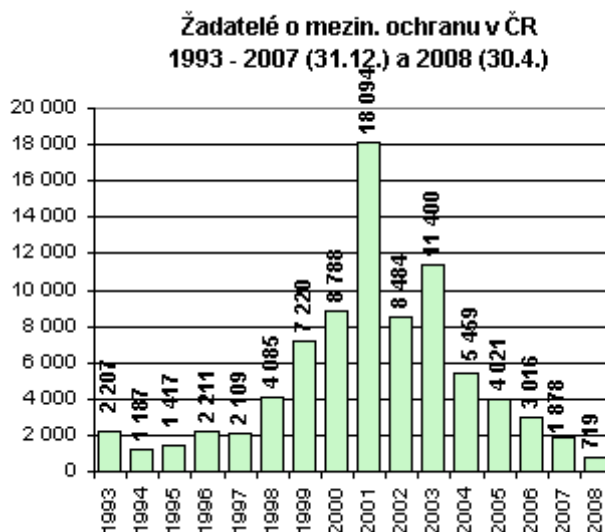
¹⁴ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

¹⁵ V roce 2005-2006 jsem se účastnila projektu Human Step. Projekt se zaměřuje na zvýšení uplatnitelnosti žadatelů o azyl na českém trhu práce. Dostupné na World WideWeb: <<http://www.humanstep.cz/>> [30.4. 2008].

¹⁶ Informace Českého statistického úřadu, dostupné na World Wide Web: <<http://www.czso.cz/>> [30.4.2008]

¹⁷ Březen a duben byly měsíce, o kterých ČSÚ uváděl nejčerstvější údaje, které jsem měla možnost získat před odevzdáním diplomové práce.

Od roku 1993 do roku 1997 v České republice žádalo o azyl přibližně kolem 2000 osob ročně. Konkrétní čísla uvádí ČSÚ v následující tabulce¹⁸:

Zdroj: World WideWeb: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl> [30.4. 2008]

Z tabulky můžeme vyčíst, že v roce 1998 se počet žadatelů téměř zdvojnásobil a vzrůstající trend pokračoval i nadále. V roce 2000 dosáhl počet žadatelů téměř 8 800 osob. Doposud **nejvyšší počet žadatelů byl zaznamenán v roce 2001**, kdy v České republice o azyl požádalo přibližně 18 000 cizinců. Získání azylu nebylo složité a o azyl mohl požádat téměř každý. Cizinci tak využívali institut mezinárodní ochrany pro získání bezplatného pobytu na území České republiky. Z důvodu vysokého počtu žadatelů, byly **zprůsněny podmínky k podání žádosti** o mezinárodní ochranu a dále byly zmírněny podmínky, za kterých lze získat pobytové vízum¹⁹ ČR. Což se projevilo náhlým poklesem podaných žádostí o mezinárodní ochranu. V této politice, zmírňování podmínek k získání pobytového víza ČR se i nadále pokračuje.

Od 1.2. 2002 platí novela azylového zákona č. 2/2002 Sb, která: „*která zahájení právního řízení navázala na prohlášení cizince, ze kterého byl zřejmý úmysl požádat o udělení azylu. Prohlášení bylo možno učinit na hraničním přechodu, v přijímacím středisku, v záchytných zařízeních pro cizince, ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace nebo ve vězení. Cizinec měl povinnost dostavit se do 24 hodin od prohlášení do přijímacího střediska, kde*

¹⁸ Informace Českého statistického úřadu týkající se počtu žadatelů o azyl v ČR, dostupné na World Wide Web: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl>[30.4.2008].

¹⁹ Vízum: úřední povolení ke vstupu nebo pobytu v cizím státě, Dostupné na World WideWeb: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&typ_hledani=prefix&cizi_slovo=vizum> [30.4. 2008].

podal žádost o azyl. Tato novela rovněž umožnila, aby žadatelé mohli proti rozhodnutí ministerstva podat opravný prostředek k Vrchnímu soudu v Praze²⁰.

K 1.1. 2003 se právní úprava opět změnila, a to konkrétně **novelou azylového zákona z. č. 519/2002 Sb.** Neúspěšní žadatelé o azyl od této doby mohli podat proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR žalobu k příslušnému *krajskému soudu* nikoli jako to bylo před novelou k *Vrchnímu soudu v Praze*. K témuž datu se tedy veškeré opravné prostředky přesunuly z *Vrchního soudu* na *soudy krajské*. V případě zamítnutí žádosti u krajského soudu měl pak cizinec právo podat kasační stížnost²¹ k *Nejvyššímu správnímu soudu v Brně*.

Z výše uvedené tabulky dále vyplývá, že v roce 2002 došlo k rapidnímu poklesu počtu žadatelů o azyl, a to na necelých 8 500 osob (snížení přibližně o 9 600 osob), v dalším roce tento počet narostl na 11 400 žadatelů o azyl. Kolísavý trend v počtech žadatelů byl potvrzen rovněž v roce 2004, kdy došlo ke snížení počtu žadatelů o azyl (pokles více než o 50 %), a to na 5 459 cizinců.²²

Pokles počtu žadatelů o azyl byl rovněž doprovázen legislativní změnou. Okamžikem svého vstupu do EU je ČR vázána tzv. **Dublinkým nařízením**²³, jímž se stanovují kritéria a mechanismy pro určení státu EU, který je odpovědný za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v jednom z členských států. Podstatou nařízení je, aby žádost o azyl byla projednávána pouze ve státě, kterým žadatel na území EU vstoupil (více viz kapitola Dublinská úmluva)

V roce 2005 bylo v ČR evidováno téměř o 1 500 osob méně než v roce 2004, tj. 4 021 žadatelů o azyl.

²⁰ Základní pojmy a definice týkající se žadatelů o azyl, Dostupné na World WideWeb:

<http://www.mighealth.net/cz/index.php/Uprchl%C3%ADci_a_%C5%BEadatel%C3%A9_o_azyly> [30.4. 2008].

²¹ **Kasační stížnost** je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení domáhá zrušení soudního rozhodnutí (Zdroj: zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, § 102).

Kasační stížnost lze ji napadnout pravomocná rozhodnutí krajských soudů, a to z poměrně širokého výčtu kasačních důvodů. Kromě vad řízení a chybného právní posouzení lze namítat i nesprávné hodnocení důkazů soudem I. stupně, nové důkazy však navrhnout není možné. O kasačních stížnostech rozhoduje Nejvyšší správní soud. Ten byl obnoven až v r. 2003 a potýká se dlouhodobě s nezvládnutým nápadem věcí i s nízkou kvalitou svých soudců. O kasačních stížnostech proto rozhoduje Nejvyšší správní soud i dva roky, což velmi znesnadňuje posici žalobců, kteří se domáhají ochrany před postupem státních úřadů a nejsou spokojeni s prvoinstančním rozsudkem. Dostupné na World WideWeb:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kasa%C4%8Dn%C3%AD_st%C3%AD%C5%BEnost> [30.4. 2008] .

²² Popis aktuálního vývoje v azylovém řízení, dostupné na World WideWeb:

<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyly> [30.4. 2008].

²³ Nařízení Rady EU č. 343/2003 známé jako Dublin II.

Můžeme říci, že od roku 2003 se počet žadatelů o azyl stále snižuje. Roku 2006 byla přijata poslední novela azylového zákona. Tato novela²⁴ se týká zařazení **doplňkové ochrany**. V této novele je **doplňková ochrana zařazena do azylového zákona** a rozšiřuje tak azylové právo a umožňuje více druhů.

Na závěr kapitoly roční vývoj bych ráda uvedla procentuální počty žadatelů o azyl podle zemí původu

„V roce 2007 v ČR o mezinárodní ochranu zažádalo 1 878 osob. Nejčastěji se jednalo o občany Ukrajiny (16 % všech žadatelů v tomto roce, 293 osob), následovalo Turecko (11 %, 213 osob). Na třetí pozici se umístilo Mongolsko (9 %, 160 osob), dále pak Bělorusko (7%, 130 osob), Vietnam, (5%, 100 osob), Rusko (5 %, 99 osob) a Kuba (5%, 94 osob). Během roku 2007 bylo zaznamenáno 1.074 dublinských případů, azyl byl udělen 191 osobě (včetně 1 osoby s nezjištěnou státní příslušností a 5 osob bez státní přísl.) z 28 států. Aktuálně platný azyl mělo k 31. 12. 2007 2 037 osob“²⁵.

1.2.2 Měsíční vývoj v letech 2007 - 2008

V této kapitole se nejdříve budu věnovat počtu žadatelů o azyl za poslední rok a v druhé části této kapitoly porovnám počty žadatelů o azyl v návaznosti na jejich národnost v březnu a dubnu letošního roku²⁶. V této kapitole budu vycházet z dat, které poskytuje ČSÚ²⁷.

V níže uvedeném grafu (měsíční počty žadatelů o mezin. ochranu 30.4. 2007-30.4. 2008)²⁸ jsou zaznamenány počty žadatelů o azyl jednotlivých měsících od 30.4. 2007 do 30.4. 2008. Vidíme, že počty žadatelů o azyl se pohybují od 114 do 216 osob za měsíc. Přičemž **nejnižšího počtu žadatelů bylo dosaženo v květnu 2007 a nejvyšší počet žadatelů byl zaznamenán v listopadu 2007.**

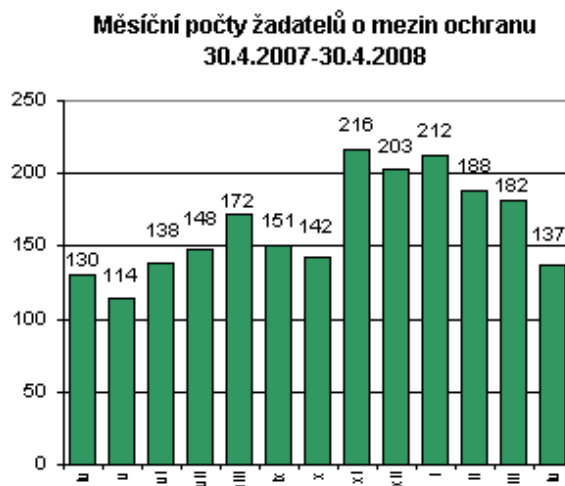
²⁴ Zákon č. 165/2006 Sb.

²⁵ Popis aktuálního vývoje v azylovém řízení, dostupné na World WideWeb:
<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl > [30.4. 2008].

²⁶ Rok 2008.

²⁷ Azylové řízení a azylantů Dostupné na World WideWeb:
<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl > [30.4. 2008].

²⁸ Tamtéž.

Zdroj: World WideWeb: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl> [30.4. 2008]

Březen versus duben 2008

V této kapitole čerpám informace ze dvou kruhových grafů²⁹ uvedených pod textem **V březnu požádalo o azyl v České republice celkem 182 osob**³⁰. Nejčastěji žádali v o azyl občané Turecka (69 osob), Ukrajiny (24 osob), Mongolska (13 osob), Mongolska (13 osob), Vietnamu (12 osob). Zbytek kruhu³¹ doplňují občané z Uzbekistánu (9 osob, 5%), Číny (8 osob, 4 %), Iráku (7 osoby, 4 %), Kyrgyzstánu (5 osob, 3 %) a Běloruska a Ruska (4 osoby, 2 %).

V dubnu požádalo o azyl v České republice celkem 137 osob³². Nejčastěji žádali o mezinárodní ochranu občané Ukrajiny (35 osob), kteří zaujímali téměř ¼ všech dubnových žadatelů. Další početnou skupinou byli v dubnu občané Mongolska (26 osob), Turecka (16 osob) a Afghánistánu (11 osob). Dalšími, méně početnými, byli občané Kyrgyzstánu a Pákistánu (7 osob, 5%), Vietnamu (6 osob, 4 %), Ruska (5 osob, 4 %) a Běloruska, Kazachstánu a Kuby (3 osoby, 2 %).

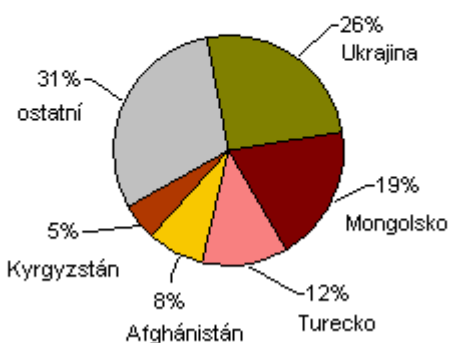
²⁹ Dostupné na World WideWeb: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl> [30.4. 2008].

³⁰ Viz graf: „Měsíční počty žadatelů o mezin. ochranu 30.4. 2007 – 30.4. 2008“.

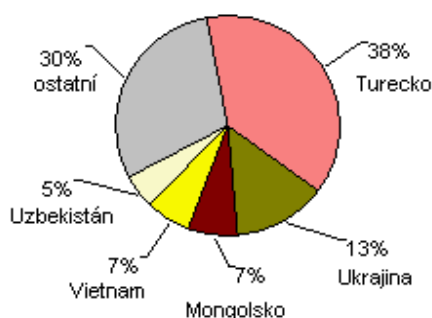
³¹ Mám na mysli kruhový graf (viz výše).

³² Tamtéž.

**Nejčastější státní občanství
žadatelů - duben 2008**

**Nejčastější státní občanství
žadatelů - březen 2008**

Zdroj: World WideWeb: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl> [30.4. 2008]

Na tomto příkladu jsem chtěla demonstrovat, že každý měsíc přicházejí do České republiky žadatelé z **různých zemí**, různých kultur a různých náboženství. Nikdy nemůžeme dopředu odhadnout, kolik přesně žadatelů přijde a z jakých zemí přijdou. Důležité však je, že v postupu při žádosti o azyl musí postupovat všichni stejně.

1.3 Teoretický postup při azylovém řízení v České republice

Nyní bych ráda popsala, jak probíhá postup při žádosti o mezinárodní ochranu v České republice. V této kapitole jsem čerpala materiál především z relevantních zákonů³³, přednášek, kterých jsem se účastnila v rámci projektu *Human Step*³⁴ a z oficiálních internetových stránek Ministerstva vnitra ČR³⁵.

³³ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých dalších zákonů.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení (správní řád).

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon ČNR č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.

³⁴ Projekt zabývající se začleněním žadatelů o azyl do majoritní společnosti, Dostupné na World WideWeb: <<http://www.humanstep.cz/>> [30.4. 2008].

³⁵ Průběh správního řízení o udělení mezinárodní ochrany, dostupné na World WideWeb: <<http://www.mvcr.cz/clanek/azylove-řízení-v-ceske-republice.aspx>> [30.6. 2008].

Správní řízení je zahájeno v momentě, kdy cizinec podá **prohlášení, ze kterého je zřejmý úmysl požádat o mezinárodní ochranu**. Takové prohlášení lze učinit pouze na území České republiky, a to písemně nebo ústně do protokolu. Prohlášení je možno učinit na **hraničním přechodu, v přijímacím středisku, na odboru cizinecké a pohraniční policie** za podmínky, že se cizinec dostavil dobrovolně, v zařízení pro zajištění cizinců, ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace nebo ve vězení. Cizinec má povinnost dostavit se do 24 hodin od prohlášení do přijímacího střediska, kde podá žádost o udělení mezinárodní ochrany. Výjimkou jsou pouze situace, kdy se z objektivních důvodů dostavit nemůže (hospitalizace, vězení) - v těchto případech navštíví cizince pracovník Ministerstva vnitra České republiky a sepíše s ním žádost v místě jeho aktuálního pobytu. V přijímacím středisku provede policie s cizincem **identifikační úkony**. Dále má cizinec povinnost **odevzdat svůj cestovní doklad, strpět sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu**. V přijímacím středisku proběhne též **zdravotní prohlídka cizince**.

V žádosti o mezinárodní ochranu ministerstvo vedle faktografických údajů o cizinci a jeho rodině zjišťuje důvody, které jej vedly k odchodu ze země. Celé řízení je vedeno v mateřském jazyce žadatele nebo s jeho souhlasem v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Náklady na tlumočníka hradí stát. Po provedení všech nezbytných úkonů je žadatel přemístěn do pobytového střediska, kde vyčkává rozhodnutí. V průběhu této doby je s žadatelem proveden pohovor, který má blíže specifikovat důvody, jež byly uvedeny v žádosti o mezinárodní ochranu. O provedeném pohovoru se sepíše protokol. Pohovor patří mezi nejdůležitější úkony procedury, o udělení mezinárodní ochrany, neboť dává žadateli dostatečný prostor popsat své problémy a situaci v zemi původu. Ministerstvo vnitra ČR vydá do **devadesáti dnů** ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. O prodloužení lhůty účastníka řízení bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí. **Mezinárodní ochrana se uděluje ve formě azylu nebo doplňkové ochrany**.

Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení žadateli. **Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze podat žalobu** ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v době podání žaloby. Žalobu lze podat ve lhůtě 15 či 7 dní a má odkladný účinek. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany, v době mezi nabytím právní moci správního rozhodnutí a podáním žaloby je v režimu zákona o pobytu cizinců. Z hlediska poskytování zdravotní péče, ubytování, stravování a nezbytných hygienických potřeb se na cizince v uvedené době hledí jako na **žadatele o mezinárodní ochranu**.

V případě **zamítnutí žaloby** má cizinec právo **podat kasační stížnost** k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Souběžně musí požádat o odkladný účinek kasační stížnosti, aby mohl dále pobývat na území. Na žádost takového cizince mu odbor cizinecké a pohraniční policie udělí vízum za účelem strpění. Nemůže-li si tento cizinec zajistit ubytování, zajistí mu jej ministerstvo.

Cizinec, který byl zadržen a následně umístěn v zařízení pro zajištění cizinců má právo učinit **prohlášení o mezinárodní ochraně nejpozději do 7 dnů** ode dne, kdy bylo této možnosti policií informován. V případě, že tento úmysl projeví, je s ním řízení o udělení mezinárodní ochrany vedeno přímo v *Zařízení pro zajištění cizinců*. Řízení o udělení mezinárodní ochrany není důvodem k propuštění ze zařízení. Cizinec **nemůže** podat **opakovanou žádost** o udělení mezinárodní ochrany **v době kratší než dva roky** od pravomocného ukončení předchozího řízení. V případě, že cizinec projeví úmysl podat opakovanou žádost v době kratší než dva roky, je i tento úmysl přezkoumán, avšak ministerstvo může tuto lhůtu prominout pouze v případě hodném zvláštního zřetele.

V případě zjevně nedůvodných žádostí o udělení mezinárodní ochrany se provádí tzv. **zrychlené řízení**. V takovém případě musí být **rozhodnuto nejpozději do 30 dnů** ode dne zahájení řízení.

Zjevně nedůvodné žádosti obsahují:

- žadatel například uvádí pouze ekonomické důvody,
- bez vážného důvodu uvádí nesprávné údaje o své totožnosti nebo státním občanství nebo tyto údaje odmítá uvést,
- žádá o udělení azylu pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze,
- v opakovaně podané žádosti o udělení azylu uvede skutečnosti v zásadě shodné či obdobné jako v žádosti předchozí, anebo uvede skutečnosti jiné, které mu však byly či musely být známy již při podání předchozí žádosti o udělení mezinárodní ochrany,
- přichází ze státu, který Česká republika považuje za **třetí bezpečnou zemi** nebo **bezpečnou zemi původu**,
- uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné,
- mohl nalézt účinnou ochranu v jiné části státu, jehož státní občanství má, (alternativa vnitřního útěku),
- s cílem ztížit zjištění skutečného stavu věci zničil, poškodil nebo zatajil svůj cestovní doklad či jinou důležitou listinu, anebo s tímto cílem předložil padělaný nebo pozměněný cestovní doklad či jinou důležitou listinu,

- podal žádost o udělení mezinárodní ochrany s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění nebo vydání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve.

Řízení o udělení mezinárodní ochrany nemusí být ukončeno pouze rozhodnutím ve věci, ale také **zastavením řízení**.

Ministerstvo řízení zastaví pokud:

- žadatel vzal žádost o udělení mezinárodní ochrany zpět
- jestliže se žadatel o udělení mezinárodní ochrany bez vážného důvodu opakovaně nedostavuje k pohovoru
- jestliže se žadatel o udělení mezinárodní ochrany bez vážného důvodu opakovaně neposkytuje informace nezbytné pro spolehlivé zjištění skutečného stavu věci a na základě dosud zjištěných skutečností nelze rozhodnout
- když žadatel o udělení mezinárodní ochrany v průběhu řízení neoprávněně vstoupil na území jiného státu nebo se o neoprávněný vstup na území jiného státu pokusil.

Určitá specifika má pobyt v přijímacím středisku v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Do tohoto střediska se dostane cizinec, jenž učinil prohlášení o mezinárodní ochraně v tomto prostoru.

Žadatel o udělení mezinárodní ochrany má stejné povinnosti, jako žadatelé v jiných zařízeních. Nicméně jestliže o jeho žádosti není rozhodnuto **do 5 dnů** ode dne zahájení řízení, má ministerstvo povinnost **doprovést cizince do jiného azylového řízení**.

V případě, že je rozhodnutí vydáno, zůstává zde cizinec po dobu ode dne předání rozhodnutí do 45 dnů ode dne podání žaloby proti rozhodnutí ministerstva.

V České republice jsou pouze **dvě přijímací střediska**. Jedno s velmi omezenou kapacitou v prostoru **mezinárodního letiště** a druhé, hlavní, ve **Vyšních Lhotách**. Cizinci, který je umístěn v přijímacím středisku, není umožněn vstup na území České republiky, jestliže během této doby nabylo právní moci rozhodnutí, kterým se mezinárodní ochrana neuděluje, nebo se žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítá jako zjevně nedůvodná.

Od vstupu do Evropské unie počet žadatelů o azyl v ČR výrazně klesl. Je to způsobeno hlavně Dublinskou dohodou, která zajišťuje, že o azyl je možné žádat pouze v první zemi EU, do které žadatel vstoupí. V praxi to znamená, že když cestuje žadatel například z Ruska, nejdříve projde přes Slovensko, tam projde azylovým řízením. Žádost je mu zamítnuta, a tak se přesune dál. Do ČR, Rakouska nebo Polska. Aniž by mu bylo cokoli sděleno, prochází

znovu přijímacím střediskem. Po absolvování počátečního procesu je vrácen buď do země původu, nebo do první země EU, kde žádal o azyl.

Nejčastěji do azylového střediska přicházejí osoby Ruska, Ukrajiny, Indie, Běloruska, Vietnamu, Číny a Mongolska.

Hlavním důvodem žádostí o azyl je legalizace pobytu. Naše republika je v udělování azylu velmi regresivní. Azyl udělí v průměru 2 % žadatelů.

1.4 Azylová zařízení

V České Republice existují tři typy **azylových zařízení** (viz mapka níže):

- Přijímací střediska
- Pobytová střediska
- Azylová integrační střediska

Azylová zařízení jsou zřizována Ministerstvem vnitra ČR. Ve své práci se zaměřím především na práci a fungování přijímacích středisek. Tedy první etapu, kterou musí žadatel o azyl projít. Úkolem přijímacích středisek je zajistit nově příchozím žadatelům o azyl **ubytování a naplnění jejich základních životních potřeb** až do doby ukončení vstupní procedury. Ta se skládá z identifikace prováděné cizineckou policií, zahájení azylového řízení správním orgánem a komplexní zdravotní prohlídky. Absolvování této procedury je povinné – přijímacím střediskem proto musí projít každý žadatel o azyl, který zde setrvá nezbytně nutnou dobu. Přijímací středisko je uzavřené z karanténních důvodů, proto není dovoleno ho během pobytu volně opouštět. Ve své práci se budu konkrétněji věnovat jednotlivým procedurám, kterými klienti v přijímacím středisku procházejí.

1.4.1 Přijímací střediska v České republice

V České Republice jsou dvě přijímací střediska. Jako hlavní slouží **Přijímací středisko MV ČR Vyšní Lhoty**. Nachází ve stejnojmenné obci 10 km jihovýchodně od Frýdku-Místku a 30 km od Ostravy. Přímo do Vyšních Lhot se lze dopravit autobusem z Frýdku-Místku; železnice vede do obce Dobrá, která je od Vyšních Lhot vzdálená 6 km.

V současné době má obec **740³⁶ obyvatel**, kteří jsou zaměstnáni v zemědělství, ve službách nebo za prací dojíždějí do okolních průmyslových podniků. Odborní lékaři, lékárna a nákupní středisko jsou dostupné v obci Dobrá, ve které se nachází i obvodní oddělení Policie ČR.

V říjnu 1994 bylo na místě **bývalých kasáren zřízeno pobytové středisko**. O čtyři roky později proběhla rekonstrukce a z pobytového střediska se stalo středisko přijímací. V lednu roku 1996 se stalo středisko součástí Správy uprchlických zařízení MV ČR.

Na Stránkách ministerstva vnitra ČR³⁷ je středisko charakterizováno jako:

„Přijímací středisko, jež slouží k ubytování cizinců, kteří projeví úmysl požádat v České republice o azyl. Žadatel o azyl umístěný v přijímacím středisku nesmí toto zařízení opustit po dobu stanovenou zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu. V přijímacím středisku jsou

³⁶ Informace o obci a přijímacím azylovém středisku Vyšní Lhoty dostupné na World WideWeb: <<http://www.mvcr.cz/ministerstvo/suz/lhoty.html>> [9.10. 2007]

³⁷ Informace o obci a přijímacím azylovém středisku Vyšní Lhoty dostupné na World WideWeb: <<http://www.mvcr.cz/ministerstvo/suz/lhoty.html>> [9.10. 2007]

provedeny identifikační úkony (Cizinecká policie), úkony týkající se řízení o udělení azylu (Odbor azylové a migrační politiky MV ČR) a lékařská vyšetření, zda žadatel o udělení azylu netrpí chorobou ohrožující jeho život či zdraví, nebo život či zdraví jiných osob (SUZ MV ČR).

*Základní kapacita střediska je **580 lůžek**. V případě potřeby lze organizačním opatřením ubytovací kapacitu zvýšit až na 760 lůžek.*

Přijímací středisko je svým vybavením uzpůsobeno tak, že může přijímat a poskytovat služby osobám všech věkových kategorií a sociálních skupin - rodinám i jednotlivcům. Zvláštní pozornost je věnována ohroženým skupinám žadatelů o azyl, a sice nezletilým osobám bez doprovodu zákonného zástupce, ženám a matkám s dětmi, seniorům a zdravotně, psychicky či sociálně handicapovaným. Tito klienti jsou ubytováni v zóně chráněného bydlení.“

„Vedlejší“ přijímací středisko **Praha - Ruzyně** se nachází v tranzitním prostoru mezinárodního letiště Praha - Ruzyně. Ve srovnání se střediskem ve Vyšních Lhotách je menší současná ubytovací **kapacita je pouze 45 lůžek**. Podle informací na internetových stránkách Správy uprchlických zařízení³⁸ je Azylové zařízení Praha-Ruzyně přijímacím střediskem, jež slouží k ubytování cizinců, kteří projeví úmysl požádat v České republice o udělení mezinárodní ochrany a žadatelů o mezinárodní ochranu. V přijímacím středisku je žadatel povinen pobývat po dobu stanovenou zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu. Žadatel umístěný v přijímacím středisku nesmí toto zařízení **opustit po dobu stanovenou zákonem**. Před tím, než je ve středisku ubytován, provede cizinecká policie jeho **identifikaci, osobní prohlídku a vystaví předávací protokol**. Cizinec podá na pracovišti odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR žádost o udělení mezinárodní ochrany.

Nyní přejdu přímo k praktické části diplomové práce. V této části diplomové práce budu popisovat empiricky nabyté znalosti během stáže v přijímacím azylovém středisku ve Vyšních Lhotách. O absolvování stáže jsem požádala prostřednictvím formuláře³⁹ MV ČR. Asi během měsíce jsem obdržela rozhodnutí⁴⁰, ve kterém mi bylo sděleno, že stáž mi bude umožněna. Bylo mi sděleno jméno kontaktní osoby ve středisku⁴¹, se kterou jsem se měla domluvit na konkrétních detailech týkajících se stáže⁴²

1.5 Stáž v přijímacím azylovém středisku Vyšní Lhoty

³⁸ Tamtéž

³⁹ Příloha 13

⁴⁰ Příloha 14

⁴¹ V přijímacím středisku Vyšní Lhoty

⁴² Délka pobytu, datum a čas příjezdu, ubytování a strava.

V únoru 2007 jsem měla možnost absolvovat stáž v hlavním přijímacím azylovém zařízení v České Republice ve Vyšních Lhotách. Na stáži jsem se nejenom seznámila s konkrétní aplikací dříve nabytých teoretických znalostí, ale také si osvojila nové praktické postupy. Stáž hodnotím jako velmi přínosný materiál pro svou práci, a proto z jejího rozboru nejvíce čerpám. Již v den příjezdu jsem obdržela **program stáže**, který uvádím na následující straně.

pondělí, 19.2. 2007

čas	místo	činnost
12:00 – 15:00	organizační	„kolečko“ v přijímacím středisku Vyšní Lhoty, seznámení s právním zajištěním problematiky žadatelů o azyl, systém „chráněné zóny“, výklad ke způsobu práce SUZ ⁴³ , OAMP ⁴⁴ , CP ⁴⁵

úterý, 20.2. 2007

čas	místo	činnost
8:00 – 11:30	evidence	zavedení nově příchozího žadatele do evidence, vyplňování formulářů, objasnění forem spolupráce s ubytovateli, příjem, sociální a zdravotní službou, OAMP, CP, SBS ⁴⁶ , pomoc při výdeji stravy
12:00 – 14:00	příjem	Přijímání nově příchozího žadatele, vyplňování formulářů, denní hlášení, objasnění forem spolupráce s ubytovateli, evidencí, sociální a zdravotní službou, OAMP, CP, SBS

Středa, 21.2. 2007

čas	místo	Činnost
8:00 – 11:30	ubytovatelé	objasnění návaznosti na činnost evidence, náplně práce ubytovatelů, objasnění spolupráce s ostatními odděleními
12:00 – 14:00	zdravotní	objasnění obsahu vstupní prohlídky, návaznost na práci evidence, objasnění spolupráce s ostatními odděleními

Čtvrtek, 22.2. 2007

čas	místo	Činnost
8:00 – 11:30	sociální	Seznámení se způsobem práce sociálních pracovníků, specializovaná péče, účast na pohovorech a práci s klienty.
12:00 – 14:00	multikáry.centr.	Příprava volnočasové aktivity

⁴³ Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky

⁴⁴ Odbor azylové a migrační politiky

⁴⁵ Cizinecká policie

⁴⁶ Soukromá bezpečnostní služba.

Pátek, 23.2. 2007

čas	místo	Činnost
8:00 – 11:30	Multikult.cent.	Realizace volnočasové aktivity
12:00 – 14:00	organizační	Evaluace stáže ⁴⁷

V areálu střediska Vyšní Lhoty se nacházejí tři instance: **CP** - Cizinecká policie, **OAMP** – odbor azylové a migrační politiky a **SUZ** - Správa uprchlických zařízení.

Cizinecká policie je první instancí, se kterou přijde žadatel v areálu přijímacího střediska do styku. Cizinecká policie podrobí žadatele vstupním procedurám. Zjišťuje se hlavně totožnost pomocí otisků prstů a také, zda už klient nežádá o azyl v jiné zemi. Vyplní zde přihlašovací lístek a je odveden na čekárnu. Cizinecká policie vydává a prodlužuje platnosti pobytových víz.

V čekárně je žadateli poskytnuta celodenní strava, a pokud splňuje podmínky pro zahájení řízení, bude ubytován na pokojích, s přihlédnutím na rodinné vazby, specifické a psychické problémy. Čekárna je ve stejné budově s **Odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR** (dále jen OAMP) a evidencí, která spadá pod Správu uprchlických zařízení. V této budově se žadatel nejdříve setká s pracovníkem OAMP, který s ním udělá vstupní pohovor a vyplní dotazníky, které jsou na OAMP vyplněny s klienty se zanášejí do databáze Ministerstva vnitra ČR. Dotazníky jsou dostupné v češtině, ruštině, angličtině, francouzštině, čínštině, vietnamštině, arabštině, mongolštině, albánštině, bulharštině, rumunštině, turečtině, paštunštině, perštině (= urdštině), hindštině (= paňdžábštině) a bengálštině (= tamilštině). Každý má také nárok na překladatele. OAMP úzce spolupracuje s *Evidencí*.

Následující kapitoly jsem zařadila tak, aby šly po sobě v pořadí, ve kterém žadatel jednotlivá „stanoviště“ navštěvuje. Po pohovoru, který je vedený OAMP jde žadatel přímo na oddělení *Evidence*. V areálu funguje *Nonstop servis*, který může klient kdykoli navštívit má-li jakýkoli problém – proto jsem podrobnější informace zařadila hned na druhé místo. *Ubytovací* oddělení, neboli stanoviště musí každý žadatel navštívit, než se ubytuje. Pro některé je to v dnešních dnech dokonce před *Evidencí*. Ve většině případů je to ale první zastávka na cestě z *Evidence*. Následující den po návštěvě *Evidence* a ubytování vede žadatelova cesta do zdravotní ordinace – stanoviště *Zdravotní*. Následující kapitola se týká oddělení sociálních pracovníků. Je těžké tuto kapitolu umístit v následnosti tak, aby platila pro každého, ale pohovor se sociálními pracovníky žadatele čeká většinou druhý nebo třetí den

⁴⁷ Příloha 1.

v závislosti na počtu momentálních žadatelů. Každý pohovor trvá v průměru hodinu podle toho, jak závažné jsou problémy jednotlivých žadatelů. Čím závažnější jsou totiž problémy, tím více času žadatel na pohovu stráví. Sociální pracovnice tak plní částečně roli matek, psychologů a mnohdy i kamarádů. Sama jsem měla možnost účastnit se v době své stáže dvou pohovorů, ze kterých jsem vypsala své postřehy. Poslední kapitolu jsem nazvala *Multikulturní centrum*. Pro mnohé žadatele to sice zdaleka nemusí být poslední zastávka, ale většina žadatelů na hry a zábavu nemá pomyšlení, dokud si nevyřídí základní povinnosti. Prvních několik dnů se seznamují s fungováním střediska, takže zábava, knihy, filmy, hry je začínají zajímat až po několikátém dnu, kdy se rozkoukají.

1.5.1 EVIDENCE

Získané informace jsou na evidenci předány a dále zpracovávány. Klientovi je zde vystavena **evidenční karta**⁴⁸. Musí zde podepsat **čestné prohlášení o majetkových poměrech**⁴⁹, **a souhlas ke zpracování osobních údajů při poskytování služeb Správou uprchlických zařízení MV**⁵⁰. Oba dokumenty jsou k dispozici v mnoha jazycích. Klient je zde seznámen ústně i písemně⁵¹ s následným postupem. Co ho ještě v průběhu pobytu čeká a co bude muset podstoupit. Dozví se, jaké složky ministerstva vnitra v areálu sídlí a co má která z nich na starosti. V přijímacím středisku bude muset setrvat po dobu nezbytně nutnou k vyřízení nezbytně nutných vstupních procedur vyplývajících ze zákona (podání žádosti o azyl, vstupní lékařské prohlídky, dostavení se k doplňujícím pohovorům k žádosti o azyl). Pokud je vše v pořádku, další dny už chodí na stravu do jídelny. **Jídlo je podáváno třikrát denně** formou: snídaně, oběd, večeře – dětem do osmnácti let jsou navíc vydávány svačiny, které si mohou vyzvednout u snídaně. Nejen jídelní prostor ale celé středisko je rozděleno na dvě zóny: chráněnou (zelenou) a standardní (bílou). Do zelené zóny smí samotné ženy, ženy s dětmi a celé rodiny. Samotní muži sem mají vstup zakázán. Těm je určena zóna bílá, tedy standardní. O umístění a ubytování na chráněné nebo standardní zóně rozhodují sociální pracovníci a pracovníci ubytovací služby. Rozdělení na zóny je řešeno časově – obě zóny mají specifické časy na pro vstupní pro vstupní zdravotní prohlídky, stravování se v jídelně, výdeje kapesného, ošacení apod.

⁴⁸ Příloha 2.

⁴⁹ Příloha 16.

⁵⁰ Příloha 17.

⁵¹ Příloha 10.

V den, kdy je žadatel pozván na vstupní **pohovor (= interview)**. Hned první den na evidenci je mu toto datum a čas sděleno jak ústně, tak písemně – v podobě kartičky⁵², kdy se dostaví zpět do prostoru čekárny. Informace o interview jsou uvedeny také na kartě, kterou dostanou od pracovníků recepce a na vývěsce u vchodu do čekárny. V tento den jsou žadatelé seznámeni s ubytovacím řádem – hlavně s právy, povinnostmi a pravidly platícími pro toto středisko. Tento ubytovací řád je také vyvěšen v prostoru čekárny.

Po ukončení interview **objedná** pracovník recepce (= evidence) žadatele na **vstupní lékařskou prohlídku** a předá mu kartičku⁵³ s datem a časem, kdy se má na zmíněnou prohlídku dostavit. Na vstupní lékařské prohlídce jsou žadateli odebrány vzorky krve a stolice. Dále je žadatel obeznámen s tím, že je pojištěn u zdravotní pojišťovny a je mu bezplatně hrazena zdravotní péče vyplývající ze zákona.

Následující pracovní den (pondělí až pátek) se žadatel dostaví v 16:00 hodin na Cizineckou policii, pro nové vízum.

Každý žadatel má nárok na kapesné, které vyplývá ze zákona a činí 16 Kč⁵⁴ na pobytový den. Kapesné je v příjímacím středisku vypláceno každou středu.

Na pracoviště stálé služby příjmu NONSTOP SERVISU, je možné uložit a uschovat cenné věci, které budou na vyžádání vráceny, nejpozději však v den odjezdu. Na pracoviště NONSTOP SERVISU se může žadatel obracet se zdravotními problémy po 15:00 hodině, soboty, neděle a o svátcích 24 hodin denně, podobu nepřítomnosti lékaře a zdravotního personálu.

Žadateli ji dále nabídnuto navštěvovat v pracovních dnech výtvarnou a keramickou dílnu, dětské centrum, knihovnu, řezbářskou dílnu apod. Vývěsky s otvírací dobou jsou na vývěškách, které jsou umístěny v obou zónách.

S výše uvedeným je žadatel seznámen na evidenci. Pracovníci se na základě zkušeností snaží slovní instrukce doplňovat písemnými. Informací, kterými jsou žadatelé zahrnováni, je tolik, že se často stane, že některé zapomenou.

Často se chovají jako: já jsem uprchlík a ty se ze mě posad' na zadek. V případě, když se skupina vzbouří, je dobré, najít někoho, kdo je skupinou respektován a zároveň je schopen komunikovat s pracovníkem.

Dalším problémem, se kterým se pracovníci potýkají, je přístup klientů – myslí si, že jsou v Německu nebo ve Francii, ale fyzicky jsou u nás. Aby nastavený systém mohl fungovat, je nutné vzájemné respektování lidí, ale i pravidel.

⁵² Příloha 3.

⁵³ Příloha 4.

⁵⁴ Stav k 23.2.2007.

1.5.2 NONSTOP SERVIS

Jak už bylo výše uvedeno příjem, neboli nonstop servis supluje veškeré instance fungující ve středisku v rámci SUZ. Dále zde mají pracovníci na starosti monitoring kamerového systému, který celý areál střeží. Probíhá zde další vyplňování formulářů a zápisy do místní a obecné databáze EUODAC (Databáze EUODAC vznikla na základě nařízení č. EC/2725/2000 z prosince 2000 a měla sloužit k „efektivní aplikaci Dublinské úmluvy“ v praxi. Nařízení ukládá Evropské komisi, aby každý rok vypracovala zprávu o fungování této databáze a předložila ji Evropskému parlamentu a Radě. Činnost EUODACu dále vyplývá z nařízení č. 343/2003 z února 2003 (tzv. **Dublinské nařízení**), které vymezuje odpovědnost členského státu EU za prověření žádosti o azyl. Členský stát je odpovědný za osoby, kterým povolil pobyt na svém území. V případě, že tato osoba neoprávněně vstoupí na území jiného státu EU, je stát, který vydal povolení ke vstupu nebo pobytu, povinen vzít tuto osobu zpět. I toto nařízení pověřuje Komisi, aby každoročně předložila zprávu, ve které by měla hodnotit fungování tohoto systému (tzv. dublinský systém).

EUODAC představuje v Evropské unii první společný automatický identifikační systém otisků prstů (AFIS). Jeho úkolem „podporovat rozvoj azylové politiky společné pro všechny členské země Unie. V praxi použití tohoto systému vypadá následovně. Každý členský stát sejme **otisky prstů** žadatele o azyl, který je starší čtrnácti let, a zašle **do centrální databáze**, kde se porovnávají s těmi, které už v ní jsou. V případě, že otisky prstů v systému již jsou, je žadatel o azyl poslán zpět do země, ve které mu byly poprvé sejmuty. Systém je řízen centrální jednotkou, která spadá do působnosti Komise. Využívá se od roku 2003⁵⁵.

Dalším způsobem kontroly klientů je monitoring jídla. Žadatelům je přidělováno jídlo na základě přiložení identifikační karty. Pracovníci kuchyně se tak dozví, jaké jídlo žadateli přidělit. V jídelnách je kamerový systém a na hladký průběh při jídle navíc dohlíží jeden pracovník – většinou z *Evidence*. Po každém jídle mají pracovníci na příjmu na starosti zkontrolovat, zda se pro jídlo dostavili všichni. Pokud ne, probíhá **fyzická kontrola těch, kteří si stravu neodebrali**.

Archivace materiálů je osmdesát let.

⁵⁵ Informace o fungování databáze biometrických údajů EUODAC, dostupné na World WideWeb: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost/clanek/komise-zveejnila-zprvu-o-fungovn-databze-biometrickch-daj-eu> [30.4. 2008].

Na příjmu si klient může půjčit basketbalové, fotbalové, volejbalové míče, ping-pongové pálky, stolní hry a časopisy – všechno výměnou za identifikační kartu, která mu byla vystavena na *Evidenci*.

1.5.3 UBYTOVACÍ

Ubytovací služba funguje od 7:00 do 19:00 hodin.

Pracovníci se řídí **Standardy kvality ubytovacích**⁵⁶ služeb v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR finálně platnými od 31.12. 2006. Kvalita a ubytovací podmínky se dělí na **tři stupně** podle kapacity střediska. Jak už jsem se výše zmínila přijímací středisko Vyšní Lhoty má kapacitní stupeň číslo jedna, čili **základní kapacitu 580 osob**, druhý stupeň je 660 a třetí 760. Obsazení střediska nad základní kapacitu je časově omezeno (ve druhém stupni na tři měsíce, ve třetím stupni na 3 týdny) a při překročení této doby je nutno zajistit další ubytovací kapacity. Překročení lhůty stanovené pro tyto stupně vytíženosti v síti pobytových středisek o 50 osob je automaticky důvodem pro zajištění nové ubytovací kapacity toho druhu azylového zařízení, u kterého k překročení došlo.

Kritérium hodnotí celkovou základní ubytovací kapacitu azylového zařízení. Celková kapacita se významně podílí na **míře soukromí** a tím i **kvalitě života klientů** a současně musí respektovat **základní hygienické normy** a jimi stanovenou maximální lhůtu pobytu v nestandardních podmínkách.

Ve všech stupních vytíženosti platí povinnost **vyzdobovat chodby**. Pomocí nástěnek, květin a prací žadatelů o azyl. Kritérium vztahující se k chodbám v azylových zařízeních vychází ze standardu MPSV⁵⁷. Hodnotí chodby jako součást prostor, které žadatelé o azyl denně využívají a mají vliv na jejich celkovou atmosféru.

Z hygienických norem vychází kritérium týkající se využívání koupelny, toalety a prádelny. Pro první stupeň platí, že klient má **neomezený přístup k teplé vodě**. Koupelny a toalety jsou společné a na každém podlaží. Sprchy jsou odděleny přepážkou. Klientům je umožněno samostatné praní, protože prozpívá k jejich samostatnosti. K dispozici je sušička případně sušárna. Při druhém a třetím kapacitním stupni vedoucí azylového zařízení stanoví režimově užívání prádelny a sušárny.

Při prvním kapacitním stupni je v areálu k dispozici minimálně jedna **volně přístupná společenská místnost** vybavená televizí a pohodlným nábytkem (stoly, židle, křesla a sedací

⁵⁶ Příloha 5

⁵⁷ Příloha 5.

soupravy) na každých 150 ubytovacích míst. Místnost lze variantně využít (společenské hry, pohybové aktivity s vybavením, projekce). Výzdoba nástěnky, květiny, výtvarné práce žadatelů o azyl), klienti mají možnost podílet se na výzdobě. V objektu je kuřárna. Druhý stupeň je opět časově ohraničen třemi měsíci a standard se mění v oblasti prostor společenských místností, k dispozici je minimálně jedna společenská místnost. Z důvodu vyššího počtu klientů jsou ve společenské místnosti židle. Při třetím kapacitním stupni, omezeném třemi týdny, jsou místnosti využity k ubytování žadatelů o azyl. Klienti se podílejí nejen na využití, ale i na samotném provozu společných prostor.

Společenské prostory s režimovým přístupem musí být při prvním kapacitním stupni vybavené pro využití jako čajovna, výtvarná dílna, hudební dílna, knihovna, rukodělná dílna. Plnohodnotné a systematické využití je zajištěno přítomností odborného personálu a kompletním materiálním vybavením. Při druhém stupni se standardy nemění, při třetím kapacitním stupni mohou být některé prostory využity jako ubytovací kapacita.

Podle Směrnice Evropské komise č. 2003/9/EC⁵⁸, je nutné, aby v síti azylových zařízení alespoň dva areály disponovaly kapacitou pro **ubytování a služby klientům s pohybovým handicapem**. A to ve všech kapacitních stupních.

Pro přijímání návštěv mají klienti k dispozici vybavený prostor (stůl, židle), kde mohou přijímat návštěvy. Je zaručen způsob ochrany před nežádoucí návštěvou.

Kritérium posuzuje způsoby naplnění § 81 písmeno d) zákona o azylu, tedy možnost žadatele přijmout návštěvu. Azylová zařízení nejsou volně přístupná cizím osobám. Na ubytovacích místnostech mohou klienty navštívit pouze autorizované osoby (pracovníci Úřadu Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky – dále jen UNHCR⁵⁹, ústavní činitelé) a osoby s povolením ke vstupu do azylového zařízení.

V přijímacím středisku musí být přítomen alespoň jeden **telefonní automat**. Při všech třech kapacitních stupních musí mít žadatelé k dispozici vybavení pro ohřev stravy a nápojů.

V areálu existuje dětské centrum, které je otevřeno minimálně pět dní v týdnu. Je vybaveno s ohledem na věkovou strukturu klientů. Mezi vybavení patří: dětský koberec, hračky, stolní hry, dětské hudební nástroje, televize a video. Provoz je zajištěn odborným personálem zajišťujícím výchovněvzdělávací aktivity. Při druhém kapacitním stupni se standard mění, vedoucí azylového zařízení stanoví provoz režimově s ohledem na věk dětí. Případně lze doplnit o další dětské centrum, které je vybaveno s ohledem na věkovou strukturu klientů. Mezi vybavení patří: dětský koberec, hračky, stolní hry, dětské hudební

⁵⁸ Minimální standardy pro přijímání žadatelů o azyl.

⁵⁹ *United Nations High Commissioner for Refugees.*

nástroje. Při třetím stupni se standard opět mění podle azylového vedoucího, který stanoví nový režimový provoz s ohledem na věk dětí.

Na jednom pokoji může být nejvýše 10 osob, které spolu nejsou v příbuzenském vztahu. Přičemž každá **osoba musí mít nejméně 3 m² plochy**.

Každý klient má k dispozici postel a skříňku na uložení osobních věcí. Každý klient od 6 let má noční stolek a židli. Na pokoji je k dispozici pro všechny klienty jeden stůl. Na pokoji jsou el. zásuvky. Podlaha má omyvatelný povrch, v oknech záclony. Pokoj osvětluje stropní světlo. **Pro děti** školního věku a studenty je k dispozici menší zdroj světla (**lampička**). Klient má možnost využívat vlastní spotřebiče schválené provozovatelem. Jedná se o následující spotřebiče: rádio a osobní počítač. Jiný spotřebič v odůvodněných případech a po schválení provozovatelem. **Klient má možnost měnit vzhled interiéru**. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že uvedené standardy se opravdu dodržují. Sama jsem byla překvapena, že chodby jsou opravdu vyzdobené (obrazy od dospělých klientů i dětí), na pokojích jsou k dispozici stoly, židle a úložné prostory podle předepsaných norem.

Každý nově příchozí žadatel obdrží Prošívanou přikrývku, polštář, prostěradlo, příbor, ručník, zubní pastu, a další věci podle potřeby. Všechno, co obdrží se zaznamenává do Výstrojního listu uprchlíka⁶⁰. Při odchodu z přijímacího střediska každý žadatel věci vrací. Aby byl žadatel ze střediska bez problému propuštěn, musí se u východu prokázat lístkem⁶¹, který potvrzuje odevzdání všech věcí. V případě, že nějaké věci neodevzdá, nebo poškodí, vystavuje se formulář záznamu o zjištění škody⁶². Tento formulář zůstává ve středisku. Každý žadatel má rozdílné nároky na hygienu⁶³.

Na ubytovacím oddělení si žadatelé zajišťují i brigády. Každý žadatel o azyl má totiž příležitost případně zájmu si přivydělat. Přivydělat si mohou například úklidem nebo jinými pomocnými pracemi⁶⁴. K této příležitosti existuje formulář Výkaz činnosti žadatele⁶⁵.

1.5.4 ZDRAVOTNÍ

Na příjmu dostane každý žadatel kartičku⁶⁶, na které je napsáno, kdy se má dostavit na zdravotní oddělení. Většinou je to vždy druhý den od příjmu v 8:30 ráno. **Zdravotní prohlídka, kterou musí absolvovat každý žadatel, se skládá z:**

⁶⁰ Příloha 6.

⁶¹ Příloha 19.

⁶² Příloha 20.

⁶³ Příloha 9.

⁶⁴ Pomocný dozor v jídelně, pomoc v jídelně, překlady...

⁶⁵ Příloha 7.

- Výtěru, kde se zkoumá bakteriologie – vzorky se posílají do Třince.
- Odběru krve, ze které se dělají testy na syfilis, dobrovolně je možno udělat testy i na HIV. Vzorky se zkoumají přímo ve Vyšních Lhotách. V případě pozitivního nálezu na syfilis, jsou žadatelé umístěni na karanténu a jsou jim podány tři injekce antibiotik.
- RTG – rentgeny zjišťují, zda žadatelé nemají tuberkulózu. Snímky se jednou týdně vozí do Jablunkova.
- Pro těhotné je povinný test na žloutenku a HIV.

Automaticky jsou zde přihlášení na Všeobecnou zdravotní pojišťovnu (dále jen VZP). Lékařka tak vystaví žadateli Náhradní doklad pojištěnce⁶⁷, který platí po dobu jednoho měsíce. V případě, že už klient pojištění má u jiné pojišťovny, může si ho ponechat nebo přejít k VZP. I když by na každý zdravotní problém měla pojišťovna poskytovat bezplatný lék (podle sociálního zabezpečení) bohužel, praxe je jiná. Za většinu léků si pacienti musí doplácet.

V areálu přijímacího střediska je přítomen každý všední den kromě pátku od 7:00 do 15:00 praktický lékař. K zubaři musí pacient do Havířova.

Při odchodu dostane žadatel obálku s výsledky všech testů do ruky. Po odchodu z přijímacího střediska se musí nahlásit k obvodnímu lékaři, pod kterého, podle místa bydliště, bude spadat. Obálku nedostane, pouze pokud jde do jiného státu nebo do domova pro nezletilé cizince. V pobytovém středisku žadatele už nikdo nekontroluje. Do 1.9. 2006 byla v přijímacích střediscích zdravotní sestra, která žadatele kontrolovala a k lékaři posílala. Od 1.9. 2006 řeší vše pojišťovna.

Největším problémem bývá, že žadatelé z jiných kultur nejsou schopni dodržet časový harmonogram. Mají jiné kulturní návyky.

Dnes není zpětná vazba, takže když se žadatel z vlastní iniciativy nenahlásí u obvodního lékaře a není hospitalizován, karta se často ztrácí a v počítači žádné záznamy nejsou.

1.5.5 SOCIÁLNÍ

V areálu je celkem pět sociálních pracovníků. Dva na bílé zóně, dva na zelené zóně a jeden na sociálním štábu.

⁶⁶ Příloha 4.

⁶⁷ Příloha 8.

Prvním kontaktem žadatele se sociálním pracovníkem je vstupní pohovor, kde se zjišťují vazby na rodiny a příbuzné. K pohovoru mohou jít buď jednotlivě, nebo v páru, podle toho, jak je jim to příjemnější. Snaha je, aby se žadatel cítil co možná nejlépe a nejpohodlněji. Pracovník se snaží se žadatelem navázat vztah. Vytvořit **důvěrné a intimní prostředí**. Při vstupním pohovoru se žadatel dozví, na co má nárok, co ho čeká a co všechno musí v přijímacím středisku a po jeho opuštění absolvovat. Všechno mu je sděleno ústně **v rodném jazyce nebo v jazyce, kterému rozumí**. Ty samé informace dostane vytištěné⁶⁸. Sociální pracovník má k dispozici mapu České Republiky⁶⁹, na které žadateli názorně ukazuje, kde je a kam se po opuštění přijímacího střediska ve Vyšních Lhotách může dostat. Dále žadatel dostane prospekty⁷⁰ s informacemi o organizacích, které se věnují práci s žadateli o azyl. Jedná se například o SOZE (Svaz občanů zabývajících se emigranty), OPU (Organizace na pomoc uprchlíkům), IOM (mezinárodní organizace pro uprchlíky) a další. Během vstupního pohovoru je vyplněn formulář, který se posílá s žadatelem do další instituce. Se souhlasem žadatele se založí ještě informativní list⁷¹.

Sociální pracovníci mají různé specializace:

- Handicap (psychický, fyzický)
- Nezletilí bez doprovodu
- Senioři
- Osamělé ženy
- Drogově závislí

Každý den v poledně se koná **sociálně zdravotní info-schůzka**, kde si pracovníci mezi sebou předávají tajné informace o žadatelích. Pracovníci musí také sledovat situaci ve světě, lépe tak předejdou případným konfliktům.

Sociální pracovník upozorní žadatele na možnost využití pomoci:

- **Psychologa** – výhodou je, když terapeut mluví několika jazyky. V případě potřeby překladatele je složitější vytvořit intimní a soukromou atmosféru mezi klientem a terapeutem.

⁶⁸ Příloha 10.

⁶⁹ Příloha 15.

⁷⁰ Příloha 21.

⁷¹ Příloha 18.

- **Právní poradenství** – zajištěno je nevládní organizací, která spolupracuje s OAMP. Žadatelé vyžadují pomoc právních poradců nejčastěji při podávání *žádosti o sloučení rodiny* a při psaní *žalob o znovuzvážení zamítnutí udělení azylu*.
- **Charity**, která v areálu provozuje second hand - neboli obchod s obnošeným oblečením. Původně bylo oblečení zadarmo, ale žadatelé si tak oblečení vůbec nevážili. Každý den si chodili pro nové (čisté) a použité (špinavé) se tak povalovalo všude po areálu⁷². Proto byl zaveden mírný poplatek (5 Kč za kus), aby se tak předešlo nešetrnému zacházení.

Sociální pracovníci spolupracují s Oddělením sociálně-právní ochrany a matrikami. Další povinností sociálního pracovníka je **informovat žadatele o povinné školní docházce**.

Speciální kategorií mezi žadateli ve vztahu k sociálním pracovníkům jsou nezletilí. Nezletilému žadateli bez doprovodu je určen opatrovník. Většinou to bývá učitel. Nezletilým se zakládá sociální spis, který se předá na OPD (oddělení péče o dítě). OPD navíc kromě podrobného spisu požaduje zprávu od psychologa. Každý nezletilý žadatel bez doprovodu je z přijímacího střediska umístěn do diagnostického ústavu pro cizince, kde čeká do rozhodnutí soudu, zda půjde do pobytového střediska, diagnostického ústavu nebo za rodiči na privát.

V týdnů, kdy jsem byla na stáži v přijímacím středisku, jsem měla možnost se **účastnit dvou vstupních pohovorů**.

- **První pohovor (4. den stáže, délka trvání 1, 5 hodiny):**

Účastnili se ho dva mladí **manželé z Kazachstánu**. Neuměli česky, takže pohovor vedla pracovnice v ruštině. Působili velmi plaše, a proto jim velmi pomohlo, že mohli pohovor absolvovat společně. Na začátku se jich sociální pracovnice zeptala, zda jim nevadí, že budu při pohovoru přítomna. To jim nevadilo, ale poznámky jsem si dělat nesměla.

Pohovor je rozdělen na **dvě části**. V první části se žadatelé dozvídají důležité **informace o povinnostech a životě v přijímacím středisku** a v druhé části jsou informováni o **možnostech a událostech, které je čekají po opuštění přijímacího střediska**.

Na začátku pohovoru žadatelé dostanou mapu⁷³ České republiky, na které jim sociální pracovnice ukáže, kde se geograficky nacházejí. Následně jsou seznámeni se všemi procedurami, které je v přijímacím středisku ještě čekají. Atmosféra při pohovoru je velmi přátelská. Žadatelé jsou vybízeni k otázkám v případě, že něčemu nerozumí, nebo je cokoli

⁷² Podle pracovníků PrS Vyšní Lhoty se jednalo především o občany Slovenska romského původu.

⁷³ Příloha 15.

zajímá. Pracovnice jim vysvětluje, co znamenají **piktogramy**, kterými je vše označeno⁷⁴. Seznamuje je se střediskem, říká jim, co se kde nachází. Jaké jsou možnosti trávení volného času. Jsou informováni, že celé středisko je střeženo bezpečnostními kamerami. Jsou upozorněni na možnost vyžití právníka a psychologa přímo ve středisku.

V druhé části pohovoru jsou žadatelé seznámeni s možnostmi a povinnostmi, které je čekají po opuštění přijímacího střediska. Byla jim nabídnuta **možnost privátního bydlení** a samozřejmě také pobytové středisko, do kterého jde většina žadatelů. U pobytového střediska pracovnice zdůraznila možnost vycházení. Stačí, když se **hlásí jednou denně**. Propustku mohou ale dostat až na měsíc. Za dny, na které mají vydanou propustku, nedostávají žádné peníze.

Na konci pohovoru ještě žadatelé dostanou kontakty na NNO (dále nevládní neziskové organizace), na které se mohou obrátit a přístupná pobytová střediska. (Některá pobytová střediska mají plnou kapacitu, a proto nové žadatele nepřijímají.)

➤ **Druhý pohovor (4. den stáže, délka trvání 1 hodina)**

U druhého pohovoru, kterého jsem se účastnila, byla **22letá Rumunka**. Do Čech se nechala přivést, protože jí byla slíbena dobrá práce za dobré peníze. Bohužel se ale nedočkala ani jednoho. **Byla okradena a znásilněna**. Dozvěděla jsem se, že podobné případy tu nejsou výjimkou. Kromě obecných informací, které dostali žadatelé u prvního pohovoru, byla důrazněji tato **žadatelka upozorněna na organizace, které zaměřují na pomoc osamělým ženám z ciziny**. Konkrétně například **La Strada**⁷⁵, která se zabývá ochranou ženských práv. Dále je jí zdůrazněno, že po tři měsíce má nárok na sociální dávky.

1.5.6 MULTIKURTURNÍ CENTRUM

Jedná se o nově zrekonstruované prostory, kde mohou žadatelé trávit volný čas. Je jim zde k dispozici **knihovna**, kde jsou knihy v několika jazycích. Nejvíce v ruštině, češtině, angličtině a francouzštině. Dále je zde posilovna s novými stroji, **hudební místnost** s kytarou, klávesami, flétnami, bubny a dalšími nástroji. Ve volném čase mohou žadatelé také hrát různé

⁷⁴ Piktogramy je označena veškerá navigace po PrS Vyšní Lhoty. Jsou jimi označeny budovy a služby, které jsou ve středisku k dispozici.

⁷⁵ Příloha 22.

hry. Přímo v kulturním centru jsou to četné **společenské hry** (člověče nezlob se, dostihy a sázky atd), **stolní fotbal** a ve vedlejší místnosti **stolní tenis**. Prostor je minimálně jednou týdně využíván k **promítání filmů**.

1.5.7 Vyhodnocení stáže v PrS Vyšní Lhoty

Díky nabitému programu a ochotě všech pracovníků přijímacího střediska jimi byly zodpovězeny nejen otázky, se kterými jsem na stáž přišla, ale také otázky, které vyvstaly během stáže.

V areálu jsou k **dispozici zařízené byty**, v jednom z nichž jsem bydlela. I přesto, že jsem se volně nesměla bavit se žadateli, za týden pobytu jsem měla možnost sledovat život v táboře. Před příjezdem byly mé představy o žadatelích velmi zkreslené. Představovala jsem si zubožené, vyhublé bytosti, které budou vděčné za jakoukoli pomoc. Setkala jsem se ale s hezky oblečenými lidmi, kteří měli téměř nepřetržitě na uchu mobilní telefon. Během několika dnů jsem ale zjistila, že takto zdaleka nevypadá většina a že se zde najdou i jedinci, jaké jsem si původně představovala. Lidé nemocní po fyzické i psychické stránce, kteří **díky zainteresovaným a ochotným pracovníkům a pracovnícím odcházejí v nesrovnatelně lepším stavu**. Často se sem dostávají ženy zneužívané, nebo lidé, kteří si vytrpěli mnohé.

Poslední den stáže jsem trávila v Multikulturním centru. Původně jsem měla za úkol připravit si nějaké stmelovací, sebepoznávací a různé jiné zábavné hry. Po příjezdu jsem se ale domluvila s vedoucí stáže, že největší zájem bude o cvičení. Předcvičovala jsem tedy jógu. **Cvičení se setkalo s takovou oblibou**, že si ženy a dívky vyžádaly následující den opakování. Měla jsem tak možnost trávit s žadatelkami čas a vidět tak, že jsou to v mnohých případech ženy talentované, často i vysokoškolsky vzdělané, které jenom neměly v životě štěstí.

Od sociálních pracovníků jsem se dozvěděla, že muži jsou na tom podobně. Nezřídka jsou zde **muži s několika vysokými školami**, kteří se díky politické situaci nebo různým jiným vlivům ocitli v nezáviděníhodné situaci.

2. Rakousko a azylové řízení

Ve druhé hlavní části své diplomové práce se věnuji přístupům k žadatelům o azyl v Rakousku.

Vzhledem k tomu, že jsou obě země⁷⁶ členy EU, byly v rámci standardizace nucení většinu pojmů týkajících se žadatelů o azyl a azylu sjednotit. Proto nepovažuji za nutné po druhé definovat ty samé pojmy jako v první části své práce.

Druhou část diplomové práce tedy zahájím popisem postupu při žádosti o azyl v Rakousku. Rozhodla jsem se tuto kapitolu pojmout v podobě otázek, které si nejčastěji žadatel o azyl pokládá. Na ní naváže kapitola zaměřující se na stáž, kterou jsem absolvovala v listopadu 2007 v rakouském azylovém přijímacím a pobytovém středisku Traiskirchen. Další kapitola je detailní rozebrání a popsání práce Domu 8, tzv. „*Domu pro ženy*“ přímo v přijímacím středisku, prvku, který v ČR nemá ekvivalent. Tímto část o Rakousko uzavřu.

2.1 Teoretický postup při žádosti o azyl v Rakousku

⁷⁶ Česká republika i Rakousko.

O azyl je také možno **požádat na policejní stanici**. V tomto případě by měl první pohovor a prohledání zavazadel vykonáno policií (z bezpečnostních důvodů, ale také kvůli seznámení se s přesnou cestou žadatele o azyl a jeho dokumenty). Potom by měli být žadatelé, kteří byli chyceni dříve, než stihli do přijímacího střediska dojít, do přijímacího střediska dopraveni.

To ovšem neplatí, když je při policejním pohovoru prohledáním dokumentů zjištěno, že žadatelka nebo žadatel o azyl už cestovali přes jiný stát Evropské Unie, kde mohli o azyl požádat nebo to dokonce udělali. V tomto případě není Rakousko kompetentní a nejpravděpodobněji budou tito žadatelé vzati do vazby. Pozor – v těchto případech může dojít k nejasnostem, zda už žadatel utekl nebo ne. Zda tam požádal o azyl, zda obdržel zelenou kartu. Toto musí do tří dnů upřesněno.

2.1.1 Přijímací střediska v Rakousku

V Rakousku existují tři místa, kde je možné o azyl požádat:

- Traiskirchen im Bundesland Niederösterreich -
- Thalham im Bundesland Oberösterreich
- Flughafen Wien Schwechat

2.1.2 Nejčastější otázky kladené při podávání žádosti o azyl

V této kapitole budu odpovídat na nejčastěji kladené otázky žadateli o azyl. Otázky jsem vybrala z nejčastěji kladených otázek na internetových stránkách⁷⁷. Otázky jsou kladeny za sebou tak, aby následovaly podle toho, jak si je žadatel o azyl klade. Odpovědi na otázky jsem čerpala z rakouského azylového zákona,⁷⁸ informací, které jsem obdržela během stáže v přijímacím středisku Traiskirchen.

⁷⁷ Azylanty nejčastěji kladené otázky, dostupné na World WideWeb:
<<http://deserteursberatung.at/recht/article/960/360/>> [30.6. 2008].

⁷⁸ Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (Asylgesetz 2005 - AsylG 2005).

2.1.2.1 Jak probíhá řízení žádosti o azyl?

V tomto řízení se jedná o tom, zda bude azyl žadateli o azyl udělen. Azyl dostanou žadatelé na základě ženevské uprchlické konvence⁷⁹, pokud opustí svou zemi původu z následujících důvodů:

- Politické pronásledování: např.: lidé, kteří jsou díky napomáhání nebo příslušnosti k nějaké straně, nebo vyjadřování svých politických názorů, ohrožováni.
- Náboženské pronásledování
- Pronásledování na základě rasy, etnické skupiny nebo národnosti.
- Příslušnost k určité sociální skupině: např.: pronásledování na základě sexuální orientace, výkonu určitého povolání nebo důvody specifické pro ženy (sexuální obtěžování, problémy s patriarchálním uspořádáním společnosti, ohrožování rodinné důstojnosti)

Poskytnutí azylu závisí na dalších kritériích: Pronásledováním tu rozumíme vždy ohrožení s vážnými následky. Často jsou žádosti o azyl zamítány, protože se sice jedná o znevýhodnění a diskriminaci, ale ne o pronásledování tak vážné, aby mohl být azyl přidělen.

Individuální, státní pronásledování: Pronásledování musí být vedeno přímo proti žadateli o azyl samotnému. Musí být vedeno státem a ne soukromou osobou nebo skupinou. Toto rozlišení často bývá složité např.: utíká-li žadatel před občanskou válkou se skupinou dalších obyvatel, nejedná se o individuální pronásledování. Jako státní pronásledování se dá také posuzovat pronásledování privátní osobou nebo skupinou v případě, že proti tomuto pronásledování stát nic nepodniká.

Interní alternativy pro uprchlíky: Existuje nebezpečí z pronásledování ve všech regionech zemí původu? Bylo pronásledování také zapříčiněno útekem do jiné části země? Toto jsou jen některá kritéria, která hrají roli v udělování azylu. Také věrohodnost žadatele o

⁷⁹ **Ženevské úmluvy** spolu se svými dodatkovými protokoly představují základní pramen mezinárodního humanitárního práva (nebo též „válečného práva“). Jejich hlavní zásadou je, že v případě ozbrojeného konfliktu musí být respektována důstojnost lidské bytosti a bez jakéhokoli nepříznivého rozlišování musí být před konfliktem a jeho následky chráněni ti, kdož na konfliktu nejsou přímo účastni, jakož i ti, kdo byli z konfliktu vyřazeni v důsledku nemoci, zranění či zajetí. Smluvními stranami Ženevských úmluv jsou všechny státy světa a jejich zásady (a zásady I. a II. dodatkového protokolu) jsou součástí tzv. mezinárodního obyčejového práva a z toho titulu zavazují každého člena mezinárodního společenství, dostupné na World WideWeb: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/492671-zenevska-konvence> > [23.5. 2008].

azyl, jejich svoboda na podání námítky a další kritéria rozhodující o osudu žadatele o azyl. K tomu jsou oprávněny svobodné ženy, děti do 18ti let a manželé.

2.1.2.2 Jak probíhá žádost o azyl?

Řízení o udělení azylu má dva stupně:

- Povolení žádosti o azyl
- Samotný proces řízení o udělení azylu.

V postupu při registraci, který by podle pravidel měl probíhat v přijímacím středisku, bude prokázáno, zda je Rakousko vůbec pro přijetí žádosti kompetentní. Když je tedy tato otázka vyjasněna a žádost je připuštěna, následuje vnitřní prošetření.

Otázka povolení požádat o azyl je tedy velmi důležitá. Taky jsou **dvě možná východiska:**

- Když jejich žádost nebude připuštěna např.: protože už žádost podali v jednom z 27 států EU nebo jiném „bezpečném“ státě, kterým je například Švýcarsko a byli vyhoštěni. Tato rozhodnutí, jako každá rozhodnutí, která jsou spojena s vyhoštěním, budou osobně doručena policejním úřadem. Dále platí, že v tomto případě nemají žadatelé čas, aby v azylovém středisku podali odvolání. Tento kontakt už měli možnost dříve navázat.
- Když je jejich žádosti vyhověno, jsou umístěni do jiného střediska. Více o tomto postupu viz bod 9.

2.1.2.3 Co se konkrétně děje v přijímacím středisku?

První státní ubytování pro žadatele o azyl – začíná dvěma úrovněmi postupu při žádosti o azyl.

První krok, v přijímacím středisku je vždy návštěva policejního úřadu. Platí to v případě dopadení policií i v případě, že žadatelé přijdou sami. Policisté zde přijmou

doklady, případné dokumenty a fotografie žadatele. Jsou jim udělány otisky prstů, které jsou zaneseny do databáze („EURODAC“), kterou používá celá Evropská Unie. Díky této databázi se dozvíme, zda už dříve zažádal o azyl v jiném státě EU a azyl nedostal, je automaticky poslán do země původu.

Po příjezdu obdrží žadatelé v oddělení žádostí o azyl papír s informacemi, ložní prádlo, jídlo a zelenou kartu, která znamená povolení k pobytu v přijímacím středisku („Verfahrenskarte“ – „provizorní karta“). Pozor – v prvních dvaceti dnech po podání žádosti se mohou pohybovat pouze na území města, ve kterém žijí. Například žadatelé v přijímacím středisku Traiskirchen nesmí jet do Vídně – pokud tam nemají nezbytně nutnou návštěvu lékaře nebo neodkladná úřední vyřizování.

Dále následuje lékařské vyšetření (s rentgenem plic) a v případě nutnosti lékařské ošetření. Důležitým bodem jsou také fyzické problémy. V azylovém řízení je důležité, aby žadatelé veškeré zdravotní problémy okamžitě hlásili. Je důležité zjistit, zda je žadatel nebo žadatelka, po tom co prožili a přežili schopni azylové řízení absolvovat.

2.1.2.4 Co bude zkoumáno?

Do tří dnů od podání žádosti jsou žadatelé pozváni na interview. Kde jsou pokládány následující otázky:

- První prokazovanou otázkou je, zda-li je Rakousko kompetentní zemí pro tuto žádost. Zkoumá se žadatelova cesta do azylového střediska. Zdali procházel přes jinou zemi EU nebo bezpečnou třetí zemi (např. Švýcarsko), kde o azyl požádat mohl. Výjimka je když blízký příbuzný (manžel/manželka nebo dítě pod 18 let, eventuálně rodič) již v Rakousku žijí. Dokud není otázka kompetentnosti Rakouska rozhodnuta, přebývá žadatel zpravidla v přijímacím středisku. Tato doba může trvat od několika dní, po týdny.
- Pokud je prokázáno, že Rakousko je kompetentní zemí pro posuzování žádosti, hledají se důvody žádosti o azyl. Zjišťuje se, co by se stalo, čeho se obávají, v případě, že by byli posláni zpět. Proč zemi původu opustili. Zdali a proč se cítí pronásledováni. Rakousko jim již dovolilo o azyl požádat a upozorní je na to, že již obdrželi „Aufenthaltsberechtigungskarte“ (weiße Karte) – „Bílou kartu“. Platí, že povolení k pobytu dostanou, až po učinění rozhodnutí o jejich žádosti o azyl.

- Z jejich výpovědi udělají úředníci obrázek, zda jejich důvody k útěku jsou podle rakouského zákona dostačující pro udělení azylu. Když azyl obdržet nemohou, bude prokázáno, zda potřebují takzvanou „*subsidiären*“ („náhradní“) ochranu. Na tuto ochranu mají nárok pouze, pokud je v jejich zemi původu ohrožen jejich život a přesto neexistuje dostatek důvodů pro udělení azylu. To se týká například žadatelů, v jejichž zemích původu vládne občanská válka. Nebo když jim v zemi původu nemůže být poskytnuto životně důležité lékařské zaopatření. V těchto případech jsou otázky žádosti o azyl znovu zváženy. Což z pravidla trvá déle. Žadatelé jsou přesunuti do pobytových středisek, než se žádost znovu projedná.

2.1.2.5 Jak probíhá výslech – interview?

První výslech je rozhodující. Co neřeknou zde, mohou jen stěží později doplnit.

Kromě žadatele o azyl jsou rozhovoru přítomni úředník nebo úřednice a tlumočník, popřípadě tlumočnice. Žadatel je oprávněn si s sebou přivést někoho jako důvěrníka – například někoho, kdo umí jak německy, tak jejich rodnou řeč, aby mohl překlad kontrolovat. Rozhovor/výslech trvá maximálně jednu hodinu.

Tím, že je první výslech tak důležitý, pro žadatele je těžké určit, co je důležité, aby řekli a na nic nezapomněli. Jsou tázáni, zda tlumočníci/ tlumočnickovi rozumí. Je velmi důležité, aby na tuto otázku pravdivě odpověděli, zvláště v případě, nemluví-li tlumočník přímo jejich rodným jazykem, ale jazykem „třetím“ např. francouzština nebo angličtina. Úkolem tlumočníka je přeložit doslova, co žadatel řekne. Úkolem tlumočníka není dodávat komentáře, jaké jsou žadatelovy šance nebo mu dávat jakákoli doporučení, co by říkat měl a co zase ne. Chyby v překladu jsou časté. Je nutné dbát na přesný způsob, jak co úředník nebo žadatel přesně řeknou.

Žadatelé mají právo žádat konkrétně ženu (nebo muže) jako úředníka nebo překladatele z důvodů před sexuální zneužití nebo zdali chtějí hovořit o intimních záležitostech.

2.1.2.6 Jak a kdy se dozvím výsledky?

Již za několik dnů jsou první výsledky, zda je Rakousko kompetentní zemí pro posuzování žádosti a zda zde mohou o azyl žádat nebo zda bude jejich žádost předána jinému státu.

Zřídka bude v těchto prvních výsledcích na základě důvodů k útěku vydáno rozhodnutí. Je ale také možné, že obdrží sdělení, že je jejich žádost zamítnuta, protože podle úřadu nebylo jejich pronásledování shledáno dostatečně nebezpečným.

Jak při poslání do jiné země tak při zamítnutí, mají žadatelé právo hovořit s právním poradcem/poradkyní. Tato osoba jim sdělí, jak vypadá momentální právní situace a jaké jsou problémy v jejich žádosti. Společně s ním nebo s ním může žadatel uvážit, zda a jaké a námitky mohou úřadu vznést. Potom přijde druhý výslech, kde má žadatel možnost své argumenty upřesnit, obnovit nebo lépe vyjádřit.

2.1.2.7 Co se stane, když není Rakousko kompetentní zemí k posouzení žádosti?

Budou vyzváni k opuštění země a vzati do vazby!

Podle pravidel následuje okamžité zatčení a vazba. To znamená, že mají sice teoreticky možnost se proti rozhodnutí o vyhoštění odvolat, ale v praxi se objevují dva problémy:

- Po všech rozhodnutích, která jsou s vyhoštěním spojena, následuje zároveň také přemístění do vazby. Odtamtud mají pouze možnost úředníky a strážníky tlačit k tomu, aby za ně odvolání – to znamená námitku proti rozhodnutí - podali
- V případě, že se jim podaří odvolání podat, nezabrání to jejich vyhoštění. Pouze pokud dokáží doložit, proč by pro ně vyhoštění ze země, ve které žádají o azyl, bylo životu nebezpečné. V tomto případě mohou podobu vyřizování odvolání zůstat v Rakousku.

To znamená: V odvolání musí být vyjasněno, proč se cítí bezpečně právě v Rakousku a ne v jiné zemi. Důležité je, aby odvolání obsahovalo tuto větu: „Žádám o odložení platnosti odvolání“. To znamená, že prosí, aby nebyli vyhoštěni, dokud nebude žádost o odvolání vyřízena. Výhodné je pokusit se najít pomoc (poradce v azylové problematice nebo organizaci pomáhající uprchlíkům) co nejdříve. Ve vazbě je dobré kontaktovat „Schubhaftsozialdienst“.

2.1.2.8 Co znamená, když obdržím „Aufenthaltsberechtigungskarte“ ?

Obdržení „Aufenthaltsberechtigungskarte“ neboli **bílé karty** znamená, že je Vaše žádost schválena a bude dále zpravována. Neznamená to ale, že bezpodmínečně obdržíte azyl.

Znamení to, že Vaše žádost je schválena: Rakousko Vás shledává kompetentním pro podání žádosti a tak ji bude podrobněji prozkoumávat. To ale opravdu nemusí znamenat, že azyl obdržíte! Pouze že Vaše žádost bude dále zpracována. Pravděpodobně budete přesunuti do pobytového azylového zařízení někde v Rakousku. Pozor! Nemůžete si sami vybrat, do kterého rakouského azylového pobytového zařízení budete umístěni. Obdržíte **180 Euro** na měsíc a eventuálně dalších **110 Euro**, pokud dodáte „*Meldezettel*“ (doklad o přihlášení k pobytu), nájemní smlouvu a splníte všechny další požadavky. Tento příspěvek se nazývá: „*Grundversorgung*“ (základní zásobovací prostředek) na základní soukromé ubytování. Mnoho lidí se jednoduše rozhodne odejít do Vídně a doufá, že tento příspěvek na bydlení dostanou. Takhle to ale nefunguje!

2.1.2.9 Co se stane, když je žádost zamítnuta, protože azyl není možný?

Pokud je žádost zamítnuta, protože podle úřadu azyl není možný, je možné se proti tomuto rozhodnutí odvolat.

I v tomto případě je možné proti rozhodnutí vznést odvolání. Pozor, na podání tohoto odvolání je pouze 14 dní od doby, kdy žadatel obdržel písemné rozhodnutí! Na pomoc jsou zde poradny. Pokud je do odvolání rozhodnuto, obdrží žadatel pobytovou kartu. Podmínky ubytování jsou stejné jako v bodě, kde se řeší, co znamená „bílá karta“.

2.1.2.10 Co znamená doplňková ochrana nebo „§ 8“ azylového zákona?

Pokud nejsou důvody pro žádost o azyl dostačující k udělení azylu, ale situace v zemi původu neumožňuje návrat, je možnost udělení doplňkové ochrany. Tato ochrana je pouze dočasná.

Doplňková ochrana je oprávnění k pobytu podle azylového zákona, které může být poskytnuta v případě, že důvody pro udělení azylu nejsou dostačující, ale situace v zemi původu není bezpečná. Doplňková ochrana může být udělena pouze na dobu určitou. Maximálně na 1-2 roky. Prodloužení této doby se zvažuje na základě vývoje situace v zemi původu. Na rozdíl o těch, kterým je azyl udělen, ti kteří mají pouze doplňkovou ochranu, potřebují pracovní povolení, a to je často velmi těžké obdržet.

2.1.2.11 Mohu jako žadatel o azyl pracovat?

Na tuto otázku je zásadní odpověď: **Ne.**

Cizinci potřebují povolení, aby mohli v Rakousku pracovat. Kdo se integruje, obdrží toto povolení o něco jednodušeji. Žadatelé, u kterých žádost o azyl není ještě vyřízena, nemají téměř žádnou šanci pracovní povolení obdržet.

Bez povolení mohou v Rakousku od 1.1. 2006 pracovat pouze manželé/manželky rakouských občanů, kteří mají povolení k pobytu. To znamená, že když je někdo ženatý/vdaná s Rakušankou/ Rakušanem, ale jako oprávnění k pobytu mají pouze kartu podle azylového zákona, mohou pracovat pouze s pracovním povolením.

Lepší je to pro manžele a děti žijících v Rakousku z Evropského hospodářského společenství: mohou pracovat bez pracovního povolení, i když jsou stále v azylovém procesu. Podle tří různých druhů pracovního povolení, mohou azylanté od 1.1. 2006 obdržet **pracovní povolení** pouze na rok. **Každý rok si ho musí obnovovat** a platí pouze pro tu jednu firmu, pro kterou o něj žádali. Také žadatelé o azyl, kteří již mají osvobozující list (*Befreiungsschein*) nebo pracovní povolení už si je nemusí dále prodlužovat. Po uplynutí platnosti musí firma zažádat o vystavení zaměstnaneckého povolení, pokud chce žadatele nebo žadatelku o azyl dále zaměstnávat.

Zimní semestr školního roku 2007/2008 jsem strávila v Rakousku, abych si zajistila stáž v rakouském přijímacím azylovém středisku a mohla jsem tak cenné informace k sepsání své diplomové práce. Rakousko je ale podobně byrokratickým státem jako Česká republika a proto není zrovna jednoduchou záležitostí takovou stáž obdržet. Díky výborným kontaktům mého tamního supervizora, dopisu⁸⁰ se stručným shrnutím projektu⁸¹ na rakouské ministerstvo vnitra⁸² a několika emailům přímo s ředitelem azylového střediska Traiskirchen.

2.2 Stáž v přijímacím azylovém středisku Traiskirchen

⁸⁰ Příloha 11.

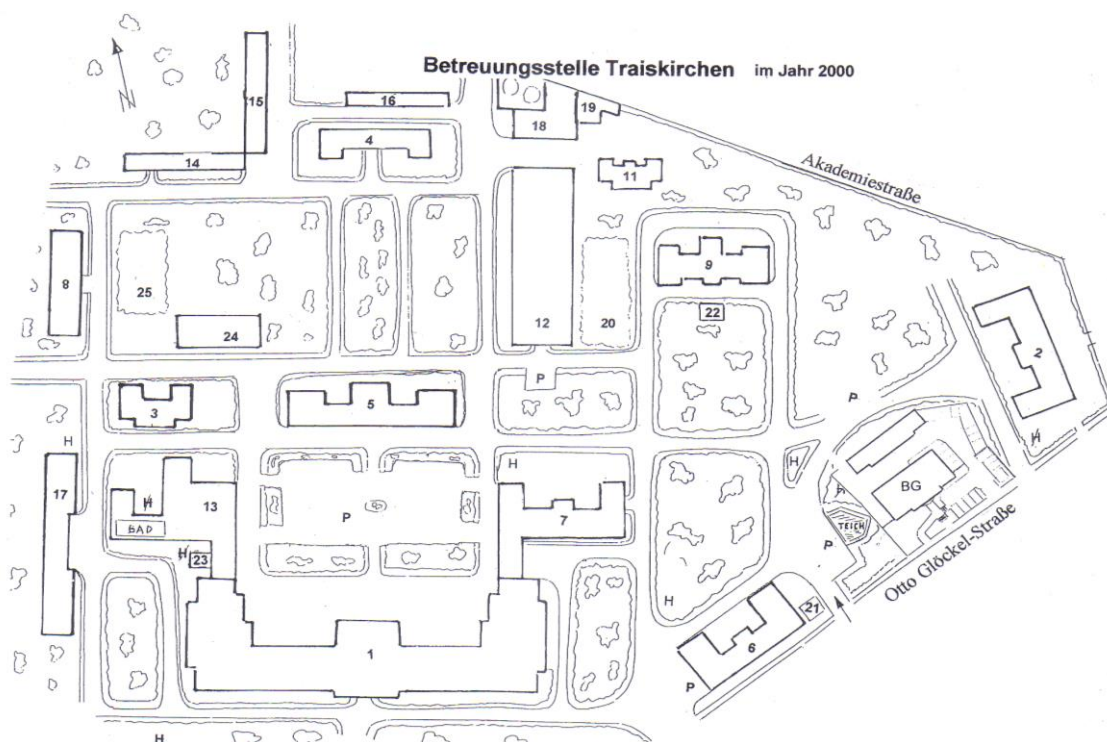
⁸¹ Příloha 12.

⁸² Bundesministerium für Inneres.

V této kapitole budu popisovat především zkušenosti nabyté během stáže v přijímacím středisku Traiskirchen. Toto přijímací středisko leží v oblasti Baden, asi hodinu cesty z Vídně. Do Traiskirchenu se můžeme dopravit buď autem nebo vlakem. Vlaková zastávka je asi 10 minut chůze od přijímacího střediska.

Bohužel, jako pro cizinku, pro mě nebylo možné získat stáž delší než jeden den. I přes krátký čas uvnitř střediska strávený jsem získala hodnotné informace, které v této kapitole popíši. Stáž začala **prohlídkou střediska**. Ujal se mě přímo ředitel přijímacího střediska Traiskirchen pan Schabhüttel. Prošli jsme všech **24 domů**, které se v objektu nacházejí. Po dobu prohlídky trpělivě a ochotně **zodpovídal veškeré mé dotazy**. Po skončení prohlídky jsem měla příležitost si s panem Schabhüttelem v klidu sednout a zeptat se další podrobnosti. Některé informace už jsem uvedla v předchozí kapitole, týkající se nejčastějších otázek. Další informace uvedu v této kapitole.

Na začátek jsem se rozhodla umístit **mapu přijímacího a pobytového střediska Traiskirchen** pro jednodušší představivost. Následně popíši jednotlivé budovy, které se v objektu nacházejí. Budovy jsem za sebou zařadila tak, jak jsme jimi procházeli. Na závěr kapitoly týkající se azylového střediska Traiskirchen shrnu v bodu, který jsem nazvala Důležité informace týkající se přijímacího a pobytového střediska Traiskirchen informace, které jsem se v průběhu stáže dozvěděla od ředitele střediska, pana Schabhüttela.

2.2.1 Prohlídka přijímacího střediska Traiskirchen:

Budova 2:

Azylový úřad a cizinecká policie. Zde probíhá shromáždění dat o žadateli, otisky prstů a fotografie. Každému je vystavena karta o oprávnění k pobytu s čárovým kódem, kterou se prokazují při vstupu i východu z areálu přijímacího střediska. Posléze je jim vystavena „bílá karta“ a nakonec „zelená karta“ pro období vyřizování žádosti.

Budova 9:

Zde bydlí chlapci ve věku od 14 do 18 let.

Budova 11:

Dětská školka – v době stáže byla prázdná.

Budova 12:

Sklad materiálu.

Budova 4:

Ubytování pro zdravotně postižené osoby. Jediná budova s bezbariérovým vstupem.

Budova 5:

Zde se nachází univerzální náboženská místnost. Není ale tolik využívána, protože žadatelé mají přístup do nedalekého kostela a mešity přímo ve vesnici.

Budova 24:

Tato budova slouží k společným setkáním dětí a žen. Je zde možné navštěvovat školku, k dispozici je 2x týdně psycholog a probíhají tu kurzy němčiny. Budova je otevřena 7 dní v týdnu od 9:00 do 21:00 hodin. Školka je otevřena od 9:00 do 17:00 hodin. Děti mají povinnou školní docházku, pokud jsou ve středisku déle než 6 měsíců.

Budova 8:

Dům pro ženy. Více v Kapitole *Haus des Frauen*.

Budova 17:

Přijímací středisko Traiskirchen

Budova 3:

Dezinfekce dek, matrací, polštářů atd., informační středisko a středisko: *European HOMECARE*. Žadatelům jsou zde vydány drogistické potřeby. Následně jsou převedeni do budovy 7, kde jsou udělány rentgenové snímky.

Budova 13b:

Psychosociální centrum

Budova 13a:

Sportovní a fitness místnost

Budova 7:

Budova první pomoci

Budova 3:

Dům s dřevěnými zdmi – momentálně prázdný – interiéry přemístěny do Budovy 5.

Budova 14:

Dílna.

Budova 5:

Ubytování a náboženská místnost

Budova 1:

Kuchyně, které slouží k přípravě až 3 000 porcí, ubytování a prádelna.

Budova 7:

Stanice první pomoci lékař pro žadatele o azyl. Ordinace je otevřena od pondělí do pátku od 9:00 do 17:00 hodin. Zde jsou žadatelům udělány rentgenové snímky. Snímky jsou odvezeny do nemocnice. Rentgenem se zjišťuje, zda někdo nemá TBC. Na stanici první pomoci jsou následně udělána potřebná očkování a žadatelé jsou po tomto úvodním procesu přemístěni do ubytovacích budov. Při ubytování se snaží pracovníci brát v potaz rodinné a přátelské vazby

Budova 6:

Správní budova Rakouského ministerstva vnitra. Koordinační oddělení ministerstva je zodpovědné za rozdělení žadatelů o azyl v rámci spolkových republik. Rozdělení souvisí s momentálním počtem obyvatelstva v jednotlivých republikách.

2.2.2 Důležité informace týkající se přijímacího střediska Traiskirchen

Přijímací středisko Traiskirchen má rozlohu 115 000 m² a obsahuje 24 objektů (budov). V areálu je v budově sídlí cizinecká policie, která má 45 zřízenců⁸³.

Roku 2003 proběhla částečná privatizace: část šla na *European HOMECARE*, avšak vedení zařízení spočívá na Ministerstvu vnitra.

Středisko Traiskirchen je zabezpečeno ochranným plotem a 48 videokamerami. Toto ochranné opatření bylo zavedeno převážně kvůli okolním obyvatelům, kteří mají z žadatelů strach.

⁸³ Údaj je platný ke dnu stáže: 6.11. 2007.

Většina příchozích rodin a muži jsou Čečenci, což není mezi tamními obyvateli příliš oblíbeno. Mají strach z neznámé kultury a organizovaného zločinu.

Po prohlídce mi bylo stručně vysvětleno, jak vypadá cesta žadatele o azyl. Rozhodla jsem se uvést pouze informace, které jsem ještě neuváděla, nebo které jsem vyhodnotila jako velmi zajímavé, a proto je zde umístím znovu. Ředitel střediska rozdělil cestu žadatelů na **tři základní kroky**:

- Vstupní brána
- „Azylová cesta“ – vyplnění formulářů a obdržení informačních materiálů.
- nastěhování do Budovy 5.

Délka pobytu žadatelů o azyl je následující: 20 dní po podání žádosti se pohybovat na ohraničeném území, to znamená v oblasti Baden. V případě dobrého chování je jim po čtrnácti dnech území rozšířeno. V případě Dublinu, tedy žádal-li cizinec o azyl již dříve v jiné zemi EU, trvá vyřizování žádosti zhruba 6 týdnů.

Podle ředitele střediska, pana Schabhüttela, pochází nejvíce žadatelů z Čečenska, Srbska, Afgánistánu, Iráku, Ukrajiny, Afriky a SNS⁸⁴. Zhruba 60% osob přichází samo, 40% je přivedeno policií. Zhruba **300 lidí ročně cestuje dále to další země**. 98% Čečenských žadatelů o azyl, azyl obdrží. Výhradně v Rakousku funguje toto pravidlo, že téměř každý čečenský obyvatel obdrží azyl. V ostatních EU státech to tak nefunguje.

Muži mají možnost volného pohybu, ale když se více než 48 hodin nenahlásí na vrátnici nebo komukoli z vedení, jsou automaticky odhlášeni ze základního zásobování (jídla, hygienické potřeby...) Ženy mají také volnost, nejsou izolovány, pokud o izolaci vyloženě nepožádají. V případě vyžádání si izolace, je možné, aby byly umístěny do budovy 8, o kterém se zmiňuji níže (Projekt pro ženy).

2.2.3 „Frauenbetreuungsstelle Traiskirchen“ – Projekt pro ženy

V této kapitole popisují Projekt pro ženy, který je umístěn do budovy 8 („Haus der Frauen“). Do domu směřjí výhradně ženy a ženy s dětmi. Muži do domu nemají přístup. Tento projekt pomáhá zneužívaným nebo jinak poškozeným ženám zařadit se znovu do běžného

⁸⁴ Společenství nezávislých států je organizace zahrnující 12 z 15 bývalých svazových republik Sovětského svazu.

života. Nebo znovu začít. Od svého založení v roce 2003 slaví projekt úspěchy a těší se vděku ze strany žadatelek. Tento projekt popisují velmi podrobně, protože to je právě ten projekt, který by se stejnému zájmu těšil i ve Vyšních Lhotách. V této kapitole jsem čerpala z Výroční zprávy z roku 2005⁸⁵, kterou jsem si v přijímacím středisku Traiskirchen vyžádala.

2.2.3.1 Úvod

Ženy a děti tvoří 80 % miliónů uprchlíků a vyhnanců na celém světě. Ženy, které jsou na útěku, jsou konfrontovány se zcela specifickými problémy a těžkostmi. Nejen v jejich zemi původu, nýbrž i na útěku a v zemi, kde žádají o azyl, jsou vystaveny nebezpečí násilí a vykořisťování. Život žadatelek o azyl je ovlivněn permanentním strachem z budoucnosti, otázkami, zda dostanou azyl, jestli nebudou vyhoštěny ze země, jak dlouho zůstanou v přijímacím středisku a kam a za jak dlouho budou později přestěhovány. Tyto nejistoty představují pro žadatelky obrovské břemeno. Navíc je život azylantek často doprovázen ztrátou dosavadního sociálního statutu a vlastní kulturní identity. Ztráta sociálních vazeb – rodinných vazeb a přátel, které musely zanechat doma nebo na útěku. Jazyková bariéra hraje také velkou roli. Neznalost jazyka způsobuje dezorientaci a sociální izolaci žen v Rakousku. Všechny tyto požadavky a problémy vyžadují zcela speciální a na ženy orientovaný přístup. A právě toto byl úkol, který si v roce 2003 zakladatelé *SOS-Menschenrechte* dali. Vytvořením „*Haus der Frauen*“ v Traiskirchenu se zakladatelé pokusili vytvořit místo s podmínkami, v rámci daných možností, ideálními pro žadatelky o azyl a jejich děti.

2.2.3.2 Klientky

V období od 15.11. 2004 do 30.11. 2005 prošlo „*Haus der Frauen*“ 900 lidí, z toho 279 dětí. Průměrná doba pobytu je 24 dní.

Velkou část současných obyvatelek tvoří příslušnice států bývalé Ruské federace, Moldavska, Nigerie a Mongolska. Od počátku roku 2005 jsou v „*Haus der Frauen*“ ubytovávány i nezletilé žadatelky bez doprovodu. Do té doby byly tyto dívky posílány do „*Clearingstelle Traiskirchen*“, který je rovněž spravován spolkem *SOS-Menschenrechte*. Avšak ukázalo se, že ubytování děvčat a chlapců odděleně bylo vhodnější a praktičtější a že nezletilá děvčata bez doprovodu se v chráněných prostorách domu pro ženy cítila lépe.

Věková hranice pro opatrování těchto žadatelek bude stanovena *SOS-Menschenrechte*.

⁸⁵ *Frauenbetreuungsstelle Traiskirchen, Jahresbericht 2005, 15.11.2004 – 15.12.2005.*

Ubytování v „*Haus der Frauen*“ v přijímacím středisku Traiskirchen je určeno hlavně pro pobyt v době vyřizování žádosti o azyl. V momentě, kdy je povolení k žádosti o azyl vyřízeno, jsou žadatelky posílány různých azylových zařízení po Rakousku.

2.2.3.3 Zaměstnankyně

Tým se skládá ze čtyř pečovatelek na plný úvazek, jedné právničky, třech nočních vrátných a jedné dobrovolné pracovnice:

Irina RASKINA, Projektkoordinatorin, Betreuung

Saida AHMADI, Betreuung

Maria Salzmann, Betreuung

Barbara SCHMALLEGGER, Betreuung

Isabella SPAZIERER, Rechtsberatung

Natalia MIDLER, Nachtportier

Iris JU HUNG SHAO, Nachtportier

Zarina AHMADI, Wochenendportier

Christine MENEDETTTER, ehrenamtliche Mitarbeiterin

Koordinaci a řízení Domů zajišťuje *Mag. Irina RASKINA*. Péči v Domě 8 zajišťují pracovnice, jejichž mateřským jazykem je ruština, perština, čínština, španělština a němčina. Díky pravidelných pravidelné týmové komunikaci a každodennímu předávání služeb je zabezpečeno, že obsahově důležité a organizační informace budou předány dále. Tento spolehlivý tok informací je důležitý základ, aby byly zajištěny potřeby každé klientky, i když není v ten daný okamžik pečovatelka přítomna. Zpravidla jsou sociální pracovnice, které mluví výše zmíněnými jazyky, nejdůležitější kontakt v případě jakýchkoli těžkostí, krizí atd. V případě jakýchkoli těžkostí by měla zakročit a problém předat psychologovi nebo právníkovi.

Díky úzké spolupráci s psychology a psychosociálním centrem *SOS-Menschenrechte* v areálu Přijímacího střediska Traiskirchen je zajištěna nepřetržitá psychologická poradna pro obyvatelky.

2.2.3.4 Prostory

Projekt pro ženy byl zřízen v prosinci 2003 v budově 8 areálu přijímacího střediska Traiskirchen. Je to dvoupatrový dům s 35 místnostmi koncipován zhruba pro 80 lidí.

Při ubytování žadatelek o azyl je přihlíženo jak k jejich etnickému tak i kulturnímu původu, tak také k věku. Matky s miminky a malými dětmi mají vlastní malý pokoj v přízemí. Tak může být zachováno soukromí a klid všech.

Ve společenské místnosti v domě 8 je možnost sledování televize, k dispozici je video, knihovna kde jsou kromě knih i současné časopisy v ruštině, angličtině a arabštině. Tato místnost může být používána pro další různé aktivity. Dále je v domě místnost pro děti, kde jsou hračky a knížky pro děti. V budově jsou dále 3 kuchyňské kouty, kde mají matky možnost připravovat dětskou stravu.

2.2.3.5 Zabezpečení

Zvláštní zřetel je brán na bezpečnost obyvatelk. *Frauenbetreuungsstelle* nabízí žadatelkám jedinečný komplex budov, kde jsou chráněny před obtěžováním a přestupky. Je zaručeno v první řadě ubytování v budově, kam muži nemají žádný přístup. Aby bylo toto pravidlo zachováno, je nutné, aby se držela 24 hodinová služba u vstupních dveří.

2.2.3.6 Péče

Projekt pro ženy nabízí rozsáhlou, na ženy specializovanou péči, kde mohou být samy se svými dětmi. Struktura vzájemného respektu a důvěry představuje ten nejdůležitější základ vztahu mezi ošetřovatelkami a klientkami. Kancelář je otevřena od 7:30 do 20:00 hodin a k dispozici jsou 2 až 4 ošetřovatelky.

Přehled nabídky poskytované péče:

Všeobecné činnosti

➤ Psychosociální poradna:

- pomoc při orientaci a informace o novém přijetí
- pomoc při návštěvě úřadů a lékařů
- Zprostředkování pomoci při krizích a psychických problémech

➤ Psychologové a psychiatři

Administrativní činnost:

- Organizace a obsazení pokojů, transfery do jiných
- Spolupráce s European Homecare

- **Překladatelská činnost** v Ruštině, Perštině, Francouzštině, Angličtině, Španělštině a Čínštině.

Aktivitty týkající se struktury a denního programu

- Každotýdenní konání výletů do muzeí, na výstavy, do lázní, návštěvy divadel a koncertů.
- Každodenní nabídka kurzů němčiny přímo v budově.
- Spolupráce s divadelním projektem „20.000 Meilen“
- Ergoterapeutický projekt
- Kutilský a šicí kroužek
- Zahradničení
- Právnícká poradna

2.2.3.7 Prvotní pohovor a orientační informace

Přidělení obyvatelk do domu 8. následuje bezprostředně po podání žádosti o udělení azylu.

Od každého nově přichozí osoby si запиší jméno, datum narození, národnost, poté je jim přidělen pokoj a postel. Při ubytovávání je kladen ohled na požadavky klientek. Ženy nemocné a ženy s kojenci jsou přednostně ubytovávány na jednolůžkové pokoje v přízemí. V prvních dnech po příchodu do přijímacího střediska jsou ženy často vyčerpané po náročné cestě a mají problémy s orientací. Od počátku jsou ženám poskytovány detailní informace, co se s nimi bude dít. Poprvé po příchodu mají možnost hovořit s někým o hrozných zážitcích.

2.2.3.8 Počáteční vybavení:

Vedle výše popsaných prvotních informací obdrží obyvatelky podle potřeby slovník, sešit, psací potřeby a Rakouskou kartu.

Ženy a děti, které mají málo oblečení, mohou o oblečení požádat *SOS-Menschenrechte*. Také ženy s novorozeňaty zde mohou obdržet potřebnou výbavu.

2.2.3.9 Doprovod na úřady a k lékařům

Pracovnice mluvící více jazyky doprovází žadatelky podle potřeby na úřady a na lékařské prohlídky a fungují tak nejen jako psychická podpora, ale také jako překladatelky. V krizích a akutních případech kontaktují psychologa nebo jiného povoláního lékaře, který

dokáže poskytnout adekvátní pomoc. Pracovnice Projektu pro ženy mají nepřetržitý kontakt s ošetrujícími lékaři.

2.2.3.10 Struktura denního programu

Pro žadatelky je velmi důležité, aby měly rozmanitý denní program. V možnostech jsou například různé výlety, exkurze a nabídky různých kroužků (vyšívání, šití, dílny...)

Jako zvláštní důležité úkoly

Díky spolupráci s Ergoterapeutickou školou v *Badenu*⁸⁶, mohou se žadatelky jednou týdně naučit nové ruční práce jako například: keramiku, šití, malování...

Další nabídka, jak využít volný čas je „Zeleninový a Bylinkový projekt“. Ženy a děti v letních měsících vysázejí na prostranství u domu číslo 8 květiny, zeleninu a bylinky a potom se samostatně starají.

Obyvatelky mají možnost navštěvovat **kurz němčiny**. Kurz se koná denně ve společenské místnosti a je veden *Dr. Ludwig Kindlem* ve spolupráci s ruský mluvící kolegyní. Všechny aktivity by měly přispívat k lepšímu vyrovnání se žadatelek s traumaty, které zažily. Dále se učí, jak navazovat nové vztahy, soudržnosti ve skupině. Je možné se zapojit do uklízení za peněžitou odměnu od 3 euro.

Dohled nad dětmi v dětském koutku a dohled nad knihovnou přebírají též žadatelky z domu 8 po důkladném proškolení pracovníků.

Podle toho kolik je momentálně v domě dětí, nabízíme různé aktivity využití volného času. Dětský koutek je otevřen denně od 9:00 do 17:00 hodin a dohlíží na něj jedna z žadatelek s pracovníci *SOS-Menschenrechte*. Pravidelně jsou pořádány hodiny tance, malování a různých her. Pravidelně jsou také pořádány výlety do Vídně nebo po okolí Traiskirchenu.

2.2.3.11 Právní poradna

Žadatelky mají možnost využití právní pomoci od *Mag. Isabella Spazierera*, která je ve středisku k dispozici 20 hodin týdně. Vedle obecných právních rad v oblasti azylu a cizineckých předpisů žadatelkám radí i jak postupovat po opuštění přijímacího střediska, seznámí je s jejich dalšími možnostmi a právy. Informuje je o pracovních a studijních možnostech v Rakousku.

2.2.3.12 Aktivity a akce v roce 2005

⁸⁶ Oblast v Rakousku nedaleko Vídně.

- **Oslava 1. výročí existence „Haus der Frauen“ 11.7. 2005.**
Oslavy se zúčastnilo plno politiků. Slavnostní řečníci zdůrazňovali hlavně potřebnost projektů, které by skýtaly pomoc hlavně ženám. Žadatelky z vděčnosti, že byl projekt vytvořen, se postaraly o veškerou přípravu občerstvení, které obsahovalo pochoutky ze všech různých koutů světa.
- **Muzikálně-divadelní projekt: „20 000 mil pod mořem“**
Brazilský umělec *Joao de BRUCO* vypracoval s mladými dívkami divadelní představení se zpěvem. Kostýmy si vyrobily samy žadatelky. Premiéra se konala v březnu 2005 ve Vídeňském divadle a představení bylo publikem s nadšením přijato. Díky velkému úspěchu bylo představení opakováno v dalších divadlech ve Vídni a Linci.
- **AIDS/ HIV přednáška:** Paní *Roswita WEINRICH* – expertka v oblasti AIDS/ HIV prevence byla během roku 2005 dvakrát pozvána, aby obyvatelky „Haus der Frauen“ informovala o prevenci AIDS/ HIV. Přednášky proběhly v angličtině a ruštině a byly žadatelkami s nadšením přijaty. Na základě mnoha pozitivních reakcí a zpětných vazeb k těmto přednáškám, konaly se podobné akce pravidelně i v pozdějších letech.
- **Výzvy k darování oblečení a různých věcí.**
V září 2005 byly v médiích odstartovány výzvy ke sbírkám oblečení pro žadatelky a jejich děti. Mnoho žadatelek přijde do Rakouska pouze s pár věcmi. Když začne být zima, nemají co na sebe. Sbíрку jsme tedy uspořádali na konci léta. Nasbírali jsme velké množství oblečení a plno dalších užitečných věcí.
- **Vánoční trhy v UNO-City**
Každoročně se pořádají Vánoční trhy v *UNO-City* ve Vídni ve spolupráci s „Haus der Frauen – Hollabrunn“ a *SOSMenschenrechte*. Žadatelky vytvářejí různá vánoční přání, trička s motivy, svíčky, koberce, které se prodávají na Vánočním bazaru v *UNO-City*. Získané peníze jsou rozděleny mezi všechny ženy, které se akce zúčastnily.
- Kreslicí a malovací akce pro dětský magazín „Hallo“.

Po 2 víkendy v prosinci uspořádává *Martina STUFFER* kreslicí a malovací odpoledne, kdy děti kreslí obrázky ze svého vlastního domova a z života v Rakousku. Práce dětí jsou potom vytištěny v dětském magazínu „*Hallo*“.

2.2.4 Vyhodnocení stáže

Asi každý mi potvrdí, že osobní zkušenost je nad všechny přečtené informace. Sama jsem měla možnost se o tom přesvědčit. Původně jsem se ve své práci chystala porovnat legislativní, ekonomické a sociální přístupy k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku. Brzy jsem ale zjistila, že díky sjednocování zákonů v rámci zemí EU, velké rozdíly nenajdu. Stáž v ČR jsem absolvovala jako první a proto jsem do Traiskirchenu jela již s nějakým očekáváním. Lidé ve Vídni mě varovali a připravovali na nejhorší stejně tak, jako lidé v Praze, když jsem se chystala do Vyšních Lhot.

Jsem si vědoma, že jakékoli porovnávání založené na lidských pocitech, je subjektivní, ovlivněné mnoha faktory. Příjímací středisko Traiskirchen je spojeno s pobytovým střediskem, němčina není můj rodný jazyk a v den stáže byla zima a nepříjemně pršelo. Je těžké si tyto faktory odmyslet, ale i když se o to pokouším, prostředí na mě působilo neosobně a nevlídně v porovnání s příjímacím střediskem ve Vyšních Lhotách.

Díky této stáži jsem získala cenné informace a zkušenosti, na kterých jsem mohla založit svou diplomovou práci.

3. Komparace podmínek azylu v ČR a Rakousku

Ať už vezmeme azylové právo samo o sobě nebo nové azylové zákony, které pro Českou republiku začaly platit po vstupu do EU, obojí je pro nás nové. Nemáme velké zkušenosti a v mnohém se naše zákony neustále upravují.

V úvodu své práce jsem uvedla, že budu porovnávat **legislativní a sociální přístupy** k žadatelům o azyl v ČR a Rakousku.

Vstup do EU ovlivnil mimo jiné i legislativu, takže až na drobné rozdíly, se rakouský a český azylový zákon téměř neliší.. Chtěla bych se tedy nyní zaměřit především na porovnání sociálních přístupů k žadatelům o azyl.

V první části jsem se rozhodla detailně věnovat především rozboru informací získaných v průběhu stáže. Protože právě v **praxi** jsem se setkala s **největšími rozdíly** mezi psaným slovem a realitou. V PrS Vyšní Lhoty jsem měla možnost strávit **celý týden**. Po tuto dobu jsem sledovala chování jednotlivých pracovníků k žadatelům o azyl. Za celý týden jsem se postupně setkala se všemi lidmi, kteří se v průběhu procesu žádosti o azyl, dostanou s žadatelem do kontaktu.

V druhé velké části své diplomové práci jsem se rozhodla detailně prostudovat azylovou politiku vyspělejší země, které má s touto tematikou větší zkušenosti. Pro své srovnání jsem si vybrala Rakousko, neboť jsem měla možnost porovnat tuto zemi s Českou republikou nejen po stránce teoretické, ale také po stránce praktické. V rakouském přijímacím středisku jsem měla možnost absolvovat **jednodenní stáž**. Během stáže jsem se setkala s tamními žadateli o azyl a nahlédla do všech 24 budov, ze kterých se uzavřený areál skládá.

Z obou stáží jsem si odnesla plno cenných zážitků a zkušeností. To nejdůležitější je zjištění, že ať jsou **zákony jakékoli, vždy je to člověk, který je realizuje** a proto jsou mé výsledky pozorování platné pouze v daný moment. Když pracovníky vystřídají jiní, bude situace opět jiná.

I přesto, že cílem mé práce je objektivita, nemohu se ubránit uvedení několika subjektivních postřehů.

Celková **atmosféra v rakouském středisku na mě působila nevlídněji**. Důvodem je asi hlavně rozloha a kapacita. K mému vlastnímu překvapení hodnotím středisko ve Vyšních Lhotách jako komfortnější. Lépe a moderněji vybavené. Ať už se to týká posilovny nebo hudební místnosti.

V Rakousku mohou žadatelé mnohem dříve opustit areál. I když pouze do vzdálenosti několika kilometrů. Okolí je neustále kontrolováno a obyvatelé legitimováni. V případě, že je žadatel chycen za povolenou hranici, čeká ho trest a je tak ovlivněno azylové řízení.

Díky tomu, že mohou žadatelé vycházet z areálu, není nutno, aby byl v areálu obchod nebo muslimské/ křesťanské modlitebny. **V blízkosti areálu se totiž nachází mešita i kostel.** Jak vyplývá ze statistických údajů⁸⁷ v České republice vloni požádalo o azyl celkem **1 878** lidí a z toho **191** obdrželo azyl. To je zhruba **10%**. V Rakousku v roce 2007 požádalo o azyl **11 879** lidí a pozitivní odpovědi se dočkalo **5 197** z nich. Což je cca **44%**. Z toho vyplývá, že je naše azylová politika restriktivnější než Rakouská. A tak vyvstává otázka, zda by pro nás nebylo výhodnější s žadateli více pracovat a tak je zapojit do pracovního procesu.

Momentálně je spuštěno plno projektů, které se tímto problémem zabývají. V České republice je možno jmenovat projekt *Human step*⁸⁸. Projekt se zabývá zaměstnaností žadatelů o azyl, jejich vzděláním a rekvalifikací.

⁸⁷ Statistika ČR, dostupná na World WideWeb: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl> [30.4. 2008].

Statistika Rakouska: Dostupné na World WideWeb: <http://www.asyl.at/fakten_8/stat_2008_02.htm> [30.4. 2008].

Příloha 23.

⁸⁸ Projekt zabývající se začleněním žadatelů o azyl do majoritní společnosti, Dostupné na World WideWeb: <<http://www.humanstep.cz/>> [30.4. 2008].

Milým překvapivým zjištěním pro mě bylo, že ačkoli má Česká republika menší a krátkodobější zkušenosti s azylovou problematikou, **nemůžeme říci, že je jakkoli pozadu za Rakouskem.**

Závěr

Na počátku práce jsem si dala za úkol zmapovat přístupy k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku. Očekávala jsem, že se od Rakouska, které má větší a déle trvající zkušenosti, budeme mít hodně co učit a hodně co zlepšovat.

Díky vstupu do EU musela Česká republika změnit azylový zákon tak, aby splňoval určité normy přijatelné pro všechny země. Tímto se tedy nepotvrdil můj předpoklad, že budou rozdílné legislativní přístupy. Rakouský a český azylový zákon sice nejsou totožné, ale nevyskytují se zde žádné výrazné rozdíly. Při svých stážích v Rakousku a Čechách jsem měla možnost srovnat praktické naplnění zákonů. Zjistila jsem, že přijímací řízení probíhá téměř totožně. V Rakousku pouze ve větším měřítku. Za loňský rok (2007) podalo **v Rakousku žádost o azyl téměř pětkrát tolik osob** oproti České republice. A procentuálně téměř **čtyřikrát více osob v Rakousku azyl obdrželo**⁸⁹.

Stáž v českém přijímacím středisku jsem absolvovala dříve, než stáž v Rakousku. Byla jsem velmi mile překvapena profesionálním přístupem všech pracovníků a veškerými podmínkami. Žadatelům je poskytován veškerý možný komfort. Standardy⁹⁰, které vydává

⁸⁹ Příloha 23 a informace Českého statistického úřadu týkající se počtu žadatelů o azyl v ČR, dostupné na World Wide Web: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl>[30.4.2008].

⁹⁰ Příloha 5.

ministerstvo vnitra, jsou pro klienty více než příznivé. Z osobní zkušenosti mohu potvrdit, že vyžadované **standards se opravdu dodržují**. Klienti mají k dispozici vše, co je v předpisech slibováno. V publikaci *Příchozí*⁹¹ je napsáno, že podmínky, kterými žadatelé o azyl musí v azylových zařízeních procházet, jsou hrozný. Nemají k dispozici elektrické zásuvky, přístup do kuchyňky ani teplou vodu. Nevím, z jakých pramenů autoři publikace čerpali, ale já jsem měla možnost na vlastní oči posoudit, že žadatelé o azyl v PrS Vyšní Lhoty mají k dispozici nejen výše zmíněné prostředky. Chodby v celém středisku jsou vyzdobeny pracemi klientů. Stěny zdobí dětské výkresy, ale i různé obrazy dospělých žadatelů.

Vzhledem k tomu, že je středisko karanténní, nemohou ho klienti opouštět. Mají tak přímo v areálu veškeré **potřebné zázemí**. Od obchodu se s míšeným zbožím až po modlitebny.

V rakouském Traiskirchenu, kde jsem byla na stáži o několik měsíců později, je situace mírně odlišná, protože přijímací středisko je přímo v areálu s pobytovým střediskem, bylo by nemožné žadatele v areálu udržet. V areálu tedy není ani obchod ani modlitebna. Nedaleko od areálu je kostel, mešita i obchod.

Ve Vyšních Lhotách nemáme obdobu „Domu 8“ (*Frauenstelle*), místa, kam nemohou muži a kde je organizován program pouze pro ženy s dětmi. Tomuto projektu jsem se ve své práci hodně věnovala, protože věřím, že dříve nebo později by bylo pro všechny strany výhodné něco takového zřídit i u nás. Svou práci zde ale výborně a zasvěceně zvládají sociální pracovnice, které poskytnou ženám a dětem potřebné zázemí.

Jak se ukázalo, nezáleží úplně na délce a objemu zkušeností, ale nejdůležitějším faktorem při jakékoli práci s lidmi je **lidský faktor**. Je to vždycky na konkrétních lidech, jak aplikují podobné zákony a jakou vytvoří atmosféru. I přesto, že má Rakousko více zkušeností, zdaleka se nepotvrdila moje hypotéza, že přístupy k žadatelům o azyl budou lepší.

V obou zemích si pracovníci v tomto oboru uvědomují tíživé životní situace žadatelů, a proto se snaží ze všech sil jim nepříjemné zážitky nahradit novými mnohem příjemnějšími a ukázat novou, veselejší budoucnost.

⁹¹ ROUBALOVÁ Věra, GÜNTEROVÁ Tereza, KOSTLÁN František. *Příchozí*: G plus G, 2005.

Summary

Analýza přístupů k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku

Analysis of attitudes towards asylum seekers in Czech Republic and Austria

Kamila Jetmarová

In my thesis I have compared conditions and attitudes towards asylum seekers in Czech Republic and Austria. To be able to reliably compare two countries at first I had to make an analysis of each one. I have divided my thesis into three main parts. In the first part I have analyzed Czech Republic concerning asylum seekers. I have built the analysis on theoretical and also on practical bases. Theoretical information I have gathered from relevant laws and books, practical experiences I have reached during my stage in asylum camp in Vyšní Lhoty.

The same steps were made in the second part of my thesis concerning Austria. Practical part I have absolved in asylum camp Traiskirchen.

In the third part I have summarized what I have learned and found out that hypothesis, that Austria would be farther and better concerning asylum seekers problematic, wasn't fulfilled.

Because both compared countries are EU members, I haven't found many expected differences in legislative. The biggest difference I have found is human's factor. The most important thing which came out of my thesis is that we can have completely the same systems and law regulations but the reality will never be the same. Because it is always people who realize the laws. And we need good and loyal people who are willing to help.

Seznam použité literatury a dalších pramenů informací

Právní předpisy a monografie:

1. Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (Asylgesetz 2005 - AsylG 2005).
2. FILZWIESER, Christian Mag. Dr. Und Mag. Liebmininger Barbara. *BWV – Berlinek Wissenschafts-Verlag*, Wien. Gratz 2007
3. MAREŠ Miroslav, KOPEČEK Lubomír, PEČÍNKA Pavel, STÝSKALÍKOVÁ Věra. *Etnické menšiny a česká politika. Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*, Brno: CDK, 2004
4. ROUBALOVÁ Věra, GÜNTEROVÁ Tereza, KOSTLÁN František. *Příchozí: G plus G*, 2005
5. Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951, publikovaná ve Sbírce zákonů pod číslem 208/1993 Sb.
6. Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých dalších zákon.
8. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

9. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
10. Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon ČNR č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců

Elektronické zdroje:

1. http://www.asyl.at/fakten_8/stat_2008_02.htm
2. http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl
3. http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_rizeni_azyl-popis_aktualniho_vyvoje
4. <http://deserteursberatung.at/recht/article/960/360>
5. http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=14&
6. <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/clanek/komise-zveejnila-zprvu-o-fungovn-databze-biometrickch-daj-eu>
7. <http://www.humanstep.cz/>
8. http://www.mighealth.net/cz/index.php/Uprchl%C3%ADci_a_%C5%BEadatel%C3%A9_o_azyl
9. <http://www.mvcr.cz/azyl/azyl.html#zarizeni>
10. <http://www.mvcr.cz/ministerstvo/suz/lhoty.html>

Elektronické slovníky:

1. http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&typ_hledani=prefix&cizi_slovo=vizum
2. http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Clenov%C3%A9_Evropsk%C3%A9_unie
3. http://cs.wikipedia.org/wiki/Kasa%C4%8Dn%C3%AD_st%C3%AD%C5%BEnost

Přílohy

Příloha 1 „ <i>Evaluace stáže</i> “	1
Příloha 2 „ <i>Evidenční karta</i> “	3
Příloha 3 „ <i>Kartička s informací, kdy se má žadatel dostavit na vstupní interview</i> “	4
Příloha 4 „ <i>Kartička s informací, kdy se má žadatel dostavit na zdravotní prohlídku</i> “	4
Příloha 5 „ <i>Standardizace kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR</i> “	5
Příloha 6 „ <i>Výstrojní list uprchlíka</i> “	6
Příloha 7 „ <i>Výkaz činnosti žadatele</i> “	8
Příloha 8 „ <i>Náhradní průkaz pojištění</i> “	9
Příloha 9 „ <i>Informace o nároku na hygienu</i> “	10
Příloha 10 „ <i>Informace pro žadatele o azyl v přijímacím středisku Vyšní Lhoty</i> “	11
Příloha 11 „ <i>Dopis Ministerstvo vnitra v Rakousku</i> “	13
Příloha 12 „ <i>Stručné popsání projektu</i> “	14
Příloha 13 „ <i>Formulář Ministerstva vnitra ČR na žádost o stáž v azylovém táboře</i> “	15
Příloha 14 „ <i>Rozhodnutí o umožnění studentské praxe</i> “	17
Příloha 15 „ <i>Mapa České republiky</i> “	18
Příloha 16 „ <i>Čestné prohlášení žadatele o majetkových poměrech</i> “	19

Příloha 17 „ <i>Souhlas ke zpracování osobních údajů</i> “	20
Příloha 18 „ <i>Informativní list sociální služby</i> “	21
Příloha 19 „ <i>Lístek potvrzující odevzdání věci</i> “	23
Příloha 20 „ <i>Formulář záznamu o zjištění škody</i> “	24
Příloha 21 „ <i>Adresy a kontakty</i> “	25
Příloha 22 „ <i>La Strada</i> “	26
Příloha 23 „ <i>Počty žadatelů o azyl v Rakousku</i> “	27

Příloha 1. „Evaluace stáže“

Marcela Bužgová
Přijímací středisko Vyšní Lhoty

V Praze, dne 2.3.2007

Zpráva z týdenní stáže v přijímacím středisku Vyšní Lhoty.

Stáže jsem se účastnila v týdnu od 19. 2. do 23. 2. 2007.

V den příjezdu, tedy v pondělí 19. 2, jsem byla seznámena s řádem střediska (co smím, nesmím dělat, kam smím, nesmím chodit...). Po vyřízení nejnnutnějšího papírování, jsem byla ubytována a střediskem provedena, přičemž mi bylo stručně a velmi výstižně popsáno co a jak ve středisku probíhá. Byly zodpovězeny veškeré mé dotazy.

Ve středisku je několik budov, které jsou barevně odlišeny. Hned u vchodu do střediska je umístěna velká názorná tabule s plánkem, doplněná o piktogramy, kde se co/kdo nachází. Středisko je rozděleno na dvě zóny. Zelenou – kde se smí pohybovat samotné ženy, ženy s dětmi nebo celé rodiny a bílou – zde se smí pohybovat samotní muži. Vzhledem k tomu, že jídelna je pro všechny společná je oddělení zón dodržováno časově. Nejdříve se stravuje zóna zelená, potom bílá.

V přijímacím středisku se nacházejí tři hlavní instituce spadající pod Ministerstvo vnitra. Jedná se o Cizineckou policii (CP), odbor azylové a migrační politiky (OAMP) a Správa uprchlických zařízení (SUZ). Moje stáž se týkala pouze SUZ. Takže za svou týdenní stáž jsem měla možnost podrobně nahlédnout do procesu práce SUZ. Každý žadatel o azyl musí ve středisku projít od cizinecké policie přes OAMP až k SUZ. Správa uprchlických zařízení se skládá z několika složek – stanovišť, která musí žadatel navštívit. Obsahem mé stáže bylo jednotlivá stanoviště projít a hlouběji poznat.

Již v den příjezdu jsem dostala rozvrh na celý týden. Každý den byl rozdělen na dopoledne a odpoledne, přičemž každou část dne jsem poznávala jinou část procesu práce SUZ.

Úterý

Ráno: Evidence - probíhá zde úzká spolupráce s OAMP – dotazníky, které jsou na OAMP vyplněny s klienty se zanášejí do databáze MV. Klientovi je zde vyrobena identifikační karta, kterou se ve středisku prokazuje . Zmiňovanou kartu je možné využívat vešterých služeb, které středisko skýtá. Karta slouží také při odběru jídla, je vybavena čárovým kódem, je tam obsaženo, jakou má klient dietu. Při příchodu k jídelnímu okénku, klient kartu přiloží na čtečku a na výdeji jídel přesně vědí, jaké jídlo mají vydat. Tento systém slouží také pro kontrolu klientů. Když se náhodou někdo nedostaví na jídlo, jde se zkontrolovat.

Odpoledne: příjem – je stanoviště, které funguje nonstop. To znamená, že v případě potřeby dokáže zastoupit ostatní stanoviště. Probíhá zde další vyplňování formulářů a zápisy do místní a obecné databáze. Na příjmu si klient může půjčit basketbalové, fotbalové, volejbalové míče,

ping-pongové pálky, stolní hry a časopisy – všechno výměnou za identifikační kartu, která mu byla vystavena na evidenci.

Středa

Ráno: ubytovatelé – v rámci stáže na ubytovacím oddělení, jsem měla možnost nahlédnout do pokojů a všech budov ve středisku. Při příchod na ubytovací oddělení klienti obdrží balíček se základními hygienickými potřebami, povlečení, příbor, hrníček a ramínko na šaty. Další věci, jako například žehličku, žedlíci prkno, rychlovarnou konvici..., si zde mohou žadatelé vypůjčit opět výměnou za identifikační kartu.

Odpoledne: zdravotní– přijímací středisko je karantenní prostor, to znamená, že každý žadatel musí projít zdravotní prohlídkou, než je propuštěn do integračního nebo pobytového střediska. Zdravotní prohlídka se skládá z odběru krve (syfilis), výtěru (bakteriologie), rentgenu (tuberkulóza). Na klientovo výslovné požádání mohou být udělány testy na HIV a žloutenku, u těhotných klientek jsou tyto testy prováděny automaticky.

Čtvrtek

Ráno: sociální – v případě, že klient nemá zřejmý psychický problém, sociální pracovník je až na konci vyjmenovaného seznamu stanovišť, kterými musí žadatel projít. Sociální pracovnice slouží hlavně jako psychická opora klientům. Mají za úkol klienty seznámit s procesy, kterými ještě budou muset projít, jejich možnostmi ve středisku a zodpovědět případné dotazy. Klient má možnost využít bezplatnou radu právníka nebo psychologa. Klientům jsou poskytnuty informace nejen týkající se přijímacího střediska samotného, ale také jejich budoucího života v privátním ubytování, pobytovém nebo integračním středisku. Jsou seznámeni se svými právy a povinnostmi.

Odpoledne: Multikulturní centrum – zde se nachází knihovna s cizojazyčnou i českou literaturou, posilovna, hudební místnost, kde mohou klienti hrát na různé hudební nástroje a ping-pongové stoly. Multikulturní centrum také občas slouží jako kino.

Pátek

Ráno: realizace volnočasové aktivity – součástí mé stáže byla příprava volnočasové aktivity pro klienty. Připravila jsem si výuku hodiny jógy. První hodina proběhla už ve čtvrtek odpoledne, druhá v pátek dopoledne. Výuka probíhla v dětském centru, kde je pro cvičení vhodný prostor a k dispozici jsou dokonce cvičební podložky.

Odpoledne: evaluace stáže – celý týden pro mě byl velmi přínosný. Nasbírala jsem plno informací užitečných nejen pro mou diplomovou práci, ale i pro běžný život. Díky stáži v přijímacím středisku Vyšní Lhoty jsem se tématu azylové a migrační politiky přiblížila mnohem více, než čtením obecných publikací.

Od prvního do posledního okamžiku se ke mně všichni chovali velmi mile a ochotně mi sdělovali své zážitky a poznatky za mnoholetou praxi v oboru.

Na závěr bych tak všem chtěla velmi poděkovat.

Kamila Jetmarová

Příloha 2 „Evidenční karta“

a) přední strana karty

Evidenční karta

Příjmení a jméno: **FOTKA**

Datum a místo narození:

Státní příslušnost — národnost:

Druh a číslo dokladu totožnosti: evid. č. průkazu

Manžel(ka): rodiče dítěte:

Děti do 15 let:

Žádost o udělení azylu ze dne:

V AZ od: na území ČR od:

Lékařské prohlídky ukončeny dne:

1. rozhodnutí (MV): Žaloba ke KS:

2. rozhodnutí (KS):

Žádosti vyhověno dne: odchod z AZ dne:

Odchod na adresu:

b) zadní strana karty

Poznámky:

Byl(a) seznámen(a) s ubytovacím řádem azylového zařízení ve svém jazyce. Bere na vědomí, že po ukončení zdrav. vyšetření bude přemístěn(a) do pobytového střediska dle rozhodnutí Správy uprchlických zařízení. Při příchodu do AZ obdržel(a) identifikační kartu žadatele.

V **PrS Vyšší Lhoty** dne podpis

V dne podpis

V dne podpis

V dne podpis

V dne podpis

Převzal identifikační kartu:

78-06

Zdroj: Přijímací středisko Vyšší Lhoty

Příloha 3 „Kartička s informací, kdy se má žadatel dostavit na vstupní interview“

Příloha 4 „Kartička s informací, kdy se má žadatel dostavit na zdravotní prohlídku“

Zdroj: Přijímací středisko Vyšší Lhoty

Příloha 5 „Standardizace kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR“

a) přední strana výstrojního listu uprchlíka

6

b) zadní strana výstrojního listu uprchlíka

[illegible]

Zdroj: Přijímací středisko Vyšní Lhoty

Příloha 7 „Výkaz činnosti žadatele“

VL- -2007

Výkaz činnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany

(příloha k výplatní listině kapesného)

Pracuje od -do:		
Únor 2007		
Příjmení:	Jméno:	
0	0	
Evidenční číslo:	Číslo pokoje	Státní příslušnost
0	0 0	0
Druh vykonávané činnosti:		
PrS Vyšní Lhoty -		
Počet odpracovaných hodin:		

21.2.2007 Depčinský

Datum vystavení, podpis provozáře

Datum:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
OH:								
Datum:	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
OH:								
Datum:	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
OH:								
Datum:	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	
OH:								

Žadatel o udělení mezinárodní ochrany byl poučen o bezpečnostních a zdravotních rizicích při výkonu přidělené činnosti.

podpis žadatele

práci v uvedeném počtu hodin převzal
datum, podpis

podpis vedoucího organizačního oddělení

podpis vedoucího azylového zařízení

Zdroj: Příjímací středisko Vyšní Lhoty

Příloha 8 „Náhradní průkaz pojištěnce“

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠTOVNA
ČESKÉ REPUBLIKY

Náhradní průkaz pojištěnce
Všeobecné zdravotní pojišťovny VZP ČR

Příjmení: _____
Jméno: _____
Datum narození: _____
Číslo pojištěnce: _____
Kód ZP: 11186 - VZP
Číslo průkazu: _____
Doba platnosti: Od: 08/02/2007
Do: 09/03/2007

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠTOVNA
ČESKÉ REPUBLIKY
Izemní pracoviště
Frydek-Místek

Nr. Pořadí 3208
738 01 Frydek-Místek
42

Dne 13/02/2007 razítko a podpis

Poznámky a informace:
Tento náhradní průkaz pojištěnce opravňuje pouze k čerpání zdravotní péče na území České republiky.

Zdroj: Příjímací středisko Vyšní Lhoty

Příloha 9 „Informace o nároku na hygienu“

Hygiena- nárok

	toaletní papír	zubní pasta	prášek na praní	mýdlo	šampón	hygienické vložky	zubní kartáček	pěna na holení	holící strojek	dětský zásyp	dětský olej	vata	pleny látkové	plénkové kalhotky	dětské mýdlo	dětský prášek	pampers
	měsíčně	měsíčně	co 2 měsíce	měsíčně	co 2 měsíce	měsíčně	na celou dobu pobytu	co 2 měsíce	měsíčně	měsíčně	měsíčně	měsíčně	na celou dobu pobytu	na celou dobu pobytu	měsíčně	měsíčně	pouze doporučení lékaře
MUŽ nad 15let	1	1	1	1		1	1	1									modrý balík
ŽENA dle vypěstlosti		1	1	1	1	1	1										červený balík
DÍTĚ od 2let		1	1	1	1		1										zelený balík
DÍTĚ 0- do1rok									1	1	1	30	1	2	1		
DÍTĚ 1-do 2let					1							30	1	1	1		
NEMOCNICE	2																
PORODNICE	2			1	2												1

Normované množství na 1měsíc pobytu:

zubní pasta 1 ks
 prášek na praní 375 gr
 mýdlo 1 ks
 šampón 50 ml
 vložky 1 bal 20ks
 pěna na holení 1 ks/ 2měs.
 holící strojek 1 ks
 zásyp 1 ks
 olej 50 ml
 vata 1 ks
 dětské mýdlo 1 ks
 dětský prášek 600
 pampers 5ks/den,dle doporučení

2.3.2006

Zdroj: Přijímací středisko Vyšší Lhoty

Příloha 10 „Informace pro žadatele o azyl v přijímacím středisku Vyšní Lhoty“

Informační systém pro žadatele o azyl v přijímacím středisku
Vyšní Lhoty

Žadatelům o azyl:

Nacházíte se v přijímacím středisku ve Vyšních Lhotách, kde jste se rozhodli žádat o azyl v České republice. V následujících dnech podstoupíte vstupní interview u OAMP (Odboru azylové a migrační politiky). Tato organizace rozhoduje o otázkách spojených s Vaší žádostí o azyl. Mimo OAMP zde působí další dvě složky Ministerstva vnitra: Cizinecká policie (vydává a prodlužuje platnost pobytových víz a Správa uprchlických zařízení, která zajišťuje veškeré poskytované služby. V přijímacím středisku budete muset setrvat po dobu vyřízení všech nezbytně nutných vstupních procedur vyplývajících ze zákona (podání žádosti o azyl, vstupní lékařské prohlídky, dostavení se k doplňujícím pohovorům k žádosti o azyl)

V režimu čekárny Vám bude poskytnuta celodenní strava a pokud splňujete podmínky pro zahájení řízení budete ubytováni na pokojích, s přihlédnutím na rodinné vazby, vaše specifické zdravotní a psychické problémy. V následujících dnech již chodíte na stravu do jídelny - systém stravování je formou snídaně, obědu a večeře. Pro děti (do osmnácti let věku) jsou navíc připraveny svačiny, které jsou vydávány u snídaně.

Přijímací středisko je rozděleno na dvě zóny: chráněnou a standardní. O rozmístění a ubytování na chráněné nebo standardní zóně rozhodují sociální pracovníci a pracovníci ubytovací služby. Obě zóny mají své specifické časy pro vstupní zdravotní prohlídky, stravování se v jídelně, výdeje kapesného, ošacení apod.

V den, kdy jste pozváni na vstupní pohovor se dostavte zpět do prostoru čekárny v uvedenou hodinu. Informace o interview jsou uvedeny na kartě, kterou dostanete od pracovníků recepce a na vývěsce u vchodu do čekárny. V tento den budete seznámeni s ubytovacím řádem, který Vás seznámí s právy a povinnostmi a pravidly platící pro toto středisko. Tento ubytovací řád je také vyvěšen v prostoru čekárny.

Po ukončení interview Vás pracovník recepce objedná na vstupní lékařskou prohlídku a předá Vám kartu s datem a časem, ve kterém se dostavíte na zmíněnou prohlídku, kde Vám budou odebrány vzorky krve a stolice. Každý žadatel je pojištěn u zdravotní pojišťovny a je mu bezplatně hrazena zdravotní péče vyplývající ze zákona.

Následující pracovní den (pondělí - pátek) v 16:00 hodin se dostavte na Cizineckou policii, pro nové vízum.

Každý žadatel o azyl má nárok na kapesné, které vyplývá ze zákona a činí 16 Kč na pobytový den. Kapesné je v přijímacím středisku vypláceno každou středu (není-li upraveno jinak).

Na pracoviště stálé služby příjmu NONSTOP SERVISU, je možné uložit a uschovat Vaše cenné věci, které Vám budou na požádání vráceny, nejpozději však v den odjezdu.

Na pracoviště NONSTOP SERVISU se můžete obracet se zdravotními problémy /PO-PA po 15:00 hod. SO+NE+svátky 24 hodin/, po dobu nepřítomnosti lékaře a zdravotního personálu.

V pracovních dnech (pondělí - pátek) je možnost navštěvovat výtvarnou a keramickou dílnu, dětské centrum, knihovnu, řezbářskou dílnu apod. Informace o otvíracích dobách najdete na vývěškách, které jsou umístěny v obou zónách.

Příloha 11 „Dopis Ministerstvo vnitra v Rakousku“

Sehr geehrte Mag. Gernot Resinger.

Ich habe Ihren Kontakt von Frau Iris Golden. Der Grund, warum ich mich mit Ihnen in Verbindung setze, ist meine Diplomarbeit. Das Thema meiner Diplomarbeit lautet: Vergleichen von Bedingungen der Asylanten in Tschechien und in Österreich. Die Details über die Arbeit sende ich Ihnen beigelegt. In meiner Arbeit würde ich gerne die Bedingungen der Asylbewerber nicht nur aus vorhandener Literatur, sondern auch aus eigener Erfahrung erworbene Tatsachen beschreiben und vergleichen. Deswegen habe ich eine Zeit lang in der tschechischen Betreuungstelle verbracht und möchte gerne die Betreuungstelle Traiskirchen besuchen.

Frau Iris Golden informierte mich, dass der Direktor von der Betreuungstelle Traiskirchen Herr Franz Schabhüttl mich durchführen würde. Dafür bräuchte ich Ihre Erlaubnis. Könnte ich Sie daher mittels dieser E-Mail um Erlaubnis bitten.

Danke im Voraus.

Mit freundlichen Grüßen
Kamila Jetmarova
k.jetmarova@gmail.com

Příloha 12 „Stručné popsání projektu: Analýza přístupů k žadatelům o azyl v České republice a Rakousku“

Tuto verzi jsem zasílala na rakouské ministerstvo vnitra, abych získala stáž v přijímacím středisku Traiskirchen.

Name: Kamila Jetmarová

Semester: 8.

Karls – Universität Prag

Projekt: Analyse der Stellungnahmen zu Asylwerbern in Tschechischer Republik und Österreich

1. Einleitung

Der Effekt der Immigration in die neuen EU-Staaten wird oftmals ignoriert. Während der Lebensstandard in den neuen Mitgliederstaaten steigt, vermindert sich die Emigration und mehr Einwanderer kommen in die neuen Mitgliederstaaten. Im Gegensatz zu Westeuropa hat Mitteleuropa keine angemessenen Mechanismen, wie die Immigranten zu absorbieren. Der Vorgang der Integration in diesen Ländern ist oft sehr langsam.

Hauptsächlich werde ich die Legislative und die Lebensbedingungen der Asylwerber in Tschechischer Rep. und Österreich vergleichen. Was kann die Tschechische Republik von Österreich lernen und kann das Land auch aus Österreichischen Fehlern lernen?

Im Rahmen meines Projekts werde ich Zeit in einem tschechischen Flüchtlingslager verbringen, die Asylsucher und die in diesem Bereich arbeitenden Leute befragen, und die wissenschaftliche Forschung auf Grund der zugänglichen Literatur durchführen. Ich nehme auch an Seminaren zu diesem Thema an den Juristischer, Philosophischer und Theologischer Fakultäten teil.

Um den komparativen Aspekt zu betonen, will ich Zeit auch in einem Österreichischen Lager verbringen und die Kurse über die oben genannten Themen an der Wien-Universität besuchen.

Mein Projekt konzentriert sich auf:

- Legislative
- Lebensbedingungen der Asylsucher
- Reaktion der Gesellschaft zu Migranten
- Integration der Migranten in die Gesellschaft

2. Methodologie

- Aufenthalt in Flüchtlingslagern
- Teilnahme an Seminaren zu diesem Thema
- Forschung gegründet auf akademischen Materialien und Artikeln in Medien
- Interviews mit Asylsuchern
- Interviews mit Lagerangestellten
- Interviews mit Politikern
- Interviews mit Nicht-Regierungs-Organisationen (NRO)

3. Zusammenfassung

- Vergleichung der Stellungnahmen in beiden Ländern
- Wertvolle Erfahrungen
- Empfehlungen, wie jeder Staat sein Asylsystem vervollkommen könnte

Příloha 13 „Formulář Ministerstva vnitra ČR na žádost o stáž v azylovém táboře“

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ PRAXE V AZYLOVÉM ZAŘÍZENÍ MV ČR

Jméno : Kamila Příjmení : Jetmarová

Rodné číslo : 845329/0285 Číslo OP: 104509348

Bydliště : Štěpařská 809, Praha 5, 152 00

Telefon – domů : 251 816 337

jiný: 602 282 900

Jiné spojení (e-mail, fax) : kamilaj@centrum.cz

škola :KARLOVA UNIVERZITA, HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Obor: PSYCHOSOCIÁLNÍ STUDIA

4.Ročník

:.....
.....

Žádám o praxi :

☒ dlouhodobou ☐ průběžnou

v pracovních dnech

:.....

v azylovém zařízení : PřS Vyšní Lhoty

Bezplatné ubytování po dobu výkonu praxe v daném azylovém zařízení:

☒ požaduji ☐ nepožaduji

Výstupem bude : ☐ zpráva z praxe ☐ bakalářská práce

☒ diplomová práce ☐ jiný výstup.....

V případě, že budu na základě praxe v azylovém zařízení zpracovávat písemnou práci, jsem si vědom/a své povinnosti, kterou potvrdím podpisem v Kontraktu o odborné praxi, zaslat stejnopis práce na SUZ Praha v tištěné a elektronické podobě

(pošt.schr. 21/ UT, 170 34, Praha 7, e-mail: suz@mvcv.cz, fax: 974842573) před odevzdáním ve škole.

II. Potvrzení školy : (razítko, datum, podpis)

V.....

Dne :.....

Podpis žadatele :

Stručný návrh obsahu práce a metody sběru dat uveďte, prosím, v příloze.

III. Stanovisko vedoucího AZ: SOUHLASÍM

NESOUHLASÍM

.....
Podpis

V

Dne :

IV. Vyřízení :

Tímto **vyhovuji - nevyhovuji** Vaší žádosti o umožnění studentské praxe v azylovém zařízení MV ČR.

V den nástupu do azylového zařízení se prokážete tímto povolením a platným osobním dokladem. Pracovníci vedení azylového zařízení Vám předloží k podpisu „Dohodu o provedení praxe v azylovém zařízení MV ČR“, která stanovuje konkrétní podmínky pro výkon stáže. Ve věcech organizačního zajištění se obračejte na vedoucího azylového zařízení.

Mgr. Miloslav Koudelný
ředitel
Správy uprchlických zařízení MV

V Praze dne:

Vyřizuje : K. Blaha

Zdroj: <http://www.mvcr.cz/ministerstvo/suz/praxe/zadost.doc>

Příloha 14 „Rozhodnutí o umožnění studentské praxe v azylovém zařízení Vyšní Lhoty“

Správa uprchlických zařízení
Ministerstva vnitra
pošt. schr. 21/UT, 170 34 Praha 7, tel.: 974827118, fax: 974827280

Č.j.: UT

Kamila Jetmarová
Štěpařská 809
152 00 Praha 5

V Praze dne: 2. 1. 2007
Počet listů: 1
Přílohy:

Umožnění studentské praxe v azylovém zařízení Vyšní Lhoty

Vážená slečno,

vyhovuji Vaší žádosti o umožnění studentské praxe v přijímacím středisku Vyšní Lhoty. Termín praxe a další podrobnosti si telefonicky domluvte s paní Marcelou Bužgovou na tel. 558 692 091. V den nástupu praxe se prokážete tímto povolením a platným osobním dokladem.

S pozdravem

Mgr. Moníka Korábová
vedoucí odboru práce s uprchlíky
Správy uprchlických zařízení MV

Vyřizuje:
Mgr. Karel Blaha (tel. 974 827 129)
Odbor práce s uprchlíky

Zdroj: Přijímací středisko Vyšní Lhoty

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ O MAJETKOVÝCH POMĚRECH

Já,

(jméno a příjmení)

(datum narození)

(státní příslušnost)

(evidenční číslo)

podávám toto čestné prohlášení k prokázání mých majetkových poměrů podle § 42 zákona č. 325/1999 Sb., zákona o azylu.

*nemám žádný finanční příjem ani momentální finanční hotovost

*mám tyto finanční příjmy a momentální finanční hotovost

.....
.....
.....
.....

Do přiznání příjmů se nezapočítává kapesné poskytované podle zákona o azylu.

Mám povinnost podat nové čestné prohlášení vždy, když dojde ke změně mých majetkových poměrů.
Zatajením údajů či uvedením nepravdivých údajů v tomto čestném prohlášení se vystavuji možnosti postihu podle právních předpisů.

Ve Vyšních Lhotách dne

.....

podpis

* nehodící se škrtněte

čeština

Zdroj: Příjímací středisko Vyšní Lhoty

Příloha 17 „Souhlas ke zpracování osobních údajů při poskytování služeb Správou uprchlických zařízení MV“

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR
Lhotecká 7, Praha 4; pošt. schránka 21/UT, 170 34 Praha 7; tel.: 241715210, fax: 974842573

**Souhlas ke zpracování osobních údajů
při poskytování služeb Správou uprchlických zařízení MV**

Souhlasím se zpracováním osobních údajů týkajících se mé osoby, případně mých dětí, v rozsahu nezbytném pro potřeby zajišťování ubytování, stravování, sociální péče, výplaty kapesného a úhrady zdravotní péče pověřenými pracovníky Správy uprchlických zařízení MV, a to po dobu řízení o udělení azylu.

Souhlas se zpracováváním mých osobních údajů dávám v tomto rozsahu:
Osobní údaje vypovídající o sociálním a rodinném zázemí, vzdělání, národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, náboženství a filozofickém přesvědčení a zdravotním stavu, včetně údajů ze zdravotní dokumentace.

Podpisem stvrzuji, že jsem byl poučen o svých právech vyplývajících ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Jedná se zejména o právo přístupu ke zpracovávaným osobním údajům s možností žádat o jejich opravu nebo doplnění v případě, že byla zjištěna nepřesnost, a možnost souhlas se zpracováním osobních údajů kdykoli odvolat, pokud nejde o případy, kdy povinnost poskytnout osobní údaj stanoví zákon.

Datum

Jméno

Podpis

Příloha k informativnímu listu

Zdroj: Přijímací středisko Vyšní Lhoty
Příloha 18 „Informativní list sociální služby“

a) přední strana Informativního listu sociální služby

INFORMATIVNÍ LIST SOCIÁLNÍ SLUŽBY	
<u>Osobní anamnéza</u>	
Jméno:	Příjmení:
Stav:	
Datum narození:	Náboženství :
St. příslušnost:	Evidenční číslo:
Národnost:	
Rodinné vazby:	
Jazykové znalosti:	
Vzdělání žadatele:	
Povolání:	
Zdravotní stav:	
Další specifické potřeby:	
<u>Informace o průběhu azylové procedury:</u>	
Datum podání žádosti o udělení azylu:	
Rozhodnutí v I. instanci:	
Žaloba:	
Rozhodnutí ve II. instanci:	
Příchod do přijímacího střediska:	Odkud:
Datum:	
Odchod z přijímacího střediska:	Kam:

b) zadní strana Informativního listu sociální služby

Odchod (kam):

Odchod (kam):

Odchod (kam):

Podpis

ré žadatel o
střediska“

a) přední strana kartičky

ODEVZDÁNÍ VĚCI
ODCHOD Z PrS VYŠNÍ LHOTY

Evid. číslo:

Datum:

NEVRÁCTNO:

.....cena.....

.....cena.....

.....cena.....

.....cena.....

Podpis ubytovatele:

b) zadní strana kartičky

Na kámen

Zdroj: Příjímací středisko Vyšní Lhoty

Příloha 20 „Formulář záznamu o zjištění škody, kterou žadatel o azyl způsobil v PrS Vyšní Lhoty“

Správa uprchlických zařízení MV
Azylové zařízení: PrS Vyšší Lhoty

Záznam o zjištění škody č. ze dne

Dne : jsem zjistil(a), že došlo v objektu č. na pokoji č. ke škodě
Škodu způsobil(a) ev.č. stát:
tím, že : **neodevzdal zapůjčený výstrojní materiál**

P.č.	Název materiálu	MJ	Cena za MJ	ks	Celkem
					Kč
1.	Utěrka	ks			
2.	Ručník	ks			
3.	Prostěradlo	ks			
4.	Povlak na polštář	ks			
5.	Povlak na přikrývku	ks			
6.	Polštář	ks			
7.	Přikrývka prošívaná	ks			
8.	Hrnek porcelánový	ks			
9.	Lžice hliníková	ks			
10.	Nůž hliníkový	ks			
11.	Vídlíčka hliníková	ks			
12.	Ramínko	ks			
Celkem :					

Souhrn škod dle evidence :

Evidenční Kč

Spotřební Kč

Opravy Kč

- ☒ Ubytovany(á) je přítomen (přítomna), způsobenou škodu lze vymáhat
☐ Ubytovany(á) souhlasí s úhradou nákladů na opravu (ztrátu) a částka bude složená do pokladny PrS

Odjezd do PoS: Podpis účastníka řízení (dlužníka)

- ☐ Ubytovany(á) není přítomen (přítomna) a není známo místo pobytu - ode dne :
 Z evidence PrS Vyšší Lhoty odepsán(a) ke dni:
 Dne: Zodpovědný pracovník : podpis

Protokol dílčí škodní komise : PrS Vyšší Lhoty

č. ze dne: 200

Škodní komisi byl dne :, předložen výše uvedený záznam o zjištění škody.

Náklady na opravu (na odstranění škody) byly vyčísleny částkou: Kč

- ☐ Ubytovany(á) souhlasí s úhradou nákladů na opravu (ztrátu) a částka bude složena do pokladny PrS
☐ Ubytovany(á) nesouhlasí úhradou nákladů, proto bylo vedoucím PrS Vyšší Lhoty rozhodnuto škodu vymáhat v souladu s pokynem ředitelky č. 28/98 (výkon správy pohledávek) .
 Částka bude odvedena na účet : 19-52626-881/0710

- ☐ Ubytovany(á) není přítomen (přítomna) a není známo místo pobytu ode dne:

Návrh na opatření:

Za škodní komisi :

Schválil:

Vedoucí AZ

Bc. PALICOVÁ Helena

Materiál odepsán z evidence pod č. DPVD :

Zdroj: Přijímací středisko Vyšší Lhoty

Příloha 21 „Adresy a kontakty na místa, kde mohou žadatelé o azyl nalézt pomoc“

SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ REFUGEE FACILITIES ADMINISTRATIONS УПРАВЛЕНИЕ УЧРЖДЕНИЙ ДЛЯ БЕЖЕНЦЕВ	Správa uprchlických zařízení MV ČR PS 21/UT 170 34 PRAHA 7
PŘIJÍMACÍ STŘEDISKO RECEPTION CENTRE ПРИЕМНЫЙ ЦЕНТР	Přijímací středisko MV ČR 739 06 VYŠNÍ LHOTY ☎ +420 558 692 090, fax: +420 558 692 093
POBYTOVÁ STŘEDISKA RESIDENTAL CENTRES ЦЕНТРА ПРЕБЫВАНИЯ	
Pobytové středisko Bělá – Jezová 294 21 Bělá pod Bezdězem okr. Mladá Boleslav ☎ +420 326 701 593	Pobytové středisko Bruntál Hotel A+H U Potoka 8 792 01 Bruntál ☎ +420 554 714 084
Pobytové středisko Zastávka Haviřská 514 Pošt. Schránka 14 664 84 Zastávka u Brna okr. Brno – venkov ☎ +420 546 411 087	Pobytové středisko Seč Junior Centrum a. s. ČS. Pionýrů 179 538 07 Seč ☎ +420 469 676 231
Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí 517 41 Kostelec nad Orlicí ☎ +420 494 323 803	Pobytové středisko Zbýšov PAMIR – Padělky 381 664 11 Zbýšov u Rosic ☎ +420 546 430 420
Pobytové středisko a IAS Havířov Na Kopci 5 753 64 Havířov – Dolní Suchá ☎ +420 596 886 001	Pobytové středisko Stráž pod Ralskem Máchova 4 471 27 Stráž pod Ralskem ☎ +420 487 851 624
	Pobytové středisko Kašava 763 19 Kašava okr. Zlín ☎ +420 577 467 051
NEVLÁDNÍ ORGANIZACE NON GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ	
UNHCR Nám. Kinských 6 P. O. BOX 210 150 00 Praha 5 ☎ +420 257 199 860, czep@unhcr.ch	SOZE Mostecká 16 614 00 Brno ☎ +420 545 213 643, soze@mbox.vol.cz
Poradna pro uprchlíky Senovážná 2 110 00 Praha 1 ☎ +420 224 224 379, poradna@refug.cz	IOM – Mezinárodní organizace pro migraci Dukelských hrdinů 35 170 34 Praha 7 ☎ +420 233 372 633, iom@iom.cz
Diecézní Charita Dómské náměstí 10 Litoměřice	OPU Veletřzní 24 170 00 Praha 7 ☎ +420 220 397 355, opu@ecn.cz

Zdroj: Přijímací středisko Vyšní Lhoty

Příloha 22 „La Strada – organizace specializující se na pomoc ženám zejména z ruský mluvících zemí“

Твое тело принадлежит только тебе

Ты также можешь обратиться за помощью к нам

PREVENICE • POLIČKA • KOLKOVA

«La Strada ČR, o.p.s.» является негосударственной организацией, предлагающей помощь жертвам торговли женщинами.

Наши услуги являются бесплатными и анонимными. Мы не работаем на полицию.

Если тебе срочно нужна помощь, можешь нам звонить.

«La Strada», горячая линия: 222 71 71 71 Мы говорим тоже по-русски.

Мы можем предложить тебе
 временное проживание еду, одежду юридические консультации медицинский уход
 психологическую и психотерапевтическую помощь социальную поддержку и консультации финансовую поддержку

С тобой произошло что-либо из названного ниже?

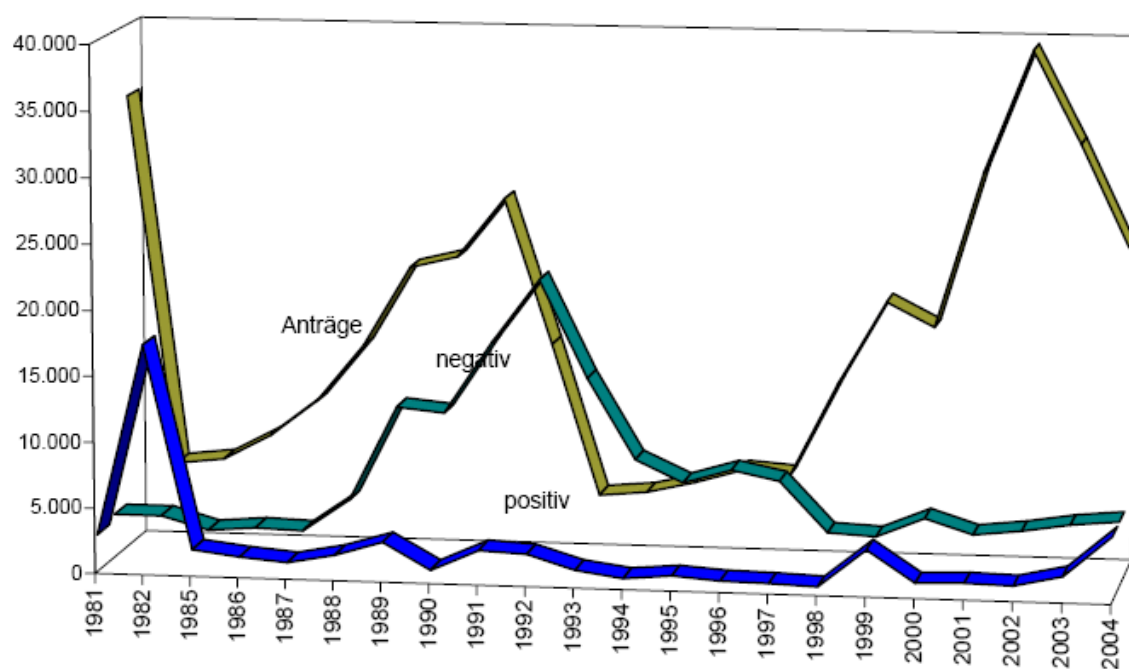
- ✓ Тебя обманули
- ✓ Ты должна была работать в униженных условиях
- ✓ Тебя оскорбляли, угрожали тебе насильем
- ✓ Тебя шантажировали
- ✓ Ты боялась
- ✓ Тебя использовали, не платили тебе деньги за работу, или платили очень мало
- ✓ За тобой следили, ты не могла идти, куда хотела
- ✓ У тебя забрали документы (паспорт)
- ✓ Тебе слишком долго приходилось работать каждый день
- ✓ Ты должна была работать дома или где-нибудь еще
- ✓ Ты должна была заниматься проституцией

Если да, то ты стала жертвой торговли женщинами.
 Торговля женщинами является уголовным преступлением.
 Как жертве уголовного преступления тебе следует знать, что:
 * Ты имеешь право на защиту своих человеческих прав
 * Никого нельзя заставлять работать или прислуживать другому
 * Ты имеешь право на свободу перемещения и проживания
 * Ты сама можешь решить, подавать ли в суд на тех, кто тебя оскорблял
 * Ты имеешь право требовать сохранения в тайне (своей внешности и имени), если ты решишь давать показания
 * Ты имеешь право на переводчика, если не знаешь языка
 * Ты можешь попросить контакта с посольством твоей страны

a) „Tabulka uvádějící počty žadatelů o azyl v Rakousku ke 31.12. 2007“

Rok	Počet žádostí o azyl	Uzavřené žádosti	azyl obdržen	azyl zamítnut	azyl kvóta v %
1981	34557	6087	2801	3286	46
1982	6314	20543	17361	3282	84,5
1985	6724	4155	1876	2279	45,2
1986	8639	3991	1430	2561	35,8
1987	11406	3550	1115	2435	31,4
1988	15760	6718	1785	4933	26,6
1989	21882	15013	2879	12134	19,2
1990	22789	12648	864	11784	6,8
1991	27306	19686	2469	17217	12,5
1992	16238	24361	2289	22072	9,4
1993	4744	15885	1193	14692	7,5
1994	5082	9295	684	8611	7,4
1995	5920	7955	993	6962	12,5
1996	6991	9090	716	8032	7,9
1997	6719	8363	639	7286	7,6
1998	13805	9499	500	3491	12,5
1999	20129	17643	3393	3300	19,2
2000	18284	20514	1002	4787	17,3
2001	30135	25804	1114	3642	23,4
2002	39354	29833	1018	4034	20,1
2003	32364	28395	1829	4604	28,4
2004	24634	25423	5136	5086	50,3
2005	22471	17525	4552	5542	45,5
2006	13350	15279	3782	5893	40
2007	11879	16047	5197	6646	44

b) „Graf uvádějící počty žadatelů o azyl v Rakousku ke 31.12. 2004“

Zdroj: World Wide Web <http://www.asyl.at/fakten_8/stat_2008_02.htm>

UT- 277/2005

**Standardizace kvality ubytovacích služeb
v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR**

Cílový termín plnění dne 31.12.2006

Schválil ministr vnitra ČR Mgr. František Bublan dne 8.8.2005

Vydává ředitelka SUZ MV ČR Miluše Dohnalová dne 1.1.2006

Obsah

I. Úvod	2
II. Standardy a jejich naplňování.....	3
III. Schválený standard kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR	4
1. Dílčí standard č.1 Umístění azylového zařízení.....	4
2. Dílčí standard č. 2 Ubytovací kapacita azylového zařízení.....	5
3. Dílčí standard č. 3 Dostupnost veřejného kulturního a sportovního využití, zájmová činnost	6
4. Dílčí standard č. 4 Chodby.....	7
5. Dílčí standard č. 5 Koupelny, toalety, prádelny	7
6. Dílčí standard č. 6 Společné prostory s neomezeným přístupem.....	8
7. Dílčí standard č. 7 Společné prostory s režimovým přístupem	9
8. Dílčí standard č. 8 Bezbariérovost	10
9. Dílčí standard č. 9 Návštěvní prostory	10
10. Dílčí standard č. 10 Přístup k telefonu	11
11. Dílčí standard č. 11 Samostatné vaření	11
12. Dílčí standard č. 12 Dětské centrum	12
13. Dílčí standard č. 13 Počet ubytovaných na pokoji	13
14. Dílčí standard č. 14 Vybavení pokojů.....	14
15. Dílčí standard č. 15 Bezpečnost klientů	15
IV. Závěr	16

I. Úvod

Správa uprchlických zařízení tímto předkládá ministrem vnitra schválené standardy pro poskytování ubytovacích služeb v přijímacích i pobytových střediscích.

Úkolem Správy uprchlických zařízení (dále v textu jen SUZ MV ČR) je zabezpečit žadatelům o azyl v České republice důstojné životní podmínky po celou dobu trvání řízení o udělení azylu. S tím je spojeno kromě zajištění ubytování a stravování především poskytování kvalitní zdravotní péče, předškolní výchovy, sociálního a psychologického poradenství a nabídky volnočasových aktivit. Povinnost zabezpečit tyto služby ukládá zákon č. 325/1999 Sb. o azylu a některé základní požadavky na kvalitu těchto služeb upravila rovněž Směrnice Rady ES 2003/9/EC.

V roce 2002 vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí dokument „Standardy kvality sociálních služeb“, stanovující systém kritérií pro hodnocení úrovně poskytovaných sociálních služeb, který zároveň slouží jako metodický podklad pro zvyšování jejich kvality. Tento materiál se stal výchozím pro zpracování návrhu vlastní komplexní strategie, zaměřené na kontinuální zvyšování kvality sociálních služeb poskytovaných v jednotlivých azylových zařízeních.

Za účelem ověření možnosti aplikace jednotlivých kritérií uvedených v dokumentu „Standardy kvality sociálních služeb“ v azylových zařízeních ČR, bylo vybráno pobytové středisko Zbýšov, kde také v roce 2003 proběhl pilotní projekt. Závěrečná zpráva z pilotního projektu byla předložena společně s navrženou koncepcí implementace standardů kvality v ostatních azylových zařízeních ministru vnitra, který koncepci dne 19. 4. 2004 schválil.

V průběhu druhé poloviny roku 2004 byli proškoleni garanti, jejichž úkol spočívá v postupném zavádění standardů kvality v azylových zařízeních na Moravě. V druhé polovině roku 2005 byli proškoleni garanti, kteří standardy kvality zavádí v azylových zařízeních v Čechách.

SUZ MV ČR musela, zejména v posledních 5 letech, flexibilně přistupovat k neustále se měnící situaci v počtu klientů. Tomu odpovídaly i formy a postupy při poskytování služeb klientům, kdy v řadě případů byly tyto zajišťovány sice v souladu se zákonem, ale s ohledem na limitovaný čas i kapacity velmi operativně a bez jednotného standardu. SUZ MV ČR byla opakovaně stavěna do velké vnitřní nejistoty, která vyplývá z kolize povinnosti zajistit zákonné služby na jedné straně a současně předcházet efektu pull-faktoru na straně druhé. Proto vznikl požadavek na vytvoření standardu ubytovacích služeb, který by jasně definoval, na co má žadatel z hlediska kvality ubytovacích služeb nárok.

Při stanovení standardu ubytovacích služeb v azylových zařízeních jsme vzali v úvahu situaci v zařízeních, která nabízejí sociální služby v regionech, kde SUZ MV ČR provozuje svá azylová zařízení. Při srovnání s ostatními organizacemi poskytujícími sociální služby v ČR se jasně ukázalo, jak je obtížné stanovení jednotného standardu v ubytovacích službách, zejména s ohledem na různé zřizovatele.

Dalším důležitým podkladem pro vznik standardů byly zkušenosti z partnerských organizací sdružených v síti ENARO (Evropská síť organizací přijímajících žadatele o azyl), konkrétně pak diskuse o způsobu aplikace Směrnice Rady ES 2003/9/EC, stanovující minimální požadavky pro přijímání žadatelů o azyl.

Na základě dokumentu „Standardy kvality sociálních služeb“, po srovnání s organizacemi poskytujícími sociální služby v regionech, kde SUZ MV ČR provozuje azylová zařízení a v neposlední řadě za pomoci zkušeností partnerských organizací sdružených v síti ENARO, vznikl materiál „Standardizace kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích“, stanovující pravidla poskytování těchto služeb v azylových zařízeních.

II. Standardy a jejich naplňování

Standardy kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových stiscích vychází z dokumentu MPSV „Standardy kvality sociálních služeb“, především ze standardu č. 14 „Prostředí a podmínky poskytování služeb“. Standardy kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích jsou rozpracovány do následujících 15 dílčích standardů :

- 1) umístění azylového zařízení
- 2) ubytovací kapacity azylového zařízení
- 3) dostupnost veřejného, kulturního a sportovního vyžití, zájmová činnost
- 4) chodby
- 5) koupelny, toalety a prádelny
- 6) společné prostory s neomezeným přístupem
- 7) prostory pro volný čas s režimovým přístupem
- 8) bezbariérovost
- 9) návštěvní prostory
- 10) přístup k telefonu
- 11) samostatné vaření
- 12) dětské centrum
- 13) počet ubytovaných na pokoji
- 14) vybavení pokojů
- 15) bezpečnost klientů

Každý z výše uvedených dílčích standardů je popsán v následující kapitole formou tabulky a ve většině případů rozepsán individuálně pro pobytová a přijímací střediska, je napsán také s ohledem na kapacitní využití zařízení. Všechny dílčí standardy jsou tedy odlišné nejen z hlediska typu zařízení, ale velice často se mění i při obsazení střediska nad základní kapacitu.

III. Schválený standard kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR

1. Dílčí standard č.1 Umístění azylového zařízení

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytové středisko	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Azylové zařízení je umístěno v obci, klientům je snadno dostupná základní infrastruktura.		
Přijímací středisko	Nehodnoceno		
	Pro přijímací střediska není toto kritérium směrodatné vzhledem k zákazu opustit zařízení.		
Kritérium hodnotí polohu zařízení ve vztahu k běžnému osídlení a základní infrastruktuře (základní škola, praktický lékař, pošta, obchod, veřejná hromadná doprava). Pro přijímací střediska není toto kritérium směrodatné, vzhledem k nemožnosti volného pohybu klientů mimo přijímací středisko.			

2. Dílčí standard č. 2 Ubytovací kapacita azylového zařízení

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytové středisko	Popis standardu	Obsazení střediska nad základní kapacitu je časově omezeno (ve III. stupni na 3 týdny) a při překročení této doby je nutno zajistit další ubytovací kapacity. Překročení lhůty stanovené pro tyto stupně vytíženosti v síti pobytových středisek o 50 osob je automaticky důvodem pro zajištění nové ubytovací kapacity toho druhu azylového zařízení, u kterého k překročení došlo.	
	Obsazení střediska v základní ubytovací kapacitě		
Přijímací středisko	Popis standardu		
	Obsazení střediska v základní ubytovací kapacitě		
Kritérium hodnotí celkovou základní ubytovací kapacitu azylového zařízení. Celková kapacita se významně podílí na míře soukromí a tím i kvalitě života klientů a současně musí respektovat základní hygienické normy a jimi stanovenou maximální lhůtu pobytu v nestandardních podmínkách.			

3. Dílčí standard č. 3 Dostupnost veřejného kulturního a sportovního využití, zájmová činnost

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytové středisko	Popis standardu		
	V obci jsou zastoupeny všechny uvedené kategorie.	Standard se nemění.	Standard se nemění.
Přijímací středisko	Nehodnoceno		
	Pro přijímací střediska není toto kritérium směrodatné, vzhledem k zákazu opustit zařízení.		
Kritérium hodnotí možnost seberozvoje klienta a jeho zapojení do veřejného života. Přijímací střediska svým charakterem neumožňují hodnocení dle tohoto kritéria.			

4. Dílčí standard č. 4 Chodby

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytové a přijímací středisko	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Výzdoba (nástenky, květiny, výtvarné práce žadatelů o azyl), klienti mají možnost podílet se na vzhledu prostor.		
Kritérium vztahující se k chodbám v azylových zařízeních vychází ze standardu MPSV. Hodnotí chodby jako součást prostor, které žadatelé o azyl denně využívají a mají vliv na jejich celkovou atmosféru.			

5. Dílčí standard č. 5 Koupelny, toalety, prádelny

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytové a přijímací středisko	Popis standardu	Standard se mění, vedoucí azylového zařízení stanoví režimově užívání prádelny a sušárny.	Standard se mění, vedoucí Azylového zařízení stanoví režimově užívání prádelny a sušárny.
	Přístup k teplé vodě není omezen. Koupelny a toalety jsou společné a na každém podlaží. Sprchy jsou odděleny přepážkou. Klientům je umožněno samostatné praní. K dispozici je sušička případně sušárna.		
Kritérium vychází z hygienických norem a popisuje způsob dostupnosti základního hygienického standardu. Koupelny, toalety a prádelny patří k denně využívaným prostorům pobytových i přijímacích středisek. Samostatné praní přispívá k autonomii klientů.			

6. Dílčí standard č. 6 Společné prostory s neomezeným přístupem

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytové a přijímací středisko	Popis standardu		
	<p>V areálu je k dispozici minimálně jedna volně přístupná společenská místnost vybavená televizí a pohodlným nábytkem (stoly, židle, křesla a sedací soupravy) na každých 150 ubytovacích míst. Místnost lze variantně využít (společenské hry, pohybové aktivity s vybavením, projekce). Výzdoba (nástěnky, květiny, výtvarné práce žadatelů o azyl), klienti mají možnost podílet se na výzdobě. V objektu je kuřárna.</p>	<p>Standard se mění v oblasti prostor společenských místností, k dispozici je minimálně jedna společenská místnost. Z důvodu vyššího počtu klientů jsou ve společenské místnosti židle.</p>	<p>Místnosti jsou využity k ubytování žadatelů o azyl.</p>
<p>Kritérium posuzuje společné prostory, které jsou žadatelům o azyl neomezeně přístupné, klienti se přímo podílejí nejenom na využití, ale i na vlastním provozu.</p>			

7. Dílčí standard č. 7 Společné prostory s režimovým přístupem

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobytová střediska a přijímací středisko Vyšní Lhoty	Popis standardu	Standard se nemění.	S ohledem na charakter prostor jsou některé využity jako ubytovací kapacita.
	Prostory vybavené pro využití jako čajovna, výtvarná dílna, hudební dílna, knihovna, rukodělná dílna. Plnohodnotné a systematické využití je zajištěno přítomností odborného personálu a kompletním materiálním vybavením. Tyto prostory je možno u pobytového střediska zajistit přímo ve středisku nebo alternativně v obci.		
Přijímací středisko Praha - Ruzyně	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Jedna místnost bez specifického účelu a vybavení.		
Kritérium posuzuje společné prostory určené pro specifické možnosti trávení volného času, které jsou nejen žadatelům o azyl, ale i veřejnosti přístupné režimově, klienti se přímo podílejí nejenom na využití, ale i na vlastním provozu.			

8. Dílčí standard č. 8 Bezbariérovost

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Síť azylových zařízení	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Alespoň dva areály disponují kapacitou pro ubytování a služby klientům s pohybovým handicapem.		
Kritérium posuzuje možnost poskytování služeb pohybově znevýhodněným klientům v síti azylových zařízení. Standard odpovídá požadavkům Směrnice 2003/9/EC- minimální standardy pro přijímání žadatelů o azyl.			

9. Dílčí standard č. 9 Návštěvní prostory

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobyťová a přijímací střediska	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Klienti mají k dispozici vybavený prostor (stůl, židle), kde mohou přijímat návštěvy. Je zaručen způsob ochrany před nežádoucí návštěvou.		
Kritérium posuzuje způsoby naplnění §81 písmeno d) zákona o azylu, tedy možnost žadatele přijmout návštěvu. Azylová zařízení nejsou volně přístupná cizím osobám. Na ubytovacích místnostech mohou klienty navštívit pouze autorizované osoby (pracovníci UNHCR, ústavní činitelé) a osoby s povolením ke vstupu do azylového zařízení.			

10. Dílčí standard č. 10 Přístup k telefonu

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
	Popis standardu		
Pobytová a přijímací střediska	V areálu je telefonní automat.	Standard se nemění.	Standard se nemění.
Kritérium posuzuje přístup klientů k veřejné telefonní síti s ohledem na dnes již běžné využívání mobilních telefonů.			

11. Dílčí standard č. 11 Samostatné vaření

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
	Popis standardu		
Pobytová střediska splňující vstupní podmínky pro samostatné vaření	Klienti mají k dispozici dostatečný počet kuchyňek s vybavením - vaříč, trouba, nádobí k vaření i pečení, mikrovlnná trouba, varná konvice, šlehač, toustovač.	Standard se může změnit v návaznosti na celkové podmínky stravování pobytového střediska.	Standard se může změnit v návaznosti na celkové podmínky stravování pobytového střediska.
	Popis standardu		
Pobytová střediska se společným stravováním	Klienti mají na objektu k dispozici kuchyňku s vybavením - vaříč, trouba, nádobí k vaření i pečení, mikrovlnná trouba, varná konvice, šlehač, toustovač.	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Popis standardu		
Přijímací střediska	Klienti mají k dispozici vybavení pro ohřev stravy a nápojů.	Standard se nemění.	Standard se nemění.
Kritérium posuzuje možnost klientů samostatně si připravovat nápoje a stravu. V případě kombinace společného stravování a programu samostatného vaření v jednom středisku může vytížení tohoto střediska ve vyšším stupni vyvolat nezbytnost unifikace systému stravování.			

12. Dílčí standard č. 12 Dětské centrum

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobyťová střediska a přijímací středisko Vyšší Lhoty	Popis standardu	Standard se mění, vedoucí azylového zařízení stanoví provoz režimově s ohledem na věk dětí. Případně lze doplnit o další dětské centrum, které je vybaveno s ohledem na věkovou strukturu klientů. Mezi vybavení patří : dětský koberec, hračky, stolní hry, dětské hudební nástroje.	Standard se mění, vedoucí azylového zařízení stanoví provoz režimově s ohledem na věk dětí.
	V areálu existuje dětské centrum, které je otevřeno minimálně pět dní v týdnu. Je vybaveno s ohledem na věkovou strukturu klientů. Mezi vybavení patří: dětský koberec, hračky, stolní hry, dětské hudební nástroje, televize a video. Provoz je zajištěn odborným personálem zajišťujícím výchovně- vzdělávací aktivity. Tyto prostory je možno zajistit u pobyťového střediska přímo ve středisku nebo alternativně v obci.		
Přijímací středisko Praha - Ruzyně	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	V areálu existuje prostor využitelný alternativně pro dětské aktivity. Základní vybavení (hračky, stolní hry, psací a výtvarné potřeby) jsou k dispozici u stálé služby.		

Kritérium posuzuje možnosti výchovně-vzdělávacího procesu předškolních i školních dětí. Přijímací středisko Ruzyně má pouze omezený prostor. I při krizových situacích považujeme za nezbytné zabezpečit prostory pro dětské aktivity, byť režimově či v provizorních podmínkách.

13. Dílčí standard č. 13 Počet ubytovaných na pokoji

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobyťová střediska	Popis standardu	Toto kritérium, respektive uvažované standardy mají přímou vazbu na kritérium č. 2. Situace vytíženosti ubytovací kapacity azylových zařízení vyvolávají nutnost krátkodobě (tedy na omezené časové úseky) zvýšit počet ubytovaných osob na pokojích, případně využít k ubytování klientů i dalších prostor prioritně určených k jiným účelům (např. tělocvičny, společenské místnosti, místnosti v suterénech a pod.) Předpokladem pro toto řešení je zajištění hygienického zázemí v souladu s požadavky příslušné hygienické služby.	
	Nejvýše 4 osoby, které spolu nejsou v příbuzenském vztahu, na pokoji, nejméně 5 m2 nezastavěné plochy na osobu.		
Přijímací středisko Vyšní Lhoty	Popis standardu		
	Nejvýše 10 osob, které spolu nejsou v příbuzenském vztahu, na pokoji, nejméně 3 m2 plochy na osobu.		
Přijímací středisko Praha - Ruzyně	Popis standardu		
	Nejvýše 6 osob, které spolu nejsou v příbuzenském vztahu, na pokoji, nejméně 3 m2 nezastavěné plochy na osobu.		
Kritérium posuzuje minimální podmínky pro ubytování klientů v souvislosti s délkou pobytu v zařízení.			

14. Dílčí standard č. 14 Vybavení pokojů

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Pobyťová střediska	Popis standardu	Standard se mění v situacích vytižení středisek nad základní kapacitu v přímé vazbě na kritérium č. 13, respektive na změněné ubytovací podmínky.	
	<p>Každý klient má k dispozici postel a skříňku na uložení osobních věcí. Každý klient od 6 let má noční stolek, židli a lampičku. Na pokoji je k dispozici pro všechny klienty jeden stůl. Na pokoji jsou el. zásuvky. Podlaha má omyvatelný povrch a zcela nebo zčásti je kryta kobercem. V oknech záclony a závěsy nebo žaluzie. Pokoj osvětluje stropní světlo. Klient má možnost využívat vlastní spotřebiče schválené provozovatelem. Jedná se o následující spotřebiče: rádio, rádiobudík, televize, počítač, video. Jiný spotřebič v odůvodněných případech a po schválení provozovatelem. Klient má možnost vnášet vlastní vybavení. Klient má možnost měnit vzhled interiéru.</p>		
Přijímací střediska	Popis standardu		
	<p>Každý klient má k dispozici postel a skříňku na uložení osobních věcí. Každý klient od 6 let má noční stolek a židli. Na pokoji je k dispozici pro všechny klienty jeden stůl. Na pokoji jsou el. zásuvky. Podlaha má omyvatelný povrch, v oknech záclony . Pokoj osvětluje stropní světlo. Pro děti školního věku a studenty je k dispozici menší zdroj světla (lampička). Klient má možnost využívat vlastní spotřebiče schválené provozovatelem. Jedná se o následující spotřebiče: rádio a osobní počítač. Jiný spotřebič v odůvodněných případech a po schválení provozovatelem. Klient má možnost měnit vzhled interiéru.</p>		
Kritérium posuzuje vybavení poskytnuté provozovatelem a možnosti vnášet a používat vlastní vybavení klienta v podmínkách, které provozovatel vytvoří. Definuje se tak míra a kvalita soukromého života klienta.			

15. Dílčí standard č. 15 Bezpečnost klientů

	Varianta I. základní kapacita (časově neomezeno)	Varianta II. zvýšená kapacita (časově omezeno, max. 3 měsíce)	Varianta III. krizová kapacita (časově omezeno max.1 měsíc)
Přijímací střediska	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Je zajištěna smluvní bezpečnostní agenturou. Jsou vytvořeny chráněné zóny. Kamerový systém pokrývá venkovní prostor areálu a chodby ubytovacích objektů. Oplocení areálu je vybaveno elektronickým zabezpečovacím systémem.		
Pobyťová střediska	Popis standardu	Standard se nemění.	Standard se nemění.
	Je zajištěna smluvní bezpečnostní agenturou. Jsou vytvořeny chráněné zóny s prvky kamerového systému.		
Kritérium stanovuje mechanismy pro zajištění bezpečnosti klientů ubytovaných v azylových zařízeních (v souladu s článkem 14 odstavec 2 písmeno b) Směrnice 2003/9/EC) a prevenci negativních jevů, které mohou vzniknout v souvislosti s pobytem ve specifickém sociálním prostředí. Škála preventivních opatření musí narůstat s počtem klientů ve středisku a zároveň musí respektovat specifické zákonné podmínky v uzavřených karanténních zařízeních.			

IV. Závěr

Zveřejněním schváleného materiálu „Standardizace kvality ubytovacích služeb v přijímacích a pobytových střediscích SUZ MV ČR“, jsou jasné stanoveny mantinely pro další komunikaci s odbornou i laickou veřejností a nevládními organizacemi a existuje tak konkrétní rovina, o jejímž naplnění či nenaplnění bude možno vést exaktní diskusi.

Schválené standardy ubytovacích služeb vychází ze tří základních podmínek:

1. Kvalitní a dostupné služby je možno zajistit jen tehdy, jsou-li jasné stanoveny kritéria kvality, která tyto služby musí splňovat.
2. Služby by měly reflektovat měnící se požadavky a potřeby jednotlivých klientů a měly by být poskytovány ve snaze v co největší míře uspokojit jejich potřeby.
3. Standardizace umožní klientům lepší orientaci v poskytovaných službách.

Tato publikace je určena nejen zaměstnanců SUZ MV ČR, ale také široké veřejnosti a má za cíl informovat žadatele o udělení azylu ubytované v azylových zařízeních o standardu, který je jim v ubytování nabízen.

Věříme, že zveřejnění jednotného standardu přispěje ke zlepšení podmínek žadatelů o udělení azylu v oblasti ubytování, v době od podání žádosti o azyl až do jejího vyřízení. Při naplnění jednotlivých dílčích standardů vycházíme z předpokladu, že nelze jejich naplnění zprostředkovat pouze ze strany zaměstnanců azylových zařízení, ale také za pomoci jednotlivých žadatelů, kteří si mohou prostor, ve kterém žijí, upravit podle svých představ.

Doufáme, že se tento cíl podaří ve spolupráci se žadateli o azyl, nestátními neziskovými organizacemi a dobrovolníky uskutečnit a do 31.12.2006 naplnit ve všech azylových zařízeních standardy ubytovacích služeb.